

Lapsilisäjärjestelmän kehittäminen

Selvityshenkilöraportti

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriön
RAPORTTEJA JA MUISTIOITA | 2026:17

Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2026:17

Lapsilisäjärjestelmän kehittäminen

Selvityshenkilöraportti

Liisa Siika-aho & Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma

Sosiaali- ja terveysministeriö Helsinki 2026

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Sosiaali- ja terveysministeriö
CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-00-9836-0
ISSN pdf: 2242-0037

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

Lapsilisäjärjestelmän kehittäminen Selvityshenkilöraportti

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön raportteja ja muistioita 2026:17

Julkaisija Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö

**Tekijä/t
Kieli** Liisa Siika-aho, Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma
suomi

Sivumäärä 77

Tiivistelmä

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö asetti 13.11.2025 ylijohtaja Liisa Siika-ahon (STM) ja pääjohtaja Lasse Lehtosen (Kela) selvityshenkilöiksi arvioimaan lapsilisäjärjestelmän kehittämisehdotuksia sekä tekemään ehdotuksia lapsilisän uudistamiseksi. Selvityshenkilöiden työn tueksi asetettiin asiantuntijaryhmä. Selvityshenkilöiden ja asiantuntijaryhmän toimikausi oli 17.11.2025–30.4.2026. Lehtosen tilalle toiseksi selvityshenkilöksi nimettiin vastaava pääjohtaja Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma (Kela) 27.1.2026 lähtien.

Lapsilisän kehittämisen tavoitteena on lisätä Suomen lapsimyönteisyyttä. Selvityksessä tuli arvioida lapsilisäjärjestelmän kehittämisehdotusten vaikutuksia erityisesti lapsiperheiden toimeentulon turvaamisen, syntyvyyden ja suomalaisen yhteiskunnan perhemyönteisyyden edistämisen sekä monimuotoisten perherakenteiden huomioimisen näkökulmista. Ehdotukset tuli tehdä siten, että ne voidaan toteuttaa mahdollisimman kustannusneutraalisti.

Selvityshenkilöt ehdottavat lapsilisän kehittämistä kohti tasasuuren ja lapsikohtaisen lapsilisän mallia, joka kirkastaa lapsilisäjärjestelmän tavoitetta, korostaa lasten keskinäistä yhdenvertaisuutta, edistää vanhempien ja sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä selkeyttää lapsilisäjärjestelmän suhdetta muuhun etuusjärjestelmään. Luvussa neljä esitellään jatkokeskustelun pohjaksi kolme tasasuuren lapsilisän vaihtoehtoista mallia, jotka sisältävät muutosehdotuksia myös muuhun etuusjärjestelmään. Näistä selvityshenkilöt kannattavat ensisijaisesti mallia, jossa lapsilisä jatkuisi 18-vuotiaaksi.

Asiasanat lapsilisät, sosiaaliturva, perhe-etuudet, lapsiperheet, lapsen oikeudet

ISBN PDF 978-952-00-9836-0

ISSN PDF 2242-0037

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9836-0>

Utveckling av systemet med barnbidrag Rapport av utredare

Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2026:17

Utgivare Social- och hälsovårdsministeriet

Författare Liisa Siika-aho, Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma

Språk finska

Sidantal

77

Referat

Social- och hälsovårdsministeriet utsåg den 13 november 2025 överdirektör Liisa Siika-Aho (social- och hälsovårdsministeriet) och generaldirektör Lasse Lehtonen (Folkpensionsanstalten) till utredare för att bedöma alternativen för utveckling av systemet med barnbidrag och lägga fram förslag till revidering av barnbidraget. Till stöd för utredarnas arbete tillsattes en expertgrupp. Utredarnas och expertgruppens mandatperiod var den 17 november 2025–30 april 2026. I stället för Lehtonen utnämndes ställföreträdande generaldirektör Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma (Folkpensionsanstalten) från och med den 27 januari 2026.

Målet med att utveckla barnbidragssystemet är att göra Finland barnvänligare. Utredarna hade till uppgift att bedöma konsekvenserna av de olika utvecklingsalternativen särskilt med tanke på att trygga barnfamiljernas utkomst, främja nativiteten och barnvänligheten i det finländska samhället och att beakta familjestrukturernas mångfald. Syftet var att förslagen måste kunna genomföras på ett så kostnadsneutralt sätt som möjligt.

Utredarna föreslår en mall med ett jämnstort och barnspecifikt barnbidrag som förtydligar syftet med barnbidragssystemet, betonar jämlikheten mellan barnen, främjar jämställdheten mellan föräldrarna och könen och tydliggör barnbidragssystemets förhållande till det övriga förmånssystemet. Som underlag för den fortsatta diskussionen presenteras i kapitel fyra tre alternativa mallar för ett jämnstort barnbidrag, vilka också innehåller ändringsförslag till det övriga förmånssystemet. Utredarna understöder i första hand den mall som går ut på att barnbidrag betalas ut tills barnet fyller 18 år.

Nyckelord barnbidrag, social trygghet, familjeförmåner, barnfamiljer, barnets rättigheter

ISBN PDF 978-952-00-9836-0

ISSN PDF

2242-0037

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9836-0>

Developing the child benefit system Rapporteur report

Reports and Memorandums of the Ministry of Social Affairs and Health 2026:17

Publisher Ministry of Social Affairs and Health

Author(s) Liisa Siika-aho, Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma

Language Finnish

Pages

77

Abstract

On 13 November 2025, the Ministry of Social Affairs and Health appointed Director General Liisa Siika-Aho (Ministry of Social Affairs and Health) and Director General Lasse Lehtonen (Social Insurance Institution of Finland, Kela) as rapporteurs to review options for developing the child benefit system and to propose related reforms. An expert group was set up to support the rapporteurs' work. The term of the rapporteurs and expert group ran from 17 November 2025 to 30 April 2026. From 27 January 2026, Deputy Director General Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma (Kela) was appointed rapporteur, replacing Lehtonen.

The aim of developing the child benefit system is to promote a more child-friendly society in Finland. The report was to assess the impacts of different approaches to revising the child benefit system, with special attention paid to securing the livelihood of families with children, supporting the birth rate, promoting a family-friendly attitude in Finnish society and acknowledging diverse family structures. The proposals' implementation was to be as cost-neutral as possible.

The rapporteurs propose developing the system towards a flat-rate benefit per child, which would clarify the purpose of the system, underline equality between children, promote equality between parents and between genders, and more clearly position the child benefit system in relation to other benefits. As a basis for further discussion, chapter four of the report presents three alternative models for a flat-rate child benefit. The models also include changes to other parts of the benefit system. The rapporteurs primarily favour a model in which child benefit would continue to be paid until the age of 18.

Keywords child benefits, social security, family benefits, families with children, rights of the child

ISBN PDF 978-952-00-9836-0

ISSN PDF

2242-0037

URN address <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9836-0>

Sisältö

1	Johdanto	7
1.1	Selvityshenkilöiden asettaminen ja selvityksen valmistelu	7
1.2	Lapsilisäjärjestelmän tausta ja kehityskulku	8
1.3	Lapsia ja perheitä koskevasta sääntelystä	11
2	Lapsilisä osana lasten ja perheiden tukea	16
2.1	Lapsiperheistä ja lapsilisän saajista	18
2.2	Lapsilisän kustannukset, rahoitus ja toimeenpano	20
2.3	Lapsilisä lapsesta aiheutuvien kustannusten korvaajana	22
2.4	Lapsilisä lapsiperheiden pienituloisuuden vähentäjänä	24
2.5	Lapsilisän yhteys muihin etuuksiin, vanhempien elatusvelvollisuuteen ja verotukseen	27
2.5.1	Lapsilisä osana etuus- ja palvelujärjestelmää	27
2.5.2	Vanhempien elatusvelvollisuus ja lapsilisä	33
2.5.3	Lapsilisän suhde opintoetuuksiin	37
2.5.4	Lasten huomioiminen verotuksessa	39
2.6	Lapsilisä syntyvyyden ja perhemyönteisyyden edistämisen näkökulmista	40
3	Selvityshenkilöiden ehdotukset lapsilisäjärjestelmän kehittämiseksi	43
3.1	Lapsilisän kehittämisen tavoitteet	43
3.1.1	Lapsilisän korotusosat	45
3.1.2	Lapsilisän ikäraja ja suhde opintoetuuksiin	47
3.1.3	Lapsilisän verottaminen	49
3.2	Vaihtoehtoja tasasuuruisen ja lapsikohtaisen lapsilisän mallista	50
3.3	Vaikutusten arviointia	53
3.3.1	Vaikutukset etuusmenoihin	53
3.3.2	Tulonjakovaikutukset	56
3.3.3	Vaikutukset lapsiin, nuoriin ja perheisiin	63
3.3.4	Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutukset	65
3.3.5	Työllisyysvaikutukset	66
3.3.6	Viranomaisvaikutukset	69
4	Johtopäätökset	71
	Lähteet	74

1 Johdanto

1.1 Selvityshenkilöiden asettaminen ja selvityksen valmistelu

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 13.11.2025 ylijohtaja Liisa Siika-ahon (sosiaali- ja terveysministeriö) ja pääjohtaja Lasse Lehtosen (Kansaneläkelaitos) selvityshenkilöiksi arvioimaan lapsilisäjärjestelmän kehittämismahdollisuuksia sekä tekemään ehdotuksia lapsilisän uudistamiseksi. Lehtosen tilalle toiseksi selvityshenkilöksi nimettiin vastaava pääjohtaja Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma (Kansaneläkelaitos) 27.1.2026 lähtien.

Selvityshenkilöiden tueksi asetettiin asiantuntijatyöryhmä. Selvityshenkilöiden ja asiantuntijaryhmän toimikausi oli 17.11.2025–30.4.2026. Asiantuntijaryhmän jäseninä toimivat johtaja Essi Rentola ja asiantuntija Severi Saarela sosiaali- ja terveysministeriöstä, kansallinen lapsistrategian edustajana erityisasiantuntija Laura Kuusio sosiaali- ja terveysministeriöstä, neuvotteleva virkamies Simo Mentula valtiovarainministeriöstä, neuvotteleva virkamies Virpi Hiltunen opetus- ja kulttuuriministeriöstä, osaamiskeskuksen päällikkö Johanna Aholainen Kansaneläkelaitokselta, tutkimuspäällikkö Johanna Lammi-Taskula Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselta sekä professori Marika Jalovaara Turun yliopiston FLUX-konsorttiosta. Työryhmän asiantuntijasihteereinä toimivat hallitussihteeri Annika Juurikko sekä erityisasiantuntija Sara Mäkäräinen sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Asiantuntijaryhmä kuuli kokouksissaan lisäksi erikoistutkija Marjut Pietiläistä Tilastokeskuksesta, johtava asiantuntija Jussi Tervola Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksesta, erikoistutkija Lauri Mäkistä Kansaneläkelaitoksesta ja finanssineuvos Filip Kjellbergiä valtiovarainministeriöstä.

Selvityshenkilöiden tehtävänä oli arvioida lapsilisäjärjestelmän kehittämismahdollisuuksia sekä tehdä ehdotuksia lapsilisän uudistamiseksi. Kehittämismahdollisuuksien vaikutuksia tuli arvioida kattavasti. Ehdotuksia tuli arvioida erityisesti lapsiperheiden toimeentulon turvaamisen, syntyvyyden ja suomalaisen yhteiskunnan perhemyönteisyyden edistämisen sekä monimuotoisten perherakenteiden huomioimisen näkökulmista. Kehittämisen tavoitteeksi asetettiin lapsimyönteisyyden lisääminen. Ehdotukset tuli tehdä siten, että ne voidaan toteuttaa mahdollisimman kustannusneutraalisti.

1.2 Lapsilisäjärjestelmän tausta ja kehityskulku

Lapsilisä on osa suomalaista perhepolitiikkaa, jonka tavoitteena on lapsille suotuisan kasvuympäristön turvaaminen sekä vanhempien aineellisten ja henkisten mahdollisuuksien turvaaminen lasten saamiseen ja heidän kasvattamiseensa. Lapsia ja perheitä tuetaan sekä palvelujen että suoran taloudellisen tuen avulla. Suurin osa tuesta toteutuu palveluina, kuten varhaiskasvatuspalveluina, koulutuspalveluina sekä terveydenhuollon kautta. Suora taloudellinen tuki kanavoituu keskeisimmin vanhempainetuksien ja lapsilisäjärjestelmän kautta.

Lapsilisäjärjestelmään johtanut kehitys käynnistyi yli 100 vuotta sitten, vuonna 1924, jolloin valtio, vähitellen useat kunnat ja myös jotkin yksityiset yritykset alkoivat maksaa perheellisille työntekijöille (miehille) lapsiluvun mukaista perhelisää. Perhepalkka-ajatus laajeni sota-aikana vuonna 1940 annettujen asetusten myötä. Niiden mukaan palvelukseen joutuneille perheellisille miehille voitiin maksaa niin sanottua sotakuukausipalkkaa.¹ Vuoden 1947 yleisessä palkkaratkaisussa osa lapsiperheiden huoltajista sai palkankorotuksen niin sanottuna perhepalkkana, mutta suuri osa jäi korotusten ulkopuolelle. Tämä epäonnistunut tilapäisratkaisu edesauttoi kuitenkin seuraavaa vaihetta, lapsilisälain säätämistä vuonna 1948.²

Lapsilisälain nojalla alettiin valtion varoista maksaa kaikille lapsiperheille rahallista tukea alle 16-vuotiaan lapsen elatusta varten. Lapsilisä oli ensimmäinen kaikille tiettyyn ryhmään kuuluville maksettava, niin sanottu universaali tuki. Tätä ennen lapsiperheille oli – edellä kuvattujen erilaisten, osalle perheistä kohdentuneiden palkankorotusten ohella – suunnattu tukea verovähennyksinä, ja vähävaraisille suurperheille perhelisän kautta.³ Lapsilisäjärjestelmän tavoitteena oli korvata verotuksen vähennyksiä suoralla verovapaalla tulonsiirrolla. Tärkein perustelu suoralle tulonsiirrolle oli, että hyöty tulonsiirrosta on sama kaikille. Lapsilisän päätyminen lapsen 16 vuoden iässä perustui siihen, että oppivelvollisuuskoulu oli yleensä tuossa vaiheessa suoritettu, useimmat olivat jo työssä, ja sama ikäraja esiintyi verolaissa lapsivähennykseen oikeuttavana. Lapsilisä maksettiin pääsääntöisesti lapsen äidille, koska siten arveltiin saatavan parhaat takeet sen käyttämisestä lapsen edun vaatimalla tavalla.⁴

1 Ks. Bergholm 2003. Bergholm toteaa, että pääosa lapsiperheistä ei kuitenkaan ollut tämän mieselättäjämallin mukaisen palkanlisän piirissä.

2 Ks. Kansaneläkelaitos 2017.

3 Ks. Kansaneläkelaitos 2017.

4 Ks. lapsilisäjärjestelmän historiasta tarkemmin Sosiaali- ja terveysministeriö 2001.

Vaikka lapsilisäjärjestelmän peruserä on ollut lapsista aiheutuvien kustannusten tasaaminen lapsiperheiden ja lapsettomien kotitalouksien välillä, on järjestelmään sisällytynyt miltei aina lasten ja perheiden olosuhteita huomioivia korotusosia. Vuosina 1960–1974 maksettiin tulosidonnaista erityislapsilisää yksinhuoltajaperheiden lapsille sekä sairaille ja vammaisille lapsille. Vuoteen 1974 asti lapsilisiä oli porrastettu kolmanteen lapseen saakka, minkä jälkeen porrastusta laajennettiin neljanteen, ja vuonna 1983 viidenteen lapseen saakka.⁵ Lapsilisän porrasteisuuden merkitys voimistui 1990-luvun alkuun saakka, koska lapsilisien tasokorotukset suoritettiin lähes vuosittain prosentuaalisesti. Vuonna 1991 korotustapa muuttui siten, että lapsilisiä korotettiin kaikille lapsille tasasuuruisena summana.

Porrastetun lapsilisän ohella maksettiin vuosina 1943–1974 perhelisää perheille, joissa oli neljä lasta tai enemmän. Perhelisää saivat myös sellaiset kolmilapsiset perheet, jossa pääasiallinen huoltaja oli työkyvytön. Perhelisälain kumoamisen jälkeen vuonna 1974 lapsilisälakia muutettiin siten, että lapsilisän yksinhuoltajakorotus sekä sairaille ja vammaisille lapsille tarkoitetut korotusosat korvautuivat perhe-eläkettä, lapsen hoitotukea ja elatustukea koskevilla järjestelmillä. Alle kolmevuotiaasta lapsesta alettiin maksaa korotettua lapsilisää. Korotusosan perusteena oli se, että kunnallisia päivähoitopaikkoja ei ollut riittävästi tarjolla ja lasten kotihoidon tukea maksettiin vain joissakin kunnissa. Vuonna 1986 lapsilisää alettiin maksaa myös 16 vuotta täyttäneistä lapsista ensimmäisen lapsen lapsilisän suuruisena.

Vuonna 1994 toteutettiin perhetuki uudistus, jonka tavoitteena oli selkeyttää lapsiperheiden taloudellisia tukijärjestelmiä ja vahvistaa tukien lapsikohtaista määräytymistä luopumalla huoltajuuteen perustuvista etuuksista. Tukea pyrittiin kohdentamaan aiempaa täsmällisemmin perheille, joilla tarve oli suurin, kuten monilapsisille perheille ja yksinhuoltajaperheille. Uudistuksen yhteydessä poistettiin ansiotulosta tehtävät kunnallisverotuksen lapsivähennys ja yksinhuoltajavähennys sekä valtionverotuksen lapsenhoitovähennys, korottaen samalla lapsilisiä. Samassa yhteydessä alle kolmevuotiaille maksettavasta lapsilisän korotusosasta luovuttiin. Korotusosan katsottiin menettäneen merkityksensä, kun kaikille alle kolmevuotiaille lapsille oli mahdollisuus saada kunnan järjestämä

5 Sisaruskorotusten tarpeellisuutta perusteltiin muun muassa toteamalla, että valtion tuloverotuksessa lapsen huoltajaa verotetaan lievimmän veroluokan mukaan, jolloin hän saa ensimmäisestä lapsestaan tuntuvasti suuremman veronalennuksen kuin sitä seuraavista lapsista. Tällöin ensimmäisen lapsen aiheuttamasta kulutustason alenemasta on valtion toimenpitein katettu suurempi osa kuin seuraavien lasten.

päivähoitopaikka tai lasten kotihoidon tukea. Uudistuksessa 16-vuotiaat tulivat lapsilisän porrastuksen piiriin, tarkoituksena tukea lasten elatusta samoin perustein lapsilisän koko maksamiskauden ajan.

Osana 1990-luvun puolivälissä toteutettuja valtiontalouden säästöjä ensimmäisen lapsen lapsilisää alennettiin ja perheen seuraavien lasten lukumäärän mukaan määräytyvän korotusosan euromäärää tasattiin. Suurimpana lapsilisän leikkaus kohdistui monilapsisiin perheisiin. Leikkauksia kompensoitiin muun muassa panostamalla lasten ja perheiden palveluihin, säätämällä kansaneläkkeen lapsikorotuksista, korottamalla työmarkkinatuen lapsikorotusten tasoa ja parantamalla asumistukea.⁶

Vuonna 2004 pääministeri Vanhasen hallitus uudisti lapsilisäjärjestelmää, tavoitteena se, että kaikki lapsilisäjärjestelmän piirissä olevat hyötyisivät uudistuksesta. Ensimmäisen lapsen lapsilisää korotettiin 100 euroon ja toisen lapsen korotusosaa alennettiin. Tätä useampien lasten korotusosat säilyivät aiemman suuruisina ja korotusosan taso kasvoi edelleen lapsimäärän lisääntyessä. Lapsilisän yksinhuoltajakorotukseen tehtiin tasokorotus.

Pääministeri Vanhasen II hallituksen asettama, sosiaaliturvan kokonaisuudistusta valmistellut SATA-komitea esitti yhtenä toimenpide-ehdotuksenaan useiden indeksisuojan ulkopuolella olevien sosiaaliturvaetuuksien, mukaan lukien lapsilisän, sitomista kuluttajahintojen muutosta kuvaavaan indeksiin⁷. Lapsilisät sidottiin kansaneläkeindeksiin vuonna 2011. Säästösyistä indeksikorotuksia ehdittiin kuitenkin toteuttaa vain kaksi kertaa, kunnes indeksisidonnaisuudesta seuraavan hallituksen toimesta luovuttiin vuonna 2016. Tätä ennen kaikkia lapsilisän tasoja oli alennettu osana valtiontalouden säästöjä.

Venäjän hyökkäys Ukrainaun keväällä 2022 vaikutti heikentävästi suomalaisten ostovoimaan. Osana ostovoimaa tukevien toimenpiteiden kokonaisuutta joulukuun 2022 lapsilisä maksettiin lapsilisän saajille kaksinkertaisena. Lisäksi lapsilisän yksinhuoltajakorotusta korotettiin vuoden 2023 ajalle.

Kuluvalla hallituskaudella lapsilisäjärjestelmää on uudistettu ottamalla käyttöön alle kolmevuotiaasta lapsesta maksettava korotusosa. Lisäksi yksinhuoltajakorotusta sekä neljänestä ja sitä seuraavista lapsista maksettavia sisaruskorotuksia on korotettu.

6 Ks. Sosiaali- ja terveysministeriö 2001.

7 Ks. Sosiaali- ja terveysministeriö 2009.

Lapsilisän historian eri vaiheissa järjestelmän kehittämistä on pohdittu useilla eri tahoilla. Sosiaaliturvaa uudistava parlamentaarinen sosiaaliturvakomitea on kahden vaalikauden pituisella toimikaudellaan (2020–2027) ehdottanut myös lapsilisäjärjestelmän kehittämistä⁸. Vuonna 2023 julkaistussa välimietinnössään sosiaaliturvakomitea esitti muun muassa lapsilisän erilaisten korotusosien, lapsilisän ikärajan, lapsilisän vanhempien kesken jakamisen ja ikäkohtaisen portaikon selvittämistä pienituloisten lapsiperheiden tuen tarve huomioiden.

Sosiaaliturvakomitean lapsiperheisiin liittyvien ehdotusten pohjalta käynnistettiin vuonna 2023 selvitys lapsiperheiden pienituloisuudesta, sosiaaliturvasta ja asumisjärjestelyistä (ns. LAPSASET-hanke). Hankkeen loppuraportissa⁹ todettiin, että lapsiperheköyhyyden laajamittainen vähentäminen lapsilisäjärjestelmän kautta ei ole välttämättä paras vaihtoehto, sillä korotukset maksetaan myös niille, jotka eivät niitä tarvitse. Raportissa myös todettiin, että vaikka lapsiperheköyhyyttä voitaisiin vähentää sisarus- ja yksinhuoltajakorotusten merkittävällä korotuksella, edellyttäisi näiden rahoittaminen säästöjä toisaalla tai verojen korottamista, mikä voisi heikentää työnteon kannustimia. Loppuraportin mukaan sisaruskorotuksen poisto puolestaan lisäisi lapsiperheköyhyyttä, joten jos niistä päätettäisiin luopua, tulisi vaikutuksia kompensoida muuta sosiaaliturvajärjestelmää kehittämällä. Loppuraportin mukaan tuloharkinnan tuominen lapsilisään monimutkaistaisi lapsilisäjärjestelmää tarpeettomasti.

Toisella kaudellaan (vuosina 2023–2027) parlamentaarinen sosiaaliturvakomitea on jatkanut keskustelua lapsilisän kehittämisestä osana lapsiperheiden sosiaaliturvan kokonaisuutta. Sosiaaliturvakomitean linjaukset ja ehdotukset sosiaaliturvan uudistamiseksi julkaistaan vuoden 2026 lopulla.

1.3 Lapsia ja perheitä koskevasta sääntelystä

Suomi on sitoutunut YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen (60/1991, jälj. LOS), joka on oikeudellisesti velvoittavaa lainsäädäntöä. Sopimuksen 3.1 artiklan mukaan kaikessa lapsia koskevassa päätöksenteossa tulee ensisijaisesti ottaa huomioon lapsen etu. Lapsen etu saa sisältönsä lapsen oikeuksista ja tarpeista. Sopimusvaltiot ovat sitoutuneet takaamaan sopimuksessa tunnustetut oikeudet kaikille lapsille ilman minkäänlaista lapseen, hänen vanhempiinsa tai muuhun lailliseen huoltajaansa kohdistuvaa syrjintää (2.1 artikla).

8 Ks. Valtioneuvosto 2023.

9 Jauhiainen ym. 2024.

Sopimuksen 6 artiklassa turvataan jokaiselle lapselle kehittymisen edellytykset mahdollisimman täysimääräisesti. Riittävä sosiaaliturva ja elintaso ovat tärkeitä lapsen kehittymisen ja hyvinvoinnin kannalta. Sopimuksen 18.2 artiklassa edellytetään, että sopimuksessa tunnustettujen oikeuksien takaamiseksi ja edistämiseksi sopimusvaltiot antavat vanhemmille ja muille laillisille huoltajille asianmukaista apua heidän hoitaessaan lastenkasvatustehtävänsä. Sopimuksen 26 artikla turvaa lapsen oikeuden riittävään elintasoon sekä oikeuden nauttia sosiaaliturvasta. Sopimuksen 27 artiklassa tunnustetaan lapsen oikeus hänen kehityksensä kannalta riittävään elintasoon. Kyseinen sopimuskohta myös velvoittaa sopimusvaltiot tukemaan vanhempia lapsen hyvän kasvun ja kehityksen turvaamisessa sekä antamaan tarvittaessa aineellista apua (27.3 artikla). Artiklan neljäs kappale velvoittaa valtioita myös turvaamaan elatusmaksujen saannin lapseen nähden elatusvelvollisilta.

Kansallisessa lainsäädännössä lapsiperheiden sosiaaliturva nojaa perustuslain 19.3 §:ään, jonka mukaan julkisen vallan on tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. Perustuslain 19.2 §:n mukaan lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan muun muassa lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella. Perustuslain 6 §:n mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Perustuslain 6 §:n mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Se sisältää lisäksi veloitteen edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perustuslain 16 §:n 2 momentissa puolestaan asetetaan julkiselle vallalle velvollisuus turvata jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.

Vanhemmilla on lakisääteinen velvollisuus huolehtia alaikäisen lapsensa aineellisista ja henkisistä tarpeista, hoidosta sekä koulutuksesta. Molemmat vanhemmat vastaavat lapsen elatuksesta kykijensä mukaan lapsen täysi-ikäisyyteen saakka. Vanhempien edellä mainituista velvoitteista säädetään laissa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983, jälj. lapsenhuoltolaki) sekä laissa lapsen elatuksesta (704/1975, jälj. elatuslaki).

Lapsen huoltajuuden määräytymisestä säädetään lapsenhuoltolaissa. Kyseisessä laissa säädetään myös vanhempien ja huoltajien velvollisuuksista ja lapsen oikeudesta tavata sitä vanhempaansa, jonka luona hän ei asu. Lapsenhuoltolain vuonna 2019 voimaan tullessa laajassa uudistuksessa lakiin sisällytettiin, yhtenä lapsen asumisen järjestämisen vaihtoehtona, myös lapsen vuoroasuminen.

Jos vanhemmat ovat lapsen syntyessä avioliitossa keskenään, he ovat lapsenhuoltolain nojalla molemmat lapsen huoltajia. Myös jos isyys tai äitiys on tunnustettu raskausaikana neuvolassa tai lastenvalvojan luona, ja vanhemmuus vahvistettu, tulee tunnustajasta automaattisesti lapsen yhteishuoltaja. Erillistä yhteishuoltosopimusta ei tällöin tarvitse tehdä. Jos vanhemmuus tunnustetaan vasta lapsen syntymän jälkeen, lapsen synnyttänyt äiti on yksin lapsensa huoltaja, ja mahdollinen yhteishuoltajuus voidaan vahvistaa hyvinvointialueen lastenvalvojan vahvistamalla sopimuksella. Jos vanhemmat eivät pääse huoltajuudesta yksimielisyyteen, on asian ratkaisemiseksi, siitä haettava yleisen tuomioistuimen (käräjäoikeus) päätös.¹⁰

Vanhempien yhteishuolto tarkoittaa, että huoltajat huolehtivat yhdessä alaikäisen lapsensa henkilökohtaisten asioiden hoitamisesta ja päättävät lapsen asioista. Laissa ja oikeuskäytännössä on lähtökohtana, että vanhemmat jatkavat yhdessä lapsen huoltajina myös eron jälkeen.¹¹ Lapsen asuminen, tapaamisoikeus ja huoltomuoto ovat toisistaan erillisiä, eikä lapsen yhteishuolto esimerkiksi tarkoita samaa kuin lapsen vuoroasuminen.

Lapsen taloudellisten asioiden hoito ei ole lapsen huoltoa, vaan holhustoimilain (442/1999) mukaista edunvalvontaa, jonka jakamisesta huoltajat eivät voi sopia. Huoltajat eivät esimerkiksi voi sopia, että vain toinen huoltajista hoitaa lapsen taloudelliset asiat, kuten pankkiasiat. Vain tuomioistuin voi määrätä edunvalvojen välisestä tehtävien jaosta tai vapauttaa huoltajan edunvalvojan tehtävästä.¹²

Elatuslain 1 §:n mukaan lapsella on oikeus riittävään elatukseen, joka käsittää lapsen kehitystason mukaisten aineellisten ja henkisten tarpeiden tyydyttämisen, lapsen tarvitseman hoidon ja koulutuksen sekä tästä aiheutuvat kustannukset. Vastuu lapsen elatuksesta on lapsen vanhemmalla. Elatusvastuu vanhemmalla on riippumatta siitä, miten lapsen huoltajuus, asuminen tai tapaamiset on järjestetty.

10 Ks. esim. Tuomioistuinlaitos. Lapsen asioiden järjestäminen avioeron jälkeen: <https://tuomioistuimet.fi/fi/index/asiat/perheasiat/huoltajuusjatapaaminen.html>.

11 On myös mahdollista, että huoltajat sopivat tai tuomioistuin päättää huoltajien tehtävistä ns. tehtävänjakosopimuksella tai -määräyksellä. Kyseessä on tällöin yhteishuolto, jossa toiselle huoltajista on annettu oikeus päättää tietyistä lapsen asioista itsenäisesti.

12 Ks. esim. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lapsen huolto, tapaaminen ja asuminen: <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perheoikeudelliset-palvelut/lapsen-huolto-tapaaminen-ja-asuminen>.

Toisin sanoen vanhemman elatusvastuu pysyy, vaikka hänet olisi erotettu lapsen huollosta, tai vaikka lapsi ei tapaisi häntä lainkaan. Vanhempi on elatusvastuussa lapsestaan, vaikka lapsi olisi sijoitettu lastensuojelun päätöksellä kodin ulkopuolelle.

Elatuslain 2 §:n mukaan vanhemmat ovat velvollisia huolehtimaan lapsen elatuksesta kykyjensä mukaisesti. Vanhempien elatuskykyä arvioitaessa otetaan huomioon heidän ikänsä, työkykynsä ja mahdollisuutensa osallistua ansiotyöhön, käytettävissä olevien varojen määrä sekä heidän lakiin perustuva muu elatusvastuunsa. Pykälän mukaan vanhempien elatusvastuun laajuutta arvioitaessa otetaan huomioon myös lapsen kyky ja mahdollisuudet itse vastata elatuksestaan sekä seikat, joiden johdosta vanhemmille ei aiheudu lapsen elatuksesta kustannuksia, tai ne ovat vähäiset.

Lapsen oikeus saada elatusta vanhemmiltaan päättyy, kun hän täyttää kahdeksantoista vuotta. Mikäli harkitaan kohtuulliseksi, vastaavat vanhemmat lapsen koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista myös sen jälkeen, kun lapsi on täyttänyt kahdeksantoista vuotta.¹³

Elatuslain mukaan vanhempi voidaan velvoittaa maksamaan elatusapua, mikäli hän ei osallistu muulla tavoin lapsen elatukseen, lapsi ei asu pysyvästi hänen luonaan tai lapsi asuu vuorotellen vanhempiensa tai muun huoltajan kanssa. Lapsen asumista ja arkea koskevat olosuhteet otetaan huomioon määritettäessä elatusvelvollisuuksien toteuttamista. Elatusapua voidaan siis sopia tai määrätä maksettavaksi, vaikka lapsi esimerkiksi vuoroasuisi. Vuoroasumistilanteissa kumpi tahansa vanhemmista voi olla velvollinen maksamaan elatusapua lapselle.¹⁴ Elatuslain toimeenpanon tueksi on oikeusministeriö antanut suositusluontoista ohjeistusta lapsen elatusavun suuruuden arvioimisesta¹⁵.

Lapsia ja perheitä koskevaa lainsäädäntöä on viime vuosina uudistettu monin tavoin. Uudistuksissa on pyritty paitsi lapsen edun huomioimiseen, myös vanhemmuuden tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen. Keskeisiä uudistuksia ovat olleet edellä viitattu lapsenhuoltolain laaja osauudistus sekä vuonna 2022 voimaan tullut perhevapaaudistus, jossa tavoitteena oli vanhempainvapaiden ja lasten hoitovastuun takaisempi jakaminen vanhempien kesken. Vuonna

13 Ks. Laki lapsen elatuksesta 3 §. Pykälän mukaan koulutusavustusta harkittaessa tulee ottaa huomioon lapsen taipumukset, koulutuksen kestoaike, siitä aiheutuvien kustannusten määrä sekä lapsen mahdollisuudet koulutuksen päätyttyä itse vastata koulutuksestaan aiheutuneista kustannuksista.

14 Ks. Laki lapsen elatuksesta 4 §.

15 Ks. Oikeusministeriö 2007 ja Oikeusministeriö 2023.

2020 voimaan tulleen oppivelvollisuus uudistuksen myötä lapsen oppivelvollisuus alkaa perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetun lukuvuoden alkaessa sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta, ja jatkuu 18-vuotispäivään, tai toisen asteen tutkinnon suorittamiseen saakka.¹⁶

Hyväksyessään edellä viitatus lapsenhuoltolain laajan uudistuksen vuonna 2018 eduskunta antoi lausuman, jossa se edellytti mahdollisimman pian selvitettävän ja arvioitavan lasten vuoroasumisen vaikutukset ja muutostarpeet etuuksia ja palveluja koskevaan lainsäädäntöön, ja valmistelemaan viipymättä tarvittavat lainsäädäntömuutokset annettaviksi eduskunnalle¹⁷. Lausuman edellyttämiä toimia on pyritty toteuttamaan eri keinoin, esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön johdolla laaditulla poikkihallinnollisella toimenpidesuunnitelmalla lainsäädännön ja toimintatapojen uudistamiseksi vuoroasuvien lasten tilanteissa¹⁸. Suunnitelma sisälsi ehdotuksia erityisesti sosiaaliturvan, sivistyspalveluiden sekä sosiaali- ja terveystyöpalveluiden kehittämisestä siten, että lasten vuoroasumistilanteet sekä muut niin sanotut lasten kahden kodin tilanteet huomioitaisiin paremmin. Suunnitelman toimenpide-ehdotuksia on pyritty huomioimaan eri ministeriöiden hallinnonaloilla käynnistetyissä hankkeissa, kuten edellä viitatussa parlamentaarisen sosiaaliturvakomitean työssä. Myös käsillä olevan selvityksen tarkoitus on osaltaan toteuttaa kyseistä toimenpidesuunnitelmaa.

16 Ks. Oppivelvollisuuslaki 2 §.

17 Ks. Eduskunnan vastaus EV 175/2018 vp (hallituksen esitys HE 88/2018 vp).

18 Ks. Sosiaali- ja terveysministeriö 2021.

2 Lapsilisä osana lasten ja perheiden tukea

Lapsilisästä säädetään lapsilisälaissa (796/1992). Lapsilisää maksetaan lapsen elatusta varten jokaisesta Suomessa vakituisesti asuvasta lapsesta sen kuukauden loppuun, jona lapsi täyttää 17 vuotta. Lapsilisä on verotonta tuloa, jonka tavoitteena on tasata lapsista aiheutuneita kustannuksia lapsiperheiden ja muiden kotitalouksien välillä. Lapsilisää ei ole sidottu indeksiin. Etuuden toimeenpanosta vastaa Kansaneläkelaitos (jälj. Kela).

Oikeus lapsilisään on lapsen vanhemmalla tai huoltajalla tai muulla henkilöllä, joka huolehtii lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Lapsilisän nostaja voi olla lapsen vanhempi tai huoltaja, jonka huollossa lapsi on. Lapsilisä voidaan maksaa vain yhdelle lapsen huollosta vastaavalle henkilölle. Perhe voi itse päättää lapsilisän nostajasta. Ristiriitatilanteissa lapsilisä maksetaan sille henkilölle, joka pääasiassa huolehtii lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Esimerkiksi jos eronneiden tai erillään asuvien vanhempien lapsi asuu säännöllisesti kummassakin kodissa, vanhemmat voivat sopia keskenään, kummalle vanhemmalle lapsilisä maksetaan, mutta mikäli asiasta ei päästä sopuun, maksetaan lapsilisä sille, jonka luona lapsi väestötietojärjestelmän mukaisesti asuu.

Lapsisälain mukaan lapsilisä voidaan maksaa myös muulle lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavalle henkilölle kuin lapsen vanhemmille tai huoltajille. Jos lapsen hoidosta ja kasvatuksesta huolehtii muu edellä mainittu henkilö, oikeus lapsilisän nostamiseen on hänellä. Tällainen muu lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaava henkilö voi olla esimerkiksi lapsen vanhemman tai huoltajan avio- tai avopuoliso, sukulainen tai perhehoitaja, joka asuu samassa taloudessa lapsen kanssa. Lapsen ollessa hyvinvointialueen kustannuksella laitoshoidossa voidaan lapsilisä maksaa hyvinvointialueelle. Tietyissä tilanteissa lapsilisä voidaan maksaa 15 vuotta täyttäneelle lapselle itselleen.

Lapsilisä maksetaan porrastetusti korottaen viidenteen lapseen asti. Viidennen lapsen jälkeen lapsikohtainen lapsilisä pysyy samansuuruisena. Lapsilisän sisaruskorotukset maksetaan Suomessa sille, jolle lapsilisän perusosakin maksetaan. Myös perhehoitaja saa sisaruskorotuksen kaikista alle 17-vuotiaista lapsista, joista hän on oikeutettu saamaan lapsilisän (omat ja sijoitetut lapset yhteensä). Sisaruskorotuksia

ei makseta, jos lapsilisä maksetaan 15 vuotta täyttäneelle lapselle itselleen tai jos lapsi on esimerkiksi laitoshoidossa. Alle kolmevuotiaasta lapsesta lapsilisä maksetaan korotettuna.

Yksinhuoltajalla tarkoitetaan lapsilisälaissa (7 §) lapsilisän nostamiseen oikeutettua henkilöä, joka ei ole avo- tai avioliitossa tai on muuttanut puolisostaan erilleen yhteiselämän lopettamiseksi. Nimestään huolimatta yksinhuoltajakorotus on riippumaton lapsen huoltomuodosta, sillä korotuksen saa, vaikka lapsen vanhemmilla olisi yhteishuoltajuus. Yksinhuoltajakorotuksen myös menettää, jos avioituu tai muuttaa avioliittoon, vaikka kumppani ei olisi lapsen vanhempi eikä siten lapseen nähden elatusvelvollinen.

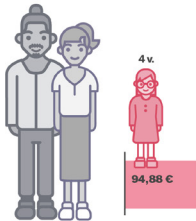
Jos lapsilisä maksetaan lapsen laitos- perhehoidon ajalta hyvinvointialueelle, tai 15 vuotta täyttäneelle lapselle itselleen, siirtyy yksinhuoltajakorotus osana lapsilisää hyvinvointialueelle tai 15 vuotta täyttäneelle lapselle. Edellytyksenä on, että yksinhuoltajakorotuksen sisältävää lapsilisää on jo maksettu, ja että korotusta saaneen vanhemman tilanne edelleen oikeuttaa korotukseen.

Taulukko 1. Lapsilisän määrät kuukaudessa.

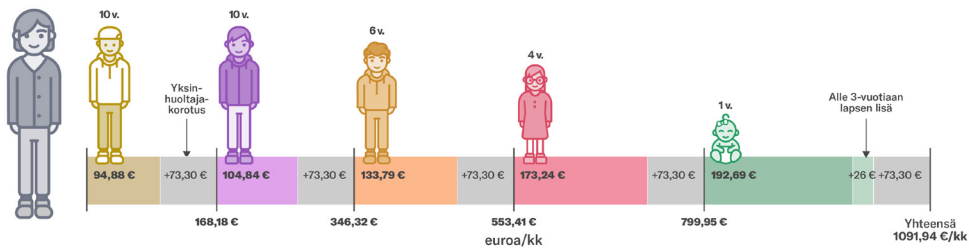
Lapsiluku perheessä	Euroa kuukaudessa
1. lapsi	94,88 €
2. lapsi	104,84 €
3. lapsi	133,79 €
4. lapsi	173,24 €
5. ja seuraavat	192,69 €/lapsi
Alle 3-vuotiaan korotus	+26,00 €/lapsi
Yksinhuoltajakorotus	+73,30 €/lapsi

Kuvio 1. Lapsilisän määrä esimerkkiperheissä.

Lapsilisä: 2 aikuista + yksi lapsi

Lapsilisä: 1 aikuinen + viisi lasta

Ahvenanmaalla lapsilisän maksaminen perustuu maakuntalakiin (Landskapslag (1994:48) om tillämpning i landskapet Åland av barnbidragslagen). Ahvenanmaan maakuntahallitus päättää lapsilisien määristä, ja maakunta rahoittaa ne. Lapsilisän määrä Ahvenanmaalla on hieman suurempi kuin mantereella. Kela vastaa lapsilisien toimeenpanosta myös Ahvenanmaalla.

2.1 Lapsiperheistä ja lapsilisän saajista

Vuonna 2024 lapsiperheitä oli yhteensä 547 913. Näissä perheissä oli yhteensä 981 178 alaikäistä lasta. Lapsiperheitä 55 prosenttia oli vuonna 2024 avioparin tai rekisteröidyn parin perheitä ja 21 prosenttia avoparin perheitä. Kaikista lapsiperheitä 8 prosenttia oli uusperheitä. Yhden aikuisen ja lapsen tai lasten muodostamia kotitalouksia oli 24 prosenttia. Yhden vanhemman lapsiperheitä 84 prosenttia oli naisen ja lasten muodostamia perheitä. 13 prosenttia lapsiperheitä oli kokonaan vieraskielisiä. Lapsiperheiden keskimääräinen lapsiluku vuonna 2024 oli 1,79.¹⁹

19 Ks. Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet.

Vanhempien erot ovat lisääntyneet. Niiden myötä myös lasten arjen jakautuminen kahteen kotiin, mukaan lukien lasten vuoroasuminen, on yleistynyt. Vuotta 2020 koskevan Tilastokeskuksen aineiston perusteella noin 240 000 lapsen vanhemmat asuivat eri kotitalouksissa, ja noin 160 000 lasta vietti säännöllisesti aikaa niin kutsutun etävanhempansa luona. Kahden kodin lapsista runsas neljännes vuoroasui eli vietti vähintään 40 prosenttia ajastaan kummankin vanhempansa luona. Koska lapsi voidaan merkitä asuvaksi vain yhteen kotitalouteen, tilastoituu se vanhempi, jonka luokse lasta ei ole merkitty väestötietojärjestelmän mukaisesti asuvaksi, usein yksinasuvaksi riippumatta siitä, viettääkö lapsi tosiasiallisesti säännöllisesti aikaa hänen luonaan. Suurin osa näistä vanhemmista on miehiä.²⁰

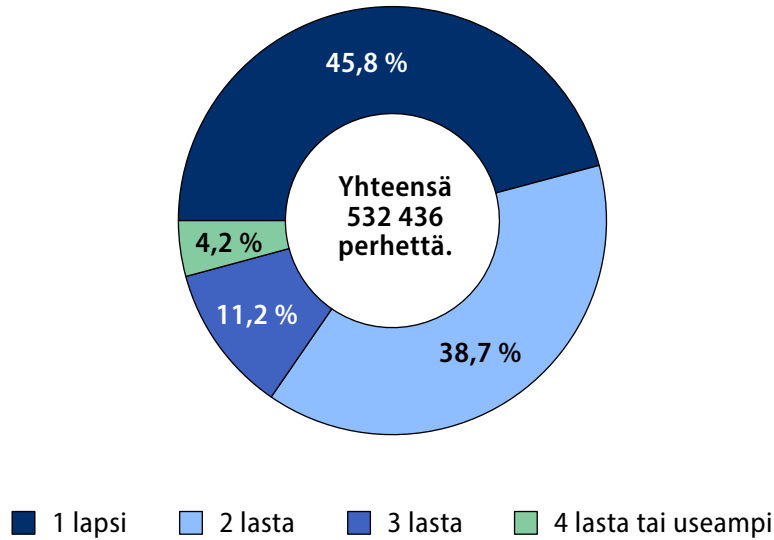
Yksinhuoltajista ei kerätä julkisesti saatavilla olevaa tilastotietoa. Yksinhuoltajaperheiden määrän tilastointia haastaa osaltaan se, että vanhempi voi tosiasiaassa olla joko yksinhuoltaja tai yhteishuoltaja tai molempia, riippuen useamman eri lapsen sovitusta tai päätetystä huoltomuodosta. Väestötietojärjestelmään rekisteröidyistä lapsista noin 60 000:lla oli merkintä vain yhdestä huoltajasta tammikuussa 2026.

Elatuslain mukainen velvollisuus huolehtia lapsen elatuksesta perustuu vahvistettuun vanhemmuuteen. Tilastokeskuksen FOLK-aineiston mukaan vuonna 2022 oli noin 32 000 lasta, jolla oli vain yksi rekisteröity vanhempi. Vuoden 2022 lapsiperheistä noin 3 prosenttia oli näin ollen perheitä, joissa yhdellä tai useammalla lapsella on rekisteritieto vain yhdestä vanhemmasta. Yhden aikuisen ja lapsen tai lasten muodostamista kotitalouksista osuus oli noin 13 prosenttia.

Lapsilisää sai vuoden 2024 joulukuussa 532 436 perhettä. Lapsilisää maksettiin 941 145 lapsesta. Lapsilisän saajista yli 90 prosenttia on naisia.

Lapsilisää saaneista perheistä 243 965 eli 46 prosenttia oli yksilapsisia perheitä, 206 225 eli 39 prosenttia kaksilapsisia perheitä ja 59 672 eli 11 prosenttia kolmilapsisia perheitä (Kuvio 2). Vähintään neljä lasta oli 4 prosentissa lapsilisää saaneista perheistä (yhteensä 22 574 perhettä). Maakunnittain kolme- tai useampilapsisten perheiden osuus vaihteli 13 prosentista 24 prosenttiin ja oli pienin Uudenmaan maakunnassa ja suurin Keski-Pohjanmaalla.

²⁰ Ks. Okkonen 2022. Okkonen muun muassa toteaa, että yksin asuvan lapsen lähi-vanhemman kotitalous näyttäytyy tilastoissa yhden huoltajan kotitaloutena, jossa lapsi on kulutustarpeinensa ”täysipainoisena” jäsenenä. Jos etävanhempi asuu yksin, ei vuoroasuva tai muulla tavoin säännöllisesti kotitaloudessa oleskeleva lapsi näy kyseisen kotitalouden kulutustarpeissa lainkaan.

Kuvio 2. Lapsilisää saaneet perheet lasten lukumäärän mukaan joulukuussa 2024.

Lähde: Kelan tietotarjotin.

Yksinhuoltajakorotuksen saaneita perheitä oli vuoden 2024 joulukuussa 111 049, mikä on 21 prosenttia kaikista lapsilisää saaneista perheistä. Näistä perheistä 62 620 eli 56 prosenttia oli yksilapsisia perheitä, 35 402 eli 32 prosenttia kaksilapsisia perheitä ja 9 730 eli 9 prosenttia kolmelapsisia perheitä. Yksinhuoltajakorotusta saaneita perheitä, joissa oli vähintään neljä lasta, oli yhteensä 3 297 eli 3 prosenttia kaikista yksinhuoltajakorotusta saaneista perheistä. Lapsia, joista maksettiin yksinhuoltajakorotus, oli 177 040. Maakunnittain tarkasteltuna yksinhuoltajakorotuksen saaneita perheitä oli eniten Kymenlaaksossa (24 %) ja vähiten Pohjanmaalla (14 %).

2.2 Lapsilisän kustannukset, rahoitus ja toimeenpano

Lapsilisät rahoitetaan valtion varoista. Lapsilisiä maksettiin yhteensä 1 386 miljoonaa euroa vuonna 2024. Summa kattoi lähes puolet perhe-etuuksiin käytetystä kokonaissummasta. Lapsimäärän pienenemisestä huolimatta lapsilisämenot kasvoivat 2,5 prosenttia verrattuna vuoteen 2023. Menolisäys johtui alle kolmevuotiaasta lapsesta maksettavan korotusosan käyttöönotosta vuonna 2024, sekä saman vuoden alussa voimaan tulleiden ja yksinhuoltajakorotukseen ja sisaruskorotuksiin tehdyistä korotuksista.

Vuosittaiset lapsilisämenot ovat olleet 1,4 miljardin euron kokoluokkaa vuodesta 1996. Vuonna 2000 lapsilisämenot olivat 1 387 ja vuonna 2015 1 384 miljoonaa euroa. Vuoden 2025 rahassa laskettuna maksettujen lapsilisien etuusmeno on kuitenkin pienentynyt 36 prosenttia vuodesta 2000 ja 19 prosenttia vuodesta 2015. Lapsilisämenojen on arvioitu laskevan nykyisellä sääntelyllä vuodesta 2026 vuoteen 2030 noin 70 miljoonaa euroa. Vuonna 2025 yksinhuoltajakorotuksia maksettiin noin 155 miljoonaa euroa ja alle kolmevuotiaasta lapsesta maksettavaa korotusosaa noin 41 miljoonaa euroa.

Lapsilisää ei myönnetä automaattisesti lapsen syntyessä, vaan Kela myöntää lapsilisän aina hakemuksesta lapsilisälain mukaisesti. Lapsilisän hakeminen on yksinkertaista, eikä hakemiseen tarvita liitteitä (poikkeuksena adoptiotilanteet). Lapsilisän hakeminen on vapaaehtoista ja siitä voi luopua halutessaan. Lapsilisän alikäyttöä ei juurikaan ole havaittu.

Lapsilisähakemukset käsitellään Kelassa pääsääntöisesti automaattisesti. Lapsilisä esikäsitellään hakemuksen saavuttua ja myönnetään, kun Kela saa Digi- ja väestötietovirastolta tiedon lapsen syntymästä. Lapsilisän yksinhuoltajakorotusta koskevan hakemuksen käsittely sekä kansainväliset tilanteet vaativat edelleen kuitenkin harkintaa ja selvittelyä, mistä syystä näitä koskevat hakemukset ohjataan Kelassa käsittelijälle. Lapsilisän toimeenpanossa kustannuksia syntyykin lähinnä yksinhuoltajakorotusten ja kansainvälisten tilanteiden käsittelystä, joita ei ole voitu automatisoida. Näiden osalta toimeenpanokustannukset ovat noin 3 miljoonaa euroa vuodessa. Kansainvälisten tapausten osalta Kela joutuu esimerkiksi tekemään tietopyyntöjä muiden maiden sosiaaliturvalaitoksille.

2.3 Lapsilisä lapsesta aiheutuvien kustannusten korvaajana

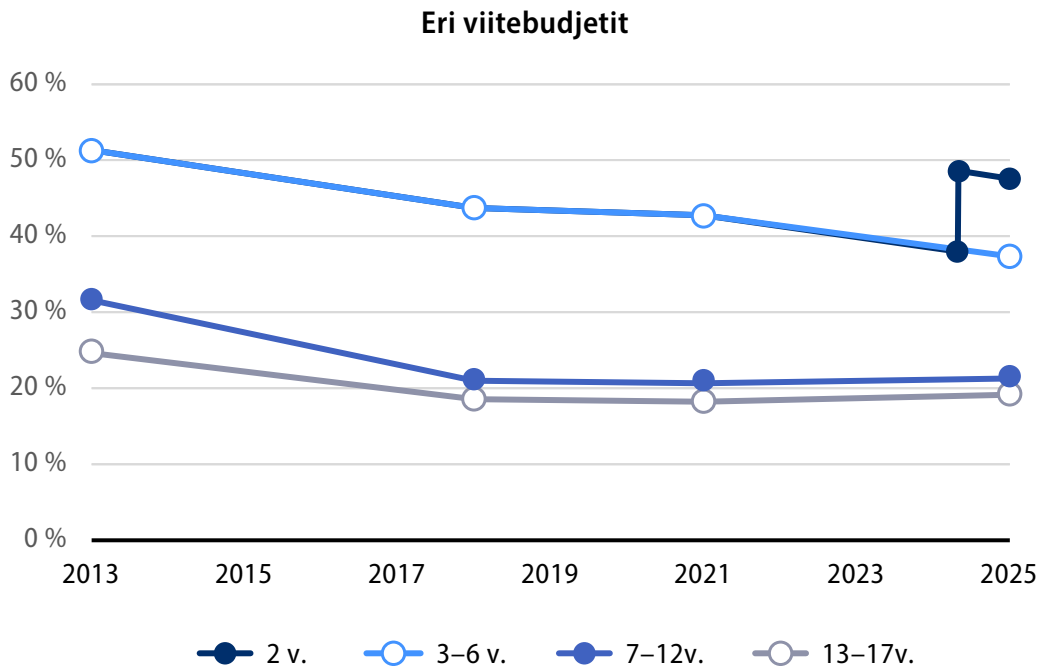
Lapsilisän tavoitteena on tasata lapsista aiheutuneita kustannuksia lapsiperheiden ja muiden kotitalouksien välillä. Yksi keino tarkastella lapsilisien tasoa suhteessa lapsista aiheutuviin suoriin kustannuksiin on verrata sitä viitebudjettilaskelmiin. Viitebudjetit ovat esimerkkilaskelmia siitä, kuinka paljon rahaa kotitalous tarvitsee niin kutsutun kohtuullisen minimin elintasoon Suomessa.²¹

Viitebudjetit osoittavat lapsesta aiheutuvien kulutustarpeiden kasvavan iän myötä. Lapsilisässä sen sijaan on tällä hetkellä korotusosa alle kolmevuotiaasta lapsesta, minkä jälkeen lapsilisän määrä on samansuuruinen 17-vuotiaaksi asti. Korotusosan takia 2-vuotiaalla lapsella lapsilisä vastasi vuonna 2025 48 prosenttia viitebudjetista²², kun taas 3–6-vuotiaalla lapsilisän osuus oli 39 prosenttia, 7–12-vuotiaalla 21–22 prosenttia ja 13–17-vuotiaalla 18–20 prosenttia viitebudjetista lapsen sukupuolesta riippuen. Viimeisen 12 vuoden aikana lapsilisien korvausaste on laskenut 22–33 prosenttia riippuen lapsen iästä (Kuvio 3).

21 Viitebudjetteja on tehty Helsingin yliopistossa vuosina 2010, 2018, ja 2025 sekä Turun yliopistossa 2022. Viitebudjettien laatiminen on monimenetelmäistä perustuen ryhmähaastatteluihin, asiantuntijatietoon ja kulutustutkimuskyselyihin. Viitebudjettitarkastelu ei huomioi yhteisten menojen, kuten asumismenojen tai sähkönkulutuksen, kasvua lasten kustannuksiksi. Viitebudjeteissa ei myöskään huomioida mahdollista skaalaetua lapsimäärän kasvaessa, mikä huomioidaan esimerkiksi perustoimeentulotuen lapsen perusosassa. Vuoden 2025 viitebudjetit erilaisille kotitalouksille julkaisussa Pöyry ym. 2026.

22 Viitebudjettia ei ole muodostettu 0–1-vuotiaille, joten korvausaste on laskettu suhteessa 2–6-vuotiaan viitebudjettiin.

Kuvio 3. Ensimmäisen lapsen lapsilisän korvausaste suhteessa vuosien 2013, 2018, 2021 ja 2025 viitebudjetteihin.

Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Kelan laskelmat.

Alle 3-vuotiaan korotusosa nostaa lapsilisän korvausastetta yhdeksän prosenttiyksikköä suhteessa 2–6-vuotiaan viitebudjettiin. Sisaruskorotus hieman kompensoi lasten iän myötä kasvavia kulutustarpeita lapsilukumäärän kasvaessa. Sisaruskorotus nostaa lapsilisien yhteenlaskettua korvausastetta 1–3 prosenttiyksikköä lasta kohden riippuen lasten lukumäärästä. Koska yksinhuoltajuus ei lisää kulutustarpeita viitebudjetissa, nostaa yksinhuoltajakorotus lapsilisän korvausastetta merkittävästi, 14–29 prosenttiyksikköä lapsen iästä riippuen.

Viitebudjetit eivät huomioi kulutustarpeita, joita syntyy lapsen asuessa kahdessa kodissa.

2.4 Lapsilisä lapsiperheiden pienituloisuuden vähentäjänä

Köyhyys ja eriarvoisuus heikentävät lasten hyvinvointia ja tulevaisuudenuskoa. Lapsuudessa koettu köyhyys myös vaikuttaa pitkälle tulevaisuuteen. Toimeentuloon liittyviä ongelmia kohtaavat erityisesti ne lapsiperheet, joille on ominaista yksinhuoltajuus, matala koulutustaso, työttömyys ja opiskelu. Myös monilapsisten ja ulkomaalaistaustaisten perheiden lapset ovat muita useammin pienituloisia.²³ Lapsilisän korotusosat, joita maksetaan pienten lasten perheille, yhden vanhemman perheille ja monilapsisille perheille, noudattelevat tutkimuksissa tunnistettua pienituloisuusriskiä²⁴. Kaikki monilapsiset perheet tai yhden vanhemman perheet eivät kuitenkaan ole pienituloisia.

Pienituloisuusmittari on yleisimmin käytetty köyhyysmittari. Siinä pienituloisuusraja määritetään 60 prosenttiin ekvivalenteista mediaanituloista. Ekvivalenteilla tuloilla tarkoitetaan sitä, että kotitalouden tulot jaetaan kotitalouden jäsenten yhteenlasketuilla kulutusyksikköpainoilla, jolloin erilaisten kotitalouksien tulot ovat vertailukelpoisia. Kotitalouden ensimmäinen aikuinen saa painon 1, muut kotitalouden yli 13-vuotiaat jäsenet painon 0,5 ja 0–13-vuotiaat painon 0,3.

Euroopan unionin tilastotoimisto Eurostatin määritelmän mukainen pienituloisuuden raja (60 % mediaanista) oli vuonna 2024 yhden hengen taloudelle noin 18 310 euroa vuodessa (nettotulot noin 1 530 euroa/kk). Muille kuin yhden hengen asutokunnissa asuville henkilöille pienituloisuusrajat kerrotaan asutokunnan kulutusyksiköiden määrällä. Esimerkiksi kahden aikuisen ja kahden alle 14-vuotiaan lapsen asutokunnassa raja on 2,1-kertainen yhden hengen asutokuntaan verrattuna eli 38 460 euroa (talouden nettotulot alle 3 200 euroa/kk).

Tilastokeskuksen tulonjakotilaston mukaan pienituloisiin asutokuntiin kuului 782 300 henkilöä vuonna 2024 (14 % asutoväestöstä). Pienituloisissa asutokunnissa oli 137 400 lasta vuonna 2024, mikä oli 14 prosenttia kaikista asutoväestön alle 18-vuotiaista. Vuotta aiemmin osuus oli 12 prosenttia. Pienituloisiin asutokuntiin kuuluvista lapsista 38 prosenttia asui yhden aikuisen lapsiperheessä ja 47 prosenttia kahden aikuisen ja lasten asutokunnissa. Pienituloisten tulot myös jäivät keskimäärin kauemmaksi pienituloisuuden rajasta, joten pienituloisuus syveni verrattuna vuoteen 2023.

23 Ruotsalainen 2021.

24 Ks. esim. Jauhiainen ym. 2024.

Lapsiperheissä asuvien pienituloisuuteen vaikuttavat sekä lasten määrä että tuloa hankkivien aikuisten määrä. Vaikka lukumäärällisesti pienituloisia lapsia on eniten kahden vanhemman lapsiperheissä, on pienituloisuus erityisen yleistä yhden vanhemman lapsiperheissä. Yhden aikuisen ja lasten asutokunnissa asuvista lapsista 28 prosenttia oli pienituloisia vuonna 2024. Lasten määrän kasvaessa myös pienituloisuus yleistyy. Yhden aikuisen ja vähintään 4 lapsen asutokunnissa lähes puolet (48 %) lapsista oli pienituloisia. Kahden aikuisen ja lasten asutokunnissa asuvista lapsista pienituloisia oli 9 prosenttia. Myös tässä ryhmässä pienituloisuus on huomattavasti yleisempää silloin, kun lasten määrä on 4 tai enemmän (25 %).

Perherakenteen ohella maahanmuuttajataustaisuus on yhteydessä pienituloisuus-riskiin. Ulkomailla syntyneiden lasten pienituloisuusaste oli vuonna 2024 52 prosenttia. Pienituloisten suomalaistaustaisten lasten kotitalouksissa on myös useammin työssäkäyvä vanhempi kuin ulkomaalaistaustaisten lasten kotitalouksissa²⁵. Pienten lasten perheiden osalta pienituloisuus on puolestaan tyypillisesti väliaikaista ja vanhempien tulotaso paranee vanhempien iän myötä. Näissä perheissä vanhempi saattaa olla vanhempainvapaalla, opiskelija tai työuransa alussa, jolloin ansiotulot eivät ole ehtineet nousta kovin isoiksi.²⁶

Sosiaaliturvalla ja erityisesti perhe-etuuksilla on merkittävä lapsiperheiden pienituloisuutta vähentävä vaikutus. Vuonna 2024 julkaistun tutkimuksen²⁷ mukaan perhe-etuudet kokonaisuutena vähensivät pienituloisuusastetta perhetyypistä riippuen 44,5–63 prosenttia.

Sosiaaliturvaetuuksien pienituloisuutta vähentävä suhteellinen vaikutus ei merkittävästi vaihtele kotitalouden lapsimäärän mukaan. Edellä mainitussa tutkimuksessa havaittiin, että monilapsisten perheiden kohdalla pienituloisuusaste ilman sosiaaliturvaetuuksia oli korkeampi kuin yhden tai kahden lapsen perheissä. Sosiaaliturvaetuuksien pienituloisuutta vähentävä vaikutus oli monilapsissa perheissä (vähintään kolme lasta) suurin piirtein samalla tasolla kuin yhden tai kahden lapsen perheissä, tai hieman suurempikin. Tulos viittaa siihen, että monilapsisten kotitalouksien kohonnut riski pienituloisuudelle johtuu enemmän matalista palkka-, yrittäjyys- tai omaisuustuloista, kuin siitä, että sosiaaliturva suosisi pienempiä kotitalouksia.

25 Rintala ym. 2023.

26 Ks. Ruotsalainen 2021.

27 Ilmakunnas ym. 2024, ks. myös Jauhiainen ym. 2024.

Yhden vanhemman kotitalouksien osalta sosiaaliturvaetuudet vähentävät pienituloisuusastetta yli 60 prosenttiyksiköllä. Rahallisesti tärkeimmät tuet näissä perheissä ovat asumistuki, toimeentulotuki, lapsilisä ja sen yksinhuoltajakorotus sekä elatustuki. Myös toisen vanhemman maksamalla elatusavulla on tärkeä rooli näiden kotitalouksien köyhyyden vähentämisessä²⁸.

Vanhempien erot lisäävät pienituloisuuden riskiä. Lapsen kanssa samassa kotitaloudessa kirjoilla olevan vanhemman lisäksi myös niin kutsutun etävanhemman toimeentulo voi eron jälkeen heikentyä, varsinkin jos lapset asuvat puoliksi tämän luona. Lapsen laajasta tapaamisoikeudesta tai vuoroasumisesta aiheutuu usein myös etävanhemmalle esimerkiksi asumiseen ja liikkumiseen liittyviä lisäkuluja. Oikeus lapsilisään, yksinhuoltajakorotukseen sekä muihin ensisijaisiin sosiaaliturvaetuuksiin ja palveluihin on kuitenkin vain niin kutsutulla lähivanhemmalla. Perhetilastoissa ja pienituloisuuslaskelmissa lapsen kahden kodin tilanteet tunnistetaan heikosti. Yksin asuva etävanhempi ei näy perhetilastoissa ollenkaan. Lasten erilaisten asumis- ja tapaamisratkaisujen kustannusvaikutuksista on myös toistaiseksi varsin vähän tutkimustietoa, eikä näin ollen yleisesti sovittua näkemystä siitä, miten nämä kustannukset tulisi huomioida kotitalouksien käytettävissä olevissa tuloissa.²⁹

Pienituloisuusmittarissa tarkastelun kohteena ovat kotitalouden käytettävissä olevat tulot, eikä siinä huomioida kotitalouden varallisuutta tai säästöjä. Mittarissa ei myöskään huomioida kotitalouksien palvelujen, kuten terveys- ja koulutuspalveluiden, käyttöä tai niiden rahallista arvoa kotitalouksille. Vaikka pienituloisuusasteet ovat työssäkäyvillä kotitalouksilla matalammat, ansiotulot eivät aina riitä nostamaan kotitaloutta pienituloisuusrajan yläpuolelle. Näin on erityisesti monilapsisissa perheissä, koska lapsien lukumäärä kasvattaa kotitalouden pienituloisuusrajan laskennassa huomioitavien kulutusyksiköiden määrää. Esimerkiksi kahden aikuisen ja viiden lapsen taloudessa (3 kulutusyksikköä) pienituloisuusraja on kaksinkertainen lapsettoman pariskunnan (1,5 kulutusyksikköä) pienituloisuusrajaan nähden.³⁰

28 Miettinen ym. 2021.

29 Ks. Jauhiainen ym. 2024.

30 Ensimmäinen aikuinen saa painon 1, toinen aikuinen 0,5 ja alle 14-vuotiaat lapset 0,3. Vuonna 2024 käytettävissä olevien tulojen 60 prosentin pienituloisuusraja oli 1 430 euroa kuukaudessa kulutusyksikköä kohden. Tällöin pienituloisuusraja nousee esimerkin tapauksessa kulutusyksiköiden kasvaessa 1,5:stä 3:een 2 145 eurosta 4 290 euroon kuukaudessa.

Pienituloisuusraja lasketaan väestön käytettävissä olevista mediaanituloista, jolloin kyse on suhteellisesta pienituloisuudesta. Mikäli väestön mediaanituloissa tapahtuu muutoksia, muuttuu myös pienituloisuusraja ja näin myös pienituloisuusaste. Esimerkiksi vuonna 2020 tehdyn laskelman³¹ mukaan lapsilisään tehtävä merkittävä 50 prosentin korotus vähentäisi lasten laskennallista pienituloisuusastetta 1,5 prosenttiyksikköä (11,9 prosentista 10,5 prosenttiin). Laskelman lähtökohtana oli vuoden 2020 lainsäädäntö. Pienituloisten määrässä havaittavan muutoksen vähäisyyteen vaikuttaa keskeisesti pienituloisuuden mittaamistapa: lapsilisien korottaminen nostaa mediaanituloa ja sitä kautta pienituloisuusrajaa.

Tutkimusten mukaan keskeisintä lapsiperheiden pienituloisuuden torjumisessa on vanhempien työllistymisen tukeminen. Tärkeää on esimerkiksi kouluttautumisen tukeminen ja työnteon kannattavuuden parantaminen. Maahanmuuttajataustaisten vanhempien kohdalla keskeistä on myös onnistunut kotoutuminen ja muun muassa työmarkkinoilla esiintyvän syrjinnän kitkeminen. Lapsiperheiden pienituloisuuden torjumisessa haastava yhtälö on varmistaa yhtäältä työnteon kannattavuus, toisaalta tulonsiirtojen riittävä taso.³²

2.5 Lapsilisän yhteys muihin etuuksiin, vanhempien elatusvelvollisuuteen ja verotukseen

2.5.1 Lapsilisä osana etuus- ja palvelujärjestelmää

Perhepolitiikalla toteutetaan YK:n lasten oikeuksien yleissopimusta ja muita Suomen hyväksymiä lapsia ja perheitä koskevia kansainvälisiä sopimuksia. Lapsilisän ohella universaaleja ja kohdennettuja palveluita ja tukia lapsille ja perheille ovat muun muassa perhevapaat ja -etuudet, neuvolapalvelut sekä muut lasten ja perheiden sosiaali- ja terveyspalvelut, varhaiskasvatuspalvelut sekä maksuton perusopetus. Varhaiskasvatus koostuu hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta, jotka tukevat lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Kunnallisena palveluna lapsia voidaan hoitaa päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai ryhmäperhepäivähoidossa kokopäiväisesti tai osa-aikaisesti. Lisäksi yksityiset päivähoitopalvelut, seurakunnat ja järjestöt tarjoavat vaihtoehtoja hoitojärjestelyille. Ennen koulun aloittamista lapset saavat koulunkäyntiin

31 Ks. Honkanen 2020.

32 Kääriälä ym. 2020.

valmentavaa esiopetusta. Perusopetuksen ensimmäisellä ja toisella luokalla lapset voivat osallistua ennen ja jälkeen koulupäivän järjestettävään, ohjattuun aamu- ja iltapäivätoimintaan.

Varhaiskasvatuksesta perittävä asiakasmaksu määräytyy perheen koon, tulojen ja lapsen varhaiskasvatuksessa vietetyn ajan perusteella. Asiakasmaksussa otetaan tuloina huomioon lapsen, hänen vanhempansa tai muun huoltajan sekä heidän kanssaan yhteistaloudessa avio- tai avoliitossa elävän henkilön veronalaiset ansio- ja pääomatulot sekä verosta vapaat tulot. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut on sidottu indeksiin.³³

Lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia seurataan äitiys- ja lastenneuvoloiden, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ja suun terveydenhuollon palveluissa, jotka ovat keskeinen osa perusterveydenhuollon ennaltaehkäisevää ja terveyttä edistävää toimintaa. Lapsiperheitä hyödyttäviä sosiaalipalveluja ovat muun muassa lapsiperheen kotipalvelu³⁴, perhetyö ja kasvatusta- ja perheneuvonta. Vanhemmuuden tunnustaminen on mahdollista jo raskausaikana neuvolassa. Vanhemmuuden vahvistaminen syntymän jälkeen toteutetaan hyvinvointialueella sosiaalihuollon perheoikeudellisissa palveluissa (lastenvalvojalla). Hyvinvointialueiden lastenvalvojapalveluissa vahvistetaan myös mahdolliset tarvittavat lapsen huoltajuutta, elatusta ja tapaamisoikeutta koskevat sopimukset. Jos sopiminen tällä tavoin ei ole mahdollista, on asian ratkaisemiseksi haettava käräjäoikeuden päätös.

Lapsen oikeus sosiaaliturvaan toteutuu pääsääntöisesti vanhempien kautta. Lapsiperheille maksettaviin etuuksiin kuuluvat lapsilisän ohella äitiysavustus, adoptiotuki, raskaus- ja vanhempainvapaan ajalta maksettavat vanhempainpäivärahat, lasten hoidon tuet, alle 16-vuotiaan vammaistuki sekä erityishoitoraha. Lapsiperheiden toimeentulon näkökulmasta merkittäviä etuuksia ovat myös muun muassa yleinen asumistuki, toimeentulotuki, työttömyysetuudet, sairauspäivärahat ja omaishoidon tuki.

Perhevapaiden ajalta maksettavien etuuksien tarkoitus on turvata raskaana olevan ja sikiön terveys sekä mahdollistaa se, että vanhempi voi hoitaa pientä lasta kotona. Vakuutetun oikeus korvaukseen raskauden ja lapsen hoidon aiheuttamasta ansionmenetyksestä turvataan sairausvakuutuslain (1224/2004)

33 Ks. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Varhaiskasvatuksesta perittävät asiakasmaksut: <https://okm.fi/varhaiskasvatuserittavat>.

34 Lapsiperheiden kotipalvelu on tietyissä tilanteissa niin sanottu subjektiivinen oikeus, ks. sosiaalihuoltolaki (1301/2014).

mukaisesti. Raskausrahalla turvataan raskaana olevan henkilön toimeentuloa loppuraskauden aikana. Raskausrahan tarkoitus on mahdollistaa työstä pois jääminen ja korvata siitä aiheutuvaa ansionmenetystä. Raskausrahaa maksetaan yhtäjaksoisesti 40 arkipäivän ajalta. Vanhempainvapaan ja vanhempainrahan tarkoitus on mahdollistaa ja turvata pienen lapsen hoito raskausrahakauden jälkeen. Vanhempainrahan saamisen edellytys on siten työstä poissaolo ja lapsen hoitaminen. Vanhempainrahaa maksetaan lapsen syntymän tai adoption perusteella yhteensä enintään 320 arkipäivältä eli vajaan 13 kuukauden ajalta. Molemmilla vanhemmilla on oikeus 160 arkipäivän eli noin 6,5 kuukauden vanhempainrahakiintiöön. Vanhempi voi luovuttaa omasta vanhempainrahakiintiöstään toiselle vanhemmalle, lapsen muulle huoltajalle, puolisolleen tai toisen vanhemman puolisolle enintään 63 vanhempainrahapäivää eli noin 2,5 kuukautta.

Lastenhoidon tukien tarkoituksena on tukea lapsen vanhempia ja muita huoltajia lapsen hoidon järjestämisessä sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisessa. Lastenhoidon tukia ovat kotihoidon tuki, joustava hoitoraha, osittainen hoitoraha sekä yksityisen hoidon tuki (ks. laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996)). Lapsilisällä ei ole vaikutusta lastenhoidon tukien määriin.

Lasten kotihoidon tukea tai yksityisen hoidon tukea maksetaan vaihtoehtona lapsen hoidon järjestämiselle kunnallisessa varhaiskasvatuksessa. Kotihoidon tukea maksetaan, jos perheeseen kuuluu vähintään yksi kotihoidon tukeen oikeuttava alle kolmevuotias lapsi tai adoptiolapsi, jonka hoitoon ottamisesta on kulunut alle kaksi vuotta. Tukea voidaan maksaa myös varhaiskasvatusikäisistä sisaruksista vaihtoehtona kunnalliselle varhaiskasvatukselle. Yksityisen hoidon tukea voidaan myöntää, kun lapsi on yksityisessä varhaiskasvatuspalvelussa tai lasta hoitaa yksityinen hoitaja. Kotihoidon ja yksityisen hoidon tukiin kuuluvat hoitoraha ja tulosidonnainen hoitolisä sekä kuntalisä, jos tuen rahoituksesta vastaava kunta niin päättää. Keskimääräinen lapsikohtainen kotihoidon tuki oli vuonna 2024 noin 392 euroa kuukaudessa. Yksityisen hoidon tuen saajista 94 prosenttia sai kuntalisää vuoden 2024 aikana. Keskimääräinen lapsikohtainen yksityisen hoidon tuki kuntalisineen oli vuonna 2024 noin 614 euroa kuukaudessa (tarkasteltaessa kaikkia yksityisen hoidon tuen saajia).

Joustava hoitorahan tarkoitus on tukea vanhemman tai muun huoltajan taloudellisia mahdollisuuksia hoitaa alle kolmevuotias lasta osa-aikaisen työskentelyn ohella. Edellytyksenä on, että lapsen hoitoon osallistuvan vanhemman tai muun huoltajan keskimääräinen viikoittainen työaika on tavanomaista lyhyempi. Joustavaa hoitorahaa voi saada, vaikka lapsella olisi kunnallinen tai yksityinen varhaiskasvatuspaikka. Hoitorahan määrä vuoden 2026 tasossa on noin 269 euroa

kuukaudessa, jos työaika on enintään 22,5 tuntia viikossa, tai enintään 60 prosenttia alan tavanomaisesta kokopäivätyön työajasta. Hoitorahaa maksetaan vuoden 2026 tasossa noin 179 euroa kuukaudessa, jos työaika on yli 22,5 mutta enintään 30 tuntia viikossa tai enintään 80 prosenttia alan tavanomaisesta kokopäivätyön työajasta. Molemmilla vanhemmilla tai huoltajilla on oikeus saada joustavaa hoitorahaa saman kalenterikuukauden ajalta, jos he eivät ole yhtäaikaisesti poissa työstä lapsen hoidon vuoksi.

Osittaista hoitorahaa voi saada 1. ja 2. luokilla olevan lapsen vanhempi tai muu huoltaja, jonka keskimääräinen viikoittainen työaika on lapsen hoidon vuoksi enintään 30 tuntia. Osittainen hoitoraha on noin 96 euroa kalenterikuukaudessa. Molemmilla vanhemmilla tai huoltajilla on oikeus saada osittaista hoitorahaa saman kalenterikuukauden ajalta, jos he eivät ole yhtäaikaisesti poissa työstä lapsen hoidon vuoksi.

Keskeisin etuudensaajan huollettavana oleviin lapsiin liittyvä, lapsesta aiheutuvien kustannusten korvauksia kompensoiva etuus on elatustuki, jota voidaan maksaa lapsen vanhempien asuessa eri talouksissa ja tilanteissa, joissa lapsella on vain yksi vahvistettu vanhempi (ks. tarkemmin luku 2.5.2). Muista etuuksista lapsesta aiheutuvia kustannuksia huomioidaan erikseen eläke-etuuksissa eläkkeensaajan lapsikorotuksena sekä opintorahassa huoltajakorotuksena.

Alle 18-vuotiaan lapsen opintorahaa saava huoltaja voi saada opintorahan huoltajakorotuksen. Huoltajakorotus on vuonna 2026 noin 142 euroa kuukaudessa. Huoltajan ei tarvitse asua samassa kotitaloudessa lapsen kanssa. Huoltajakorotukseen ei sen sijaan ole oikeutta opiskelijavanhemmalla, joka ei ole lapsen huoltaja. Opiskelijan alaikäisten huollettavien lasten määrä ei vaikuta huoltajakorotukseen³⁵. Huoltajakorotus myönnetään automaattisesti muun opintorahan lisäksi, kun tieto huoltajuudesta on väestötietojärjestelmässä. Lapsilisällä ei ole vaikutusta huoltajakorotukseen.

Vuonna 2025 opintorahan huoltajakorotusta sai yhteensä noin 37 000 opiskelijaa, joista 67 prosenttia oli korkeakouluopiskelijoita ja 33 prosenttia muita opiskelijoita. Opintorahaa saavilla opiskelijoilla oli huollettavanaan alaikäisiä lapsia yhteensä 56 757, joista alle 10-vuotiaita lapsia oli 38 468 (68 %) ja 10–17-vuotiaita 18 289 (32 %). Huoltajakorotuksen saaneista opiskelijoista yksi lapsi oli

35 Pääministeri Petteri Orpon hallituksen kehysriihessä huhtikuussa 2026 päätettiin, että jatkossa huoltajakorotukseen vaikuttaa lasten lukumäärä. Muutoksen myötä nykyiseen huoltajakorotukseen tulee 30 euron lisäys jokaista seuraavaa lasta kohden. Uudistuksen on määrä tulla voimaan 1.8.2027.

43 prosentilla, kaksi lasta 37 prosentilla ja 3 lasta tai enemmän 20 prosentilla. Opintorahan huoltajakorotuksen menot olivat vuonna 2025 yhteensä 31 miljoonaa euroa.

Eläkkeensaajan lapsikorotus myönnetään, jos eläkkeensaajan tai hänen avio- tai avopuolisonsa lapsi elää samassa taloudessa eläkkeensaajan kanssa. Lapsikorotus maksetaan myös silloin, kun eläkkeensaaja vastaa muualla asuvan lapsensa toimeentulosta vähintään elatustukilain mukaisen elatustuen määrää vastaavalla summalla. Eläkkeensaajan lapsikorotus päättyy lapsen täyttäessä 16 vuotta. Vuonna 2026 eläkkeensaajan lapsikorotus on tasoltaan noin 26 euroa lasta kohden, ja sen määrä tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksin mukaisesti. Lapsilisällä ei ole vaikutusta lapsikorotukseen. Vuonna 2025 eläkkeensaajan lapsikorotuksia maksettiin yhteensä noin 10 000 henkilölle yhteensä 4,2 miljoonaa euroa.

Lapsiperheille merkittävä tukimuoto on yleinen asumistuki, jonka tarkoituksena on alentaa pienituloisten ruokakuntien asumismenoja. Yleistä asumistukea voidaan myöntää vuokra-, asumisoikeus- tai osaomistusasuntoon. Yleinen asumistuki määräytyy hyväksytyjen asumismenojen, asunnon sijaintikunnan, ruokakunnan aikuisten ja alaikäisten lasten lukumäärän sekä ruokakunnan jatkuvien kuukausi-tulojen yhteismäärän perusteella. Lapsilisä ei ole asumistuessa huomioon otettava tulo. Yleistä asumistukea maksetaan ruokakunnalle, johon kuuluu samassa asunnossa vakinaisesti asuvat henkilöt. Henkilö voi kuulua vain yhteen ruokakuntaan, jolloin lapset huomioidaan vain sen vanhemman asumistuessa, jonka luona he väestötietojärjestelmän mukaisesti asuvat.

Vuoden 2025 joulukuussa yleistä asumistukea maksettiin 240 360 ruokakunnalle (yhteensä 83 miljoonaa euroa), joista lapsiperheitä oli yhteensä 66 935 (28 %). Yleistä asumistukea saaneista lapsiperheistä kahden aikuisen ruokakuntia oli 29 prosenttia ja yhden aikuisen ruokakuntia 71 prosenttia. Lapsiperheiden keskimääräinen asumistuki oli vuoden 2025 joulukuussa 473 euroa kuukaudessa, yksinasuvilla 279 euroa kuukaudessa.

Toimeentulotuki on viimesijainen taloudellinen tuki. Se on siten tarkoitettu niihin tilanteisiin, joissa henkilö ei tule toimeen esimerkiksi muiden tukien tai palkan avulla. Toimeentulotuki koostuu tällä hetkellä Kelan toimeenpanemasta perustoimeentulotuesta sekä täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentulotuesta, joiden toimeenpanosta vastaavat hyvinvointialueet. Toimeentulotuki on tarkoitettu arjen välttämättömiin menoihin, kuten asumiseen, ruokaan ja lääkkeisiin.

Vuonna 2024 toimeentulotukea sai yhteensä 255 934 kotitaloutta (7 % koko väestöstä). Näistä yhden vanhemman ja alaikäisen lapsen tai lasten muodostamia kotitalouksia oli 11 prosenttia (27 913 kotitaloutta). Avio- tai avopareja, joilla on lapsia, oli 7 prosenttia. Toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asui 91 000 alaikäistä lasta.³⁶ Vuonna 2024 toimeentulotuen bruttomenot olivat 804 miljoonaa euroa.

Toimeentulotuen määrä on käytettävissä olevien tulojen ja varojen sekä hyväksyttävien menojen erotus. Menoina hyväksytään päivittäisiä menoja kattavan perusosan määrä ja sen lisäksi muina perusmenoina perustoimeentulotuen laskelmalla huomioidaan kohtuulliset asumismenot, terveydenhuoltokulut sekä muita satunnaisempia menoeriä. Perusosa lasketaan jokaiselle perheenjäsenelle erikseen. Yksinhuoltajan perusosa huomioidaan, jos perheessä asuu vain yksi aikuinen lastensa kanssa. Yksinhuoltajalle maksetaan yksin asuvan henkilön perusosa 15 prosentilla korotettuna. Perheessä ensimmäisen lapsen perusosa on suurin, seuraavien sisarusten perusosa on aina 5 prosenttia edellistä alempi. Lisäksi alle 10-vuotiaan perusosa on määritelty jonkin verran pienemmäksi kuin yli 10-vuotiaan perusosa. Perusosien määrää tarkastetaan vuosittain kansaneläkeindeksin mukaisesti. Perustoimeentulotuessa huomioidaan, että lapsen tapaamisesta tai vuoroasumisesta aiheutuu kuluja myös sille vanhemmalle, jonka luona lapsi ei väestötietojärjestelmän mukaan asu.

Lapsilisä on toimeentulotuessa huomioon otettava tulo. Vastaavasti toimeentulotuen laskelmaan huomioidaan lapsen kustannuksia perustoimeentulotuessa jokaiselle lapselle huomioitavassa perusosassa. Lapsi huomioidaan asumismenojen kohtuullista suuruutta arvioitaessa samalla painoarvolla kuin aikuinenkin perheenjäsen. Lisäksi lapsen yksilölliset muut menot huomioidaan joko osana perustoimeentulotukea (esimerkiksi lapsen lääkitys) tai osana hyvinvointialueiden täydentävää toimeentulotukea. Täydentävänä toimeentulotukena voivat yksilöllisen harkinnan mukaan tulla huomioiduksi esimerkiksi lapsen harrastusmenot tai välttämättömät lapsen tarvikkeet.

Sotilasavustus voidaan maksaa palveluksessa olevalle ja hänen omaiselleen palveluksen aikana. Sotilasavustukseen kuuluu eri avustuksia, kuten asumisavustusta ja elatusavustusta. Lapsilisä ei vaikuta sotilasavustukseen. Vuonna 2025 sotilasavustusta sai 10 118 henkilöä, joista omaisia oli 228 henkilöä. Yhteensä sotilasavustusta maksettiin 23 miljoonaa euroa. Maksetuista sotilasavustuksista 97 prosenttia oli asumisavustusta.

36 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2025a.

2.5.2 Vanhempien elatusvelvollisuus ja lapsilisä

Valtaosa lapsiperheistä on edelleen avioparin tai avoparin ja heidän biologisten lastensa muodostamia perheitä. Erilaiset perhemuodot ovat kuitenkin yleistyneet viime vuosikymmeninä. Yhden vanhemman ja lasten muodostamien kotitalouksien määrä on lisääntynyt, samoin lasten asuminen kahdessa eri kodissa. Tarkkaa tilastotietoa eri asumis- ja tapaamisratkaisujen yleisyydestä ei ole saatavilla. Tosiasiallinen asuminen tai tapaamisten toteutuminen voivat myös vaihdella lapsen kasvaessa, tai poiketa sovitusta.

Vanhempien asuessa erillään voidaan sopia tai määrätä vanhemman suorittamasta elatusavusta. Elatusapu on indeksiin sidottu rahasumma, jonka vanhempi maksaa määräajoin osallistuakseen lapsensa elatuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Luvussa 1.3 kuvatun sääntelyn nojalla voidaan vanhempi velvoittaa suorittamaan lapselle elatusapua, jos hän ei muulla tavoin huolehdi lapsen elatuksesta, lapsi ei pysyvästi asu hänen luonaan, tai lapsi asuu vuorotellen hänen ja toisen vanhempansa tai muun huoltajansa luona. Ollakseen täytäntöönpanokelpoinen tulee elatusapuratkaisu (elatusavun määrä ja suorittamistapa) vahvistaa joko hyvinvointialueella (lastenvalvoja), tai yleisessä tuomioistuimessa (käräjäoikeus). Elatusapuasian ratkaisemiseksi erimielisyystilanteessa on asiasta haettava tuomioistuimen päätös.

Elatusavun suuruuden laskeminen perustuu lapsen yksilölliseen elatuksen tarpeeseen. Vanhemmat kuitenkin vastaavat lapsensa elatuksesta kykynsä mukaan. Elatusavun määrän vahvistamisesta annetun oikeusministeriön ohjeistuksen mukaan lapsen elatuksen tarpeeseen kuuluvat peruskulut ja yksilöllisesti muotoutuvat erityiset kustannukset. Lapsen peruskulutuksella tarkoitetaan tavanomaisia hyödykkeitä, joita tiettyyn ikäryhmään kuuluvat lapset yleensä tarvitsevat. Tällaisia ovat muun muassa ravinto, vaatteet ja jalkineet sekä tavanomainen harrastustoiminta. Lapsen ikä vaikuttaa peruskulutuksen suuruuteen. Erityiset kustannukset riippuvat lapsen ja vanhempien yksilöllisestä tilanteesta. Erityisiä kustannuksia ovat esimerkiksi varhaiskasvatusmaksut, vakuutusmaksut, asumiskulut, erityiset terveydenhuoltomaksut tai erityisestä harrastuksesta johtuvat kustannukset. Lapsen erityiset kustannukset luetaan laskelmassa pääsääntöisesti sen vanhemman kuluiksi, joka kulut maksaa.

Vanhempien elatuskykyä arvioitaessa otetaan huomioon heidän ikänsä, työkykynsä ja mahdollisuutensa osallistua ansiotyöhön, käytettävissä olevien varojen määrä sekä lakiin perustuva muu elatusvastuu. Vanhempien elatusvastuun laajuutta arvioitaessa otetaan huomioon myös lapsen kyky ja mahdollisuudet itse vastata elatuksestaan.

Lapsen elatusavun määrittämistä koskevan ohjeistuksen mukaan lapsilisä vähentää lapsen elatuksen tarvetta. Lapsilisän yksinhuoltajakorotus puolestaan huomioidaan ohjeen mukaan sen vanhemman tulona, jolle lapsilisää maksetaan. Lapsen vuoroasumistilanteissa sovellettavaksi tarkoitettun elatusapuohjeistuksen mukaan tilanteessa, jossa vanhempien elatuskyvyt ovat lapsilisää lukuun ottamatta samalla tasolla ja jossa kulut lapsesta jakautuvat vanhempien kesken tasan, on lapsilisää saavan vanhemman maksettavaksi tulevan elatusavun määrä puolet lapsilisän määrästä.³⁷

Hyvinvointialueilla vahvistettiin vuonna 2024 yhteensä 43 538 elatusapusopimusta. Sopimukset koskivat 4,3 prosenttia alle 18-vuotiaista. Vuodesta 2018 näiden sopimusten osuus on noussut 15 prosenttiyksikköä. Kaikista vuoden 2024 aikana vahvistetuista elatusapusopimuksista 21 prosentissa muutettiin aiemmin tehtyä sopimusta. Yleisimmin sopimuksen muutoksen syynä oli elatusavun alentaminen (75 % tapauksista). Euromäärä jätettiin vahvistamatta 54 prosentissa voimaan jääneistä elatusapusopimuksista (21 420 sopimusta). Syynä oli esimerkiksi elatusvelvollisen puutteellinen elatuskyky. Vuodesta 2018 näiden sopimusten osuus on noussut 15 prosenttiyksikköä.

Vahvistettujen sopimusten euromäärät ovat nousseet vuodesta 2018. Yleisin suuruusluokka, johon lapsen elatus vuonna 2024, joko hyvinvointialueen sosiaali-huollossa tai tuomioistuimen päätöksellä, vahvistettiin, oli 168–235 euroa kuukaudessa (6 186 sopimusta).³⁸

Vuonna 2024 käräjäoikeuksissa ratkaistiin 1 683 lapsen elatusavun vahvistamista koskevaa asiaa, ja 219 lapsen elatusavun muutosta koskevaa asiaa.³⁹

Kun lapsi asuu erillään elatusvelvollisesta vanhemmasta, eikä lapsen ei ole mahdollista saada riittävää elatusapua, tai, jos vanhempi on laiminlyönyt elatusavun maksamisen, on lapsen elatukseen mahdollista hakea Kelasta elatustukea. Elatus-tukilain (580/2008) mukaan elatustukea voi hakea lapsen huoltaja, edunvalvoja tai muun henkilö, jonka hoidossa lapsi tosiasiallisesti on, sekä lapsi itse 15 vuotta täytettyään. Jos vahvistettuja vanhempia on kaksi, elatustuen saamisen edellytyksenä on vahvistettu sopimus tai tuomio elatusavusta. Vahvistetun elatusavun tasosta riippuen elatustukea maksetaan joko täysimääräisenä tai

37 Ks. Oikeusministeriö 2007 ja Oikeusministeriö 2023.

38 Ks. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2025b.

39 Ks. Sosiaali- ja terveysministeriö 2025.

vähennettynä. Elatustukea voidaan maksaa myös silloin, kun lapselle ei ole vahvistettu toista vanhempaa. Jos toista vahvistettua vanhempaa ei ole, maksetaan elatustuki täysimääräisenä.

Elatustuen täysi määrä vuoden 2026 tasossa on noin 197 euroa kuukaudessa lasta kohden. Tuen määrää tarkistetaan vuosittain indeksillä. Elatustukea sai vuoden 2024 lopussa 88 530 lasta ja 61 954 perhettä. Elatustuen saajista 85 prosenttia oli naisia. Elatustukea saaneiden lasten osuus 0–17-vuotiaasta väestöstä oli 8,7 prosenttia. Elatustukea maksettiin vuonna 2024 yhteensä 229,5 miljoonaa euroa, mikä on 7,6 prosenttia kaikista Kelan maksamista lapsiperhe-etuuksista.

Jos vahvistetun elatussopimuksen tai tuomioistuimen päätöksen mukaan elatusvelvollisen vanhemman ei tarvitse maksaa lainkaan elatusapua hänen puutteelliseksi arvioidun elatuskykynsä vuoksi, maksetaan elatustuki täysimääräisenä. Elatustukea maksetaan vähennettynä, jos elatusapu on vahvistettu täyttä elatustukea pienemmäksi elatusvelvollisen puutteelliseksi arvioidun elatuskyvyn vuoksi. Elatustuki on tällöin täysimääräisen elatustuen ja elatusavun määrän erotuksen suuruinen.

Elatustuki maksetaan täysimääräisenä myös, jos elatusvelvollinen on laiminlyönyt elatusavun, joka on vahvistettu täyttä elatustukea suuremmaksi. Jos elatusvelvollinen ei ole maksanut hänelle vahvistettua elatusapua, ja Kela maksaa sen vuoksi lapsesta elatustukea, maksamatta jäänyt elatusapu siirtyy Kelan perittäväksi. Perittävää elatusapua kutsutaan elatusapuvelaksi. Maksettaessa elatustukea elatusavun laiminlyöntiperusteella pyrkii Kela perimään paitsi elatustukisaatavaa, myös mahdollisen elatustuen määrän ylittävän osan elatusavusta lapselle tilitettäväksi. Jos Kela ei saa elatusapuvelkaa perittyä määräpäivään mennessä, tai elatusvelvollinen ei sovi maksusuunnitelmasta Kelan kanssa, Kela siirtää velan perinnän ulosottoon.

Jos elatusapuvelka on Kelan perinnässä, eikä elatusvelvollinen tilapäisen maksukyvyttömyyden takia pysty sitä maksamaan, hän voi hakea Kelasta maksuvapautusta elatusapuvelan valtion saatavasta. Jos elatusvelvollinen saa vapautuksen, Kela ei peri elatustuen takautumissaatavaa, mutta jos elatusavun määrä ylittää elatustuen määrän (n. 197 euroa/kk), jää tämä osuus Kelan perittäväksi edelleen.

Maksuvapautusta voi hakea, mikäli elatusvelvollisen tulot ovat pienet ja maksukyvyttömyys on johtunut hänestä riippumattomista syistä. Maksuvapautusta voi hakea vain menneiltä kuukausilta. Elatusvelvollinen voi saada maksuvapautuksen, jos hänen kuukausittaiset bruttotulonsa ovat 1 336 euroa. Tulorajaa korotetaan

334 eurolla jokaisesta huollettavan olevasta alaikäisestä lapsesta, paitsi niistä lapsista, joille on myönnetty elatustuki. Puolison lapsilla ei ole vaikutusta tulorajaan.⁴⁰

Elatustukea voidaan maksaa vain siihen talouteen, johon lapsi on merkitty asuvaksi. Tässä taloudessa asuva vanhempi on elatustuen saaja. Tukea myönnettäessä tai maksettaessa ei arvioida tuensaajan elatuskykyä tai lapsen elatuksen tarvetta. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa lapsi voi tuloillaan elättää itsensä, mutta nämä tilanteet ovat hyvin harvinaisia.

Elatustukea ei makseta, jos kahden vahvistetun vanhemman tilanteessa Kelaan ei ole toimitettu hyvinvointialueen sosiaalihuollon vahvistamaa sopimusta tai tuomioistuimen päätöstä elatusavusta. Jos lapsi asuu elatusvelvollisen kanssa, tai ulkomailla, ei oikeutta elatustukeen ole.

Elatustukeen ei vaikuta lasten kanssa asuvan vanhemman uusi avio- tai avoliitto. Toisaalta käytännössä elatustukea saatetaan maksaa pitkäänkin ilman todellista tarvetta, sillä tuen maksamisen perusteena olevia elatusratkaisujen ajantasaisuudesta huolehtiminen on pitkälti vanhempien aktiivisuuden varassa⁴¹. Lainsäädäntö mahdollistaa Kelalle elatustuen perusteena olevien elatusratkaisujen viranomaisseurannan, sekä velvollisuuden ilmoittaa merkittävämmistä muutoksista hyvinvointialueelle. Samoin laissa säädetään elatusasiassa toimivaltaisen hyvinvointialueen velvollisuudesta selvittää elatusapuratkaisun muuttamisen tarvetta ja ryhtyä tarvittaessa toimiin – viime kädessä kanteen nostamiseen – elatusratkaisun muuttamiseksi. Hyvinvointialueella on kuitenkin harkintavaltaa sen osalta, mihin toimenpiteisiin se tilanteessa ryhtyy.

Vuoroasumistilanteissa elatusapu voidaan määrätä maksettavaksi kummalle vanhemmalle tahansa. Siten on mahdollista, että se vanhempi, jonka luokse lapsi on merkitty asuvaksi (lähivanhempi), suorittaa elatusapua toiselle vanhemmalle. Näissä tilanteissa ei ole oikeutta elatustukeen, vaikka lähivanhempi laiminlöisi vahvistetun elatusavun, tai vaikka tämän elatuskyky olisi elatusapua vahvistettaessa arvioitu puutteelliseksi.

Elatustukea ei makseta tilanteessa, jossa vanhempi on kuollut. Näissä tilanteissa lapselle voidaan hakea lapseneläkettä. Lapsella tarkoitetaan edesmenneen henkilön omaa lasta, adoptiolasta ja huollettavana ollutta lasta, joka asui samassa

40 Ks. elatustukilaki. Euromäärät ovat vuoden 2026 tasossa.

41 Ks. Sosiaali- ja terveysministeriö 2025.

taloudessa, ja jonka elatuksesta edesmennyt vastasi. Lapseneläke on perhe-eläke, ja sitä voivat maksaa sekä Kela että työeläkelaitokset. Kela voi maksaa lapseneläkkeen perusmäärää ja täydennysmäärää alle 18-vuotiaalle. Jos nuori opiskelee, Kela jatkaa perusmäärän maksamista, kunnes nuori täyttää 21 vuotta. Tätä kutsutaan myös koululaiseläkkeeksi.

2.5.3 Lapsilisän suhde opintoetuuksiin

Suomessa kaikki alle 18-vuotiaat ovat oppivelvollisia. Opinnot ovat maksuttomia 20 ikävuoteen saakka. Opintojen maksuttomuus kattaa oppimateriaalit ja koulumatkojen tukemisen koulumatkatukijärjestelmän puitteissa (yhdensuuntaisen matkan on oltava vähintään seitsemän kilometriä). Lisäksi opiskelija on oikeutettu maksuttomaan ateriaan koulupäivän aikana.

Perusasteen jälkeisiä opintotuella tuettavia opintoja ovat aikuisten perusopetuksen mukaiset opinnot, lukio-opinnot, ammatilliset opinnot sekä eräät muut opinnot. Opiskeluajalle maksettava opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja valtiontakauksesta opintolainaan. Opintotuen määrään vaikuttavat opiskelijan omat tulot, opiskelijan ikä, siviilisääty sekä asumismuoto. Opiskelijan vanhempien tulojen perusteella voidaan joko korottaa tai alentaa opintorahan määrää. Vanhemman tulot voivat pienentää opintorahaa vain, jos opiskelija on alle 20 vuotta ja asuu vanhemman luona.

Opintotuki on alaikäisillä tarveharkintainen ja ottaa huomioon vanhemman elatusvelvollisuuden. Opintorahaa ei myönnetä oppimateriaalilisää lukuun ottamatta opiskelijalle, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisää (tai vastaavaa etuutta ulkomailta). Opintorahaa voidaan kuitenkin maksaa, jos lapsilisää ei makseta. Alle 17-vuotiaan opiskelijan kohdalla tämä käytännössä tarkoittaa valintaa lapsilisän ja opintorahan välillä. Opintolainan valtiontakauksen voi saada lapsilisän piirissäkin oleva opiskelija, jos vanhemman tulot ovat pienet.

Pienituloisista perheistä tulevien opiskelijoiden opintorahan taso on vanhemman luona asuvien osalta lapsilisän tasolla. Vanhemman luona asuvan opintoraha on 0–109,02 euroa kuukaudessa, kun opiskelija on alle 20-vuotias ja 90,85–204,42 euroa kuukaudessa euroa, kun opiskelija on täyttänyt 20 vuotta. Kun otetaan huomioon opintolainan valtion takaus (400 euroa/kk) on opintotuki alle 18-vuotiaalla vanhemman luona asuvalla 0–509,02 euroa kuukaudessa.

Kun opiskelija on alle 18-vuotias ja asuu muualla kuin vanhempiensa luona, hän saa opintorahan perusmäärän tarveharkinnattomasti (113,57 euroa/kk). Opintorahaa voidaan korottaa, jos vanhemmat ovat pienituloisia siten, että opintoraha on yleensä enintään 227,14 euroa kuukaudessa (279,38 euroa/kk oppimateriaalilisiä huomioiden). Oppimateriaalilisiä (52,24 euroa/kk) maksetaan vain pienituloisten perheiden opiskelijoille koulutuksissa, jotka eivät ole maksuttomuuden piirissä. Itsenäisesti asuvalla alle 18-vuotiaalla opintolainan valtion takaus on 400 euroa/kk. Asumislisään tai valtionehtakauksen määrään eivät vanhempien tulot vaikuta.

Taulukko 2. Lapsilisiä ja tarveharkintainen opintotuki 16-vuotiailla opiskelijoilla.

16-vuotias opiskelija	Asuu vanhemman luona	Asuu itsenäisesti
Lapsilisiä (12 kk vuodessa)	94,88–265,99 €/kk	94,88 €/kk–265,99 €/kk*
Opintoraha lapsilisän sijaan (enintään 10 kk vuodessa)	0–109,02 €/kk	113,57–227,14 €/kk
Asumislisän enimmäismäärä (riippuu kunnasta)	-	216–296 €/kk
Opintolainan valtionehtaus	400 €/kk	400 €/kk

* Jos lapsilisiä maksetaan lapselle itselleen tai hyvinvointialueelle lapsen laitoshoitoon sijoittamisen takia, maksetaan lapsilisiä ilman lasten lukumäärään liittyviä korotusosia. Yksinhuoltajakorotus sen sijaan säilyy.

Vuonna 2025 opintorahaa maksettiin yhteensä 1 427 16-vuotiaalle opiskelijalle. 17-vuotiaita opintorahan saajia oli yhteensä 15 823, joista itsenäisesti asui noin 34 prosenttia. Yhteensä alaikäisiä opintorahan saajia oli vuonna 2025 17 250, joista suurin osa opiskeli ammatillisissa oppilaitoksissa. 17-vuotiaiden osalta opintorahamenot olivat vuonna 2025 noin 8,5 miljoonaa euroa ja 16-vuotiaiden osalta noin 884 000 euroa. Yhteensä alaikäisten lasten opintorahamenot olivat noin 9,4 miljoonaa euroa.

2.5.4 Lasten huomioiminen verotuksessa

Vanhemman elatusvelvollisuutta lapseen nähden tuetaan myös verotuksen vähennyksillä. Tuloverolaissa (1535/1992, 8 §) alaikäisellä lapsella tarkoitetaan lasta, joka ennen verovuoden alkua on alle 17-vuotias.

Työnteon kannustimien sekä ostovoiman parantamiseksi pieni- ja keskituloisissa lapsiperheissä verotuksen työtulovähennykseen otettiin käyttöön lapsikorotus vuoden 2025 alusta lukien. Lapsikorotus tarkoittaa, että työtulovähennyksen enimmäismäärää korotetaan 105 eurolla jokaisesta alaikäisestä lapsesta, jonka huoltaja verovelvollinen on. Jos henkilö on väestötietojärjestelmän mukaan lapsen tai lasten ainoa huoltaja, myönnetään korotus kaksinkertaisena⁴². Myös lapsesta erossa asuva vanhempi, joka on lapsen huoltaja, saa työtulovähennyksen. Korotuksessa ei ole lasten lukumäärään perustuvaa enimmäismäärää, joten vähennystä kertyy työssäkäyvälle huoltajalle jokaisesta lapsesta erikseen.

Työtulovähennys tehdään verohallinnossa viran puolesta, joten se vaikuttaa palkan ennakonpidätykseen. Jos valtion tuloveron määrä ei riitä vähennykseen, vähennys tehdään kunnallisverosta, kirkollisverosta ja sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksusta näiden suhteessa.

Työtulovähennyksen lapsikorotuksesta aiheutuva verotuki on arviolta noin 190 miljoonaa euroa vuodessa⁴³, josta noin 120 milj. euroa kohdistuu yhteishuoltajille ja noin 70 milj. euroa yksinhuoltajille.

Verohyöty alkaa pääsääntöisesti realisoitua noin 20 000 euron vuotuisilla ansiotuloilla. Verohyödyn täysi määrä saavutetaan, kun veroja on riittävästi vähennyksen tekemiseen, ja vähennys säilyy tämän jälkeen vakiona tulojen kasvaessa.

Elatusapua maksava vanhempi voi saada elatusvelvollisuusvähennyksen. Edellytyksenä vähennyksen saamiselle on hyvinvointialueen vahvistama elatusapuosopimus tai tuomioistuimen päätös. Vähennyksenä ansiotulosta valtiolle suoritettavasta tuloverosta vähennetään kahdeksasosa hänen verovuonna maksamansa elatusavun määrästä, kuitenkin enintään 80 euroa alaikäistä lasta kohden. Edellä viitatus tuloverolain 8 §:n nojalla verovelvollisen lasta ei

42 Koska edellytyksenä työtulovähennyksen yksinhuoltajakorotukselle on lapsen huoltomuoto (yksinhuoltajuus), vähennys säilyy, vaikka lapsen kanssa asuva vanhempi muuttaa avoliittoon tai avioituu. Siten edellytykset työtulovähennyksen lapsikorotuksessa poikkeavat lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen edellytyksistä.

43 Ks. HE 98/2025 vp.

pidetä enää alaikäisenä sinä verovuonna, jonka aikana lapsi täyttää 18 vuotta. Elatusvelvollisuusvähennyksen enimmäismäärä on ollut sama (enintään 80 euroa) vuodesta 2002 lähtien. Elatusvelvollisuusvähennyksen kokonaiskustannus on noin 4 miljoonaa euroa vuodessa.

Verotuksen alijäämähyvitystä voi saada, jos verovelvollisen pääomatuloista tehtävät vähennykset ovat suuremmat kuin pääomatulot. Alijäämä syntyy esimerkiksi silloin, kun pääomatuloista vähennettävät kulut ovat suuremmat kuin tulot, esimerkiksi vuokra-asunnon remonttikulut ovat suuremmat kuin vuokratulot. Osa tästä pääomatulojen alijäämästä vähennetään ansiotulojen, esim. palkkatulojen veroista alijäämähyvityksenä. Hyvitys on 30 prosenttia alijäämästä. Alijäämähyvitystä voi saada enintään 1 400 euroa vuodessa. Jos verovelvollisella on alaikäisiä lapsia, hyvityksen enimmäismäärään tehdään lapsikorotus. Jos verovelvollisella, tai hänellä ja hänen puolisoillaan, on yhteinen alaikäinen lapsi, enimmäismäärää korotetaan 400 euroa. Silloin alijäämähyvitys on enimmillään 1 800 euroa. Jos lapsia on kaksi tai enemmän, korotus on yhteensä 800 euroa. Silloin alijäämähyvitys on enimmillään 2 200 euroa.

2.6 Lapsilisä syntyvyyden ja perhemyönteisyyden edistämisen näkökulmista

Suomen syntyvyyden nopea ja voimakas lasku vuodesta 2010 alkaen on osa laajaa väestöllistä, sosiaalista ja kulttuurista murrosta. Kokonaishedelmällisyys on vajonnut vuoden 2010 tasosta (1,87) kolmanneksen. Nykyisellä syntyvyyden tasolla naiset saivat elämänsä aikana keskimäärin 1,3 lasta.⁴⁴ Syntyvyys on vajonnut monissa muissakin Euroopan maissa, mutta Suomessa lasku on ollut poikkeuksellisen jyrkkä. Lasten määrän kehitys Suomessa riippuu syntyvyyden lisäksi maahanmuutosta⁴⁵.

Keskeistä tässä syntyvyyden laskussa on sen laaja-alaisuus. Syntyvyyden lasku koskee lähes kaikkia väestöryhmiä iästä, koulutuksesta, asuinalueesta, työmarkkina-asemasta ja parisuhdetilanteesta riippumatta. Erityisen merkittävää

44 Ks. Suomen virallinen tilasto (SVT): Syntyneet.

45 Hiilamo 2026.

on esikoissyntyvyyden väheneminen – valtaosa syntyvyyden laskusta liittyy siihen. Kun esikoisia syntyy vähemmän, myös myöhempien lasten määrä väistämättä pienenee.⁴⁶

Tutkimusten mukaan syntyvyyden laskuun vaikuttavat osaltaan muutokset parisuhteissa. Parisuhteeseen sitoutuminen on vaikeutunut, ja lapsettomaksi jäämiseen liittyy usein myös pitkäkestoisen parisuhteen puuttuminen. Yhä suurempi osa liitoista on avoliittoja, jotka purkautuvat usein nopeasti, jo ennen kuin pari saa lapsen.⁴⁷ Samalla ensimmäisen lapsen saaminen on siirtynyt yhä myöhempään ikään, jolloin lapsettomaksi jäämisen todennäköisyys kasvaa. Yleisemmin syntyvyyden laskun taustalla vaikuttavat muun muassa kokemus tulevaisuuden epävarmuudesta, yksilöllistyneet elämänpolut sekä muuttuneet arvot ja normit.

Koulutusryhmien välillä on havaittavissa niin sanottu kaksoispolarisaatio: matalammin koulutetuilla sekä lapsettomaksi jääminen että useamman (kolme tai enemmän) lapsen saaminen on yleisempää, kun taas korkeasti koulutetut saavuttavat useammin toivomansa lapsiluvun ja saavat kaksi lasta saman kumppanin kanssa⁴⁸. Koulutuksen lisäksi palkattoman hoivatyön sukupuolittunut jako ja koetut vaikeudet työn ja perheen yhteensovittamisessa voivat vaikuttaa merkittävästi lastenhankintaa koskeviin päätöksiin⁴⁹.

Taloudellinen epävarmuus, työttömyys ja pienet tulot nostavat perheellistymisen kynnystä. Nuorten aikuisten työmarkkina-asema ei kuitenkaan ole viime vuosikymmeninä heikentynyt niin, että muutos selittäisi syntyvyyden laskua.⁵⁰ Toimeentuloon liittyvät huolenaiheet nousevat esiin kyselytutkimuksissa, mutta niiden vaikutus käyttäytymiseen on epäselvä.

Lapsiperheille suunnatut sosiaaliturvaetuudet, kuten lapsilisä, voivat tukea perheiden hyvinvointia ja lieventää vanhemmuuden kustannuksia⁵¹. Tutkimusnäytön perusteella niiden vaikutus syntyvyyteen on kuitenkin pääosin pieni ja usein

46 Hellstrand & Jalovaara 2006.

47 Rahnu & Jalovaara 2023.

48 Jalovaara, Andersson & Miettinen 2021.

49 Helske, Jalovaara, Lammi-Taskula, Miettinen & Österbacka 2025.

50 Jalovaara, Rahnu & Miettinen 2025.

51 Collins & Glass 2018.

tilapäinen. Etuusmuutokset ovat vaikuttaneet useammin syntymien ajoitukseen kuin syntyvien lasten määrään. Vaikutuksia lapsilukuihin on havaittu lähinnä tilanteissa, joissa matalan etuustason maissa on tehty suuria etuusmuutoksia.⁵²

Suomessa lapsiperheitä tuetaan monin tavoin taloudellisilla etuuksilla ja palveluilla. Lisäpanostuksilla näihin voi olla tärkeä rooli hyvinvoinnin ylläpitämisessä ja lapsiköyhyyden torjumisessa. Syntyvyyteen ne vaikuttaisivat todennäköisesti hyvin rajallisesti, vaikka ne saattaisivat vahvistaa erityisen pienituloisten henkilöiden mahdollisuuksia toteuttaa lapsitoiveitaan.⁵³ Etuusjärjestelmään liittyy lisäksi mahdollisia signaalivaikutuksia: muutokset voivat vaikuttaa ihmisten käsityksiin yhteiskunnan tuesta ja tulevaisuuden ennustettavuudesta. Kielteiset odotukset ja epävarmuus voivat vähentää halukkuutta hankkia lapsia, vaikka todellisia heikennyksiä ei tehtäisi. Tämän vuoksi politiikkatoimien viestinnällä on keskeinen merkitys.

Syntyvyyden edistämisen tavoitteeseen liittyen keskustelua käydään myös siitä, tulisiko etuuksia kohdentaa erityisesti esikoisiin vai tukea suurempia perheitä sisaruskorotusten kautta. Molemmilla vaihtoehdoilla on mahdollisia etuja ja kustannusvaikutuksia, mutta vaikutus syntyvyyteen jää todennäköisesti hyvin rajalliseksi. Esikoisten syntymiseen vaikuttavat pääasiassa muut kuin lapsiperheetuudet. Suurempi lapsiluku on yhteydessä suurempaan köyhyysriskiin, ja sisaruskorotukset voivat lieventää tätä. Jos lisäpanostuksilla on vaikutusta syntyvyyteen, vaikutus koskisi lähinnä pienituloisimpia perheitä. Köyhyysriski on paljolti yhteydessä siihen, että vanhemmista toinen (useimmin äiti) hoitaa lapsia kotona, joten vanhempien työllisyys pienentäisi köyhyysriskiä enemmän ja pidemmällä aikavälillä.

52 Bergsvik, Fauske & Hart 2021.

53 Ks. Valtioneuvosto 2025.

3 Selvityshenkilöiden ehdotukset lapsilisäjärjestelmän kehittämiseksi

Selvityshenkilöiden toimeksiannossa lapsilisän kehittämisen tavoitteeksi asetettiin lapsimyönteisyyden lisääminen. Lapsilisäjärjestelmän kehittämisvaihtoehtoja tuli toimeksiannon mukaan arvioida erityisesti lapsiperheiden toimeentulon turvaamisen, syntyvyyden ja suomalaisen yhteiskunnan perhemyönteisyyden edistämisen sekä monimuotoisten perherakenteiden huomioimisen näkökulmista. Ehdotukset tuli tehdä siten, että ne voidaan toteuttaa mahdollisimman kustannusneutraalisti.

Tässä luvussa kuvataan selvityshenkilöiden tavoitteet lapsilisäjärjestelmän kehittämiseksi sekä selvityshenkilöiden ehdottama tasasuuruinen lapsikohtainen lapsilisämalli kolmella ikärajauskella. Luvun lopussa arvioidaan tarkemmin tasasuuruisen ja lapsikohtaisen lapsilisän sekä malliin liitännäisten keskeisimpien muiden etuusmuutosten yhteisvaikutuksia.

3.1 Lapsilisän kehittämisen tavoitteet

Lapsilisäjärjestelmä on keskeinen osa lapsiperheille suunnatun tuen kokonaisuutta. Kansainvälinen tarkastelu myös osoittaa, että kaikissa OECD-maissa on jonkinlainen lapsilisäjärjestelmään rinnastettavissa oleva tukimuoto lapsiperheille. Lapsilisämalleja on lukuisia erilaisia riippuen eri maiden sosiaaliturvajärjestelmien kokonaisuudesta.

Lapsilisän alkuperäinen tarkoitus – lapsen hoitamisesta ja kasvattamisesta aiheutuvien kulujen korvaaminen ja kulujen tasaaminen lapsiperheiden ja muiden välillä – on lapsimyönteisen yhteiskunnan näkökulmasta edelleen perusteltu lähtökohta lapsilisän kehittämiseksi. Tämän tavoitteen lisäksi lapsilisäjärjestelmän avulla on pyritty vähentämään lapsiperheiden pienituloisuutta kohdentamalla tukea lapsilisäjärjestelmän sisällä. Tavoitteiden rinnakkaisuus on osaltaan johtanut lapsilisän ja muiden etuusjärjestelmien päällekkäisyyteen. Pienituloisuuden vähentämiseen tähtäävien tavoitteiden korostuminen voi heikentää lapsilisän alkuperäistä tarkoitusta korvata kaikista lapsista aiheutuvia kustannuksia.

Lapsilisää uudistettaessa on tärkeää tarkastella myös muuta etuus- ja tukijärjestelmää sekä verotusta. Tavoitteena on, että lasten ja perheiden tukijärjestelmä on selkeä ja ymmärrettävä kokonaisuus, jossa järjestelmän eri osat toteuttavat omaa tehtäväänsä. Selkeä ja oikeudenmukainen sosiaaliturvajärjestelmä parantaa yhteiskunnan tarjoaman tuen läpinäkyvyyttä, ennakoitavuutta ja hyväksyttävyyttä.

Selvityshenkilöiden ehdotukset perustuvat tavoitteisiin kirkastaa lapsilisän tavoitetta, vahvistaa lasten keskinäistä yhdenvertaisuutta, edistää vanhempien ja sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä selkeyttää lapsilisäjärjestelmän suhdetta muuhun etuusjärjestelmään. Ehdotusten tavoitteena ei ole säästää lapsiperheille suunnatun tuen kokonaiskustannuksista.

Lapsilisän alkuperäistä tarkoitusta lapsesta aiheutuvien kustannusten korvaajana voidaan selvityshenkilöiden näkemyksen mukaan kirkastaa uudistamalla lapsilisää kohti jokaisesta lapsesta maksettavaa tasasuuruista lapsilisää. Tasasuuruinen ja lapsikohtainen lapsilisä korostaisi sekä lasten että vanhempien keskinäistä yhdenvertaisuutta. Tasasuuruinen ja lapsikohtainen lapsilisä soveltuisi nykyistä paremmin myös tilanteisiin, joissa lapsen vanhemmat eivät asu samassa kotitaloudessa. Tasasuuruinen lapsilisä tulisi olla mahdollista jakaa kahdelle vanhemmalle silloin, kun se on lapsen edun mukaista.

Tasasuuruinen ja lapsikohtainen lapsilisä on mahdollista toteuttaa eri tavoin. Yksi keskeinen kysymys liittyy siihen, minkä ikäisistä lapsista lapsilisää maksetaan. Lapsilisän tavoitteiden näkökulmasta olisi perusteltua jatkaa lapsilisän maksamista 18-vuotiaaksi. Muutos turvaisi alaikäisen lapsen oikeutta elatukseen yhdenvertaisesti, ja yhdenmukaistaisi ikärajoja etuusjärjestelmien välillä. Toinen vaihtoehto on säilyttää lapsilisän nykyinen ikäraja. Kolmas mahdollinen vaihtoehto olisi rajata lapsilisä alle 16-vuotiaille lapsille. Vastaava ikäraja on käytössä esimerkiksi Ruotsissa. Näistä kolmesta vaihtoehdosta selvityshenkilöt kannattavat ensisijaisesti mallia, jossa lapsilisä jatkuu siihen asti, kun lapsi on täysi-ikäinen. Lapsilisäoikeuden mahdollinen laajentaminen tulisi tehdä niin, ettei muutos heikennä pienituloisista perheistä tulevien lasten mahdollisuuksia kouluttautua.

Eri tutkimuksissa ja selvityksissä on todettu, että syntyvyyden lisääminen lapsilisää tai muuta etuusjärjestelmää kehittämällä on vaikeaa, ellei jopa mahdotonta. Lapsiperheiden tukijärjestelmään tehtävät muutokset voivat kuitenkin vaikuttaa käsityksiin yhteiskunnan tuesta ja tulevaisuuden ennustettavuudesta. Myös tästä näkökulmasta selvityshenkilöt kannattavat lapsilisän säilyttämistä ja kehittämistä.

3.1.1 Lapsilisän korotusosat

Tasasuuruinen ja lapsikohtainen lapsilisä tarkoittaisi lapsilisän korotusosista luopumista. Muutos mahdollistaisi myös ensimmäisen lapsen lapsilisän korottamisen. Lapsilisä on tällä hetkellä ensimmäisestä lapsesta tasoltaan matalin, minkä jälkeen sen määrä kasvaa lapsiluvun mukaan (nk. sisaruskorotus). Alle kolmevuotiaasta lapsesta lapsilisä maksetaan korotettuna. Lisäksi lapsilisässä on lapsikohtainen korotusosa, joka maksetaan yksin lapsen tai lasten kanssa asuville vanhemmille (yksinhuoltajakorotus). Sisaruskorotusten ja yksinhuoltajakorotuksen tasokorotukset vuosien varrella ovat kasvattaneet eroa ensimmäisestä lapsesta maksettavan lapsilisän ja korotettuna maksettavien lapsilisien välillä.

Lapsilisän korotusosien tavoitteena on ollut vähentää lapsiperheiden pienituloisuutta kohdentamalla tukea korkeammassa köyhyysriskissä oleville ryhmille. Maksettaessa lapsilisää kaikille perheille tuloista riippumatta korotusosat kohdentuvat kuitenkin myös niille, jotka eivät todellisuudessa ole korotetun tuen tarpeessa. Myös perhemuotojen moninaistuminen haastaa nykyisten korotusosien logiikkaa.

Nimestään huolimatta yksinhuoltajakorotuksen perusteena ei ole lapsen huoltomuoto, vaan vanhemman ja lapsen asumismuoto (yhden vanhemman kotitalous), tai vanhemman siviilisääty (vanhempi on naimaton). Yksinhuoltajakorotukseen on oikeutettu, vaikka lapsilisää nostavalla henkilöllä olisi yhteishuoltajuus ja lapsen toinen vanhempi maksaisi elatusapua, tai elatusavun puuttuessa maksussa olisi elatustuki. Toisaalta yksinhuoltajakorotuksen menettää, jos vanhempi avioituu tai muuttaa avoliittoon muun kuin lapsen toisen vanhemman kanssa, vaikka avio- tai avoliitto eivät sinällään aiheuta elatusvelvollisuutta puolison lapseen.

Lapsilisän yksinhuoltajakorotusta saatetaan maksaa myös väärin perustein. Toimeenpanossa todettuja väärinkäytöstilanteita ovat esimerkiksi niin sanotut salatut avoliitot, joissa hakija tai etuuden saaja ilmoittaa asuvansa yksin lapsen tai lasten kanssa, mutta selvitysten perusteella käy ilmi, että avopuoliso tosiasiaassa asuu samassa taloudessa.

Tilastoista huomataan, että lapsia, joilla on vain yksi huoltaja (n. 60 000 lasta), on huomattavasti vähemmän kuin lapsia, joista maksetaan yksinhuoltajakorotusta (n. 177 000 lasta). Yksinhuoltajakorotuksen kohdalla onkin syytä kysyä, ketä ja mitä tilanteita lapsilisän nykyisellä yksinhuoltajakorotuksella halutaan tukea ja mikä on yksinhuoltajakorotuksen suhde esimerkiksi yleiseen asumistukeen. Jos nykyisen kaltainen korotusosa yhden vanhemman ja lapsen tai lasten kotitalouksille halutaan lapsilisän osana säilyttää, voisi etuuden nimeä olla perusteltua muuttaa kuvaamaan

paremmin sitä, minkä perusteella korotusosaa maksetaan. Yksinhuoltajakorotuksen rajaaminen yksin lastaan huoltaville vanhemmille (väestötietojärjestelmän mukainen tieto huoltajuudesta) ei myöskään ole tuen kohdentumisen näkökulmasta ongelmaton vaihtoehto, koska vastuu lapsen elatuksesta perustuu huoltomuodon sijaan vanhemmuuteen.

Lapsilisän korotusosat voivat aiheuttaa monimutkaisuutta eri perhetilanteissa. Lähes joka kymmenes lapsiperhe on nykyisin uusperhe, jossa voi asua puolisoitten edellisistä suhteista syntyneitä lapsia, joiden tapaamis- tai asumismuodot talouden ulkopuolisiin vanhempiin nähden saattavat olla toisiinsa nähden erilaisia. Näissä perheissä voi olla epäselvää, kenestä sisaruskorotusta maksetaan tai kenen kannattaisi nostaa lapsilisää sisaruskorotusten määrän näkökulmasta. Lapsilisistä kertyvä kokonaissumma on myös sitä suurempi, mitä useampi lapsilisä maksetaan samalle henkilölle. Suurimmat sisaruskorotukset uusperheissä saadaan, kun kaikkien lasten lapsilisän nostaja on sama henkilö.⁵⁴ Kyseisen kaltainen järjestely edellyttää eri kotitalouksiin kuuluvien vanhempien yhteistä sopimista lapsilisän nostajasta ja lapsista aiheutuvien kulujen jakamisesta muilla tavoin, mikä ei aina, syystä tai toisesta, onnistu.

Viitebudjettitarkastelu osoittaa lasten kulutustarpeiden kasvavan lapsen kasvaessa. Nykyisessä lapsilisässä sen sijaan on korotusosa alle kolmevuotiaasta lapsesta, minkä jälkeen lapsilisän määrä on tasasuuruinen, kunnes lapsilisän maksaminen päättyy kokonaan lapsen täyttäessä 17 vuotta. Lapsilisän sisaruskorotukset hieman kompensoivat kasvavia kulutustarpeita lapsilukumäärän kasvaessa. Yksinhuoltajuus ei lisää kulutustarpeita viitebudjeteissa, minkä takia yksinhuoltajakorotus nostaa lapsilisän korvausastetta merkittävästi. Jos lapsilisän tasoja tarkastellaan suhteessa viitebudjetteihin, ei lapsilisän tasojen nykyinen vaihtelu heijasta lasten todellisia kulutustarpeita. Toisaalta tuloköyhyys on tutkimusten mukaan suurinta yhden vanhemman perheillä, monilapsisilla perheillä ja pienten lasten perheillä.

Kansainvälinen vertailu osoittaa, että eri maissa on tehty erilaisia ratkaisuja lasten lukumäärään ja ikään liittyvien korotusosien osalta. Osassa Euroopan maista lapsilisän taso on kaikista lapsista sama, osassa taas on käytössä lasten lukumäärään perustuvia korotusosia ja toisissa lasten ikään perustuvia korotusosia. Lapsen ikään perustuvat korotusosat painottavat tukea vaihtelevasti joko kulutustarpeiden kasvun mukaisesti vanhempiin lapsiin tai vanhempien tuloköyhyyden mukaisesti nuorempiin lapsiin.

54 Ks. esim. Kansaneläkelaitos 2016.

Lapsilisän korotusosilla on merkitystä myös lapsilisän mahdollisen jakamisen näkökulmasta. Jotta lapsilisän jakamista voitaisiin edistää, tulisi yksinhuoltaja-korotusta ja sisaruskorotusta uudistaa jollain tavalla, tai korotusosat vaihtoehtoisesti poistaa. Nykyisiä sisaruskorotuksia, jotka perustuvat siihen, kuinka monesta lapsesta lapsilisää nostetaan, ei ole toimeenpanon näkökulmasta mahdollista jakaa kahdelle vanhemmalle. Esimerkiksi Ruotsissa lapsilisä maksetaan huoltajuuden perusteella ja sisaruskorotusta vastaava monilapsilisä (*flerbarnstillägg*) perustuu yhteis- tai yksinhuollossa olevien lasten määrään, jolloin sekä lapsilisä että monilapsilisä voidaan puolittaa huoltajien kesken. Ikäsidonnaisen korotusosan jakamiselle ei ole vastaavanlaisia esteitä.

3.1.2 Lapsilisän ikäraja ja suhde opintoetuuksiin

Lapsilisän maksamisen jatkamista 17-vuotiaisiin nuoriin on ehdotettu lapsilisän historian aikana useasti, mutta muutos on katsottu kustannuksiltaan liian kalliiksi toteuttaa. Nykyinen ikäraja on kompromissi tilanteesta, jossa lapsilisäoikeutta on haluttu ulottaa vanhempiin lapsiin aiemman 16 ikävuoden sijaan.

Lapsen oikeus saada elatusta vanhemmiltaan sekä lapsen oppivelvollisuus jatkuvat siihen asti, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Lapsilisän ulottaminen 17-vuotiaisiin toteuttaisi lapsilisän alkuperäistä tavoitetta tukemalla vanhempien lainmukaista elatusvelvollisuutta sekä alle 18-vuotiaan lapsen oikeutta hänelle kuuluvaan elatukseen. Elatusavun näkökulmasta lapsilisän ulottaminen 18 ikävuoteen olisi myös järjestelmää yksinkertaistava. Muutos voisi vähentää tarvetta tarkastella uudelleen lapsen elatuksesta vahvistettua sopimusta tai annettua tuomioita lapsen täyttäessä 17 vuotta, mikä voisi selkeyttää eroperheissä elävien lasten tilanteita. Lapsilisän maksaminen 18-vuotiaaksi yhdenmukaistasi ikärajoja myös eri etuus- ja tukijärjestelmien sisällä.

Lapsilisäoikeuden ulottaminen 17-vuotiaisiin edellyttäisi alaikäisille opiskelijoille maksettavien opintoetuuksien tarkastelua. Selvityshenkilöiden näkemyksen mukaisesti lapsilisäjärjestelmän muutoksella ei tule heikentää nuorten yhdenvertaisia edellytyksiä koulutukseen osallistumiseen ja itsenäistymiseen.

Jos lapsilisää maksettaisiin 17-vuotiaille, voitaisiin lapsilisän ja opintorahan nykyisestä yhteensovittamisesta 16-vuotiaiden osalta luopua. Tässä tapauksessa alaikäisten lasten vanhemmille maksettaisiin lapsilisää ja heidän opiskeleville lapsilleen tarveharkintaista opintorahaa. Muutos lisäisi sekä lapsilisä- että opintorahamenoja. Muutos vahvistaisi pienituloisten perheiden lasten taloudellisia mahdollisuuksia kouluttautua. Muutos voisi myös kannustaa pienituloisten

perheiden lapsia opiskelemaan ja vähentää alaikäisten opiskelijoiden tarvetta opintolainaan ja sitä kautta vähentää nuorten velkaantumista. Lapsilisäoikeuden ulottaminen 17-vuotiaisiin voisi lisätä lapsilisän maksamista itsenäisesti asuvalle nuorelle itselleen, mikä osaltaan perustelee lapsilisää, joka maksettaisiin jokaisesta lapsesta samansuuruisena. Lapsilisän ja opintoetuuden samanaikaista maksamista puoltaa myös etuuksien eri tarkoitukset.

Jos edellä esitetyn vaihtoehdon sijaan lapsilisän ja opintorahan nykyinen yhteensovittaminen ulotettaisiin 16-vuotiaiden lisäksi myös 17-vuotiaisiin, tulisi yhä useamman perheen tehdä valinta lapsilisän ja opintorahan välillä. Opintorahan saajia ja itsenäisesti asuvia opiskelijoita on 17-vuotiaiden ikäryhmässä huomattavasti enemmän kuin 16-vuotiaiden ikäryhmässä. Riskinä on, että vanhempi valitsee lapsilisän, vaikka opintoraha olisi lapsen näkökulmasta perustellumpi vaihtoehto. Tällä voi olla vaikutuksia myös nuoren koulutusvalintoihin.

Lapsilisäoikeuden rajaaminen alle 16-vuotiaille lapsille voisi olla perusteltua, jos tukea haluttaisiin kohdentaa nuoremmille lapsille, joilla ei ole oikeutta opintoetuuksiin. Muutos vähentäisi nykyiseen verrattuna tukea kaikissa niissä perheissä, joissa on 16-vuotias lapsi. Koska nykyinen toisen asteen opiskelijoille suunnattu opintotuki on vahvasti tarveharkintainen, kohdentuisi opintotuki edelleen kaikista pienituloisimmille lapsiperheille. Jotta lapsilisäoikeuden rajaaminen ei heikentäisi toisella asteella opiskelevien nuorten mahdollisuuksia kouluttautua, olisi muutoksen yhteydessä tarpeen selvittää alle 20-vuotiaalle maksettavan opintotuen vanhempien tuloihin perusturvan tarveharkinnan lieventämisen tarvetta ja vaikutuksia.

Lapsilisäoikeuden rajaaminen 16 ikävuoteen voisi olla ongelmallista myös toiselle asteelle siirtymisen ajoituksen näkökulmasta. Opintotukea ei makseta perusopetuksen piirissä oleville koululaisille. Siten alkuvuodesta kevätlukukauden aikana 16-vuotta täyttänyt nuori voisi saada opintotukea aikaisintaan vasta, kun opintotukeen oikeuttavat toisen asteen opinnot alkavat tyypillisesti syksyllä. Vaihtoehtona voisikin olla lapsilisän maksaminen sen lukuvuoden loppuun asti, jona opiskelija suorittaa perusasteen opintoja. Lukuvuosi päättyy 31.7.

Lapsilisän katkeaminen lapsen täyttäessä 16 vuotta voisi tuottaa tarpeen lapselle mahdollisesti vahvistetun elatusavun muuttamiseen. Jos vanhemmat eivät ole yksimielisiä lapsen elatusratkaisun muuttamisesta, ja muutosratkaisua on haettava kärjäoikeudesta, saattaa oikeusprosessi aiheuttaa kustannuksia. Kuluriski on erityisesti sillä vanhemmalla, jonka luona lapsi ei asu.

Lapsilisän nykyinen ikäraja on myös mahdollista säilyttää. Lapsilisän maksamiselle 17-vuotiaaksi ei kuitenkaan löydy selkeitä perusteluja.

3.1.3 Lapsilisän verottaminen

Lapsilisien tarkoitus on korvata lapsista aiheutuvia kustannuksia. Lapsilisällä pyritään myös tasaamaan lapsiperheiden ja lapsettomien perheiden välisiä tuloja. Jos lapsilisät veronalaistettaisiin, vaihtelisi todellinen tuki tulotason, asunpaikan ja perheen mahdollisesti saamien muiden sosiaalietuuksien ja palvelumaksujen seurauksena. Tuensaaja ei myöskään pystyisi ennakoimaan saamansa tuen tarkkaa määrää. Jos lapsilisää päätettäisiin verottaa, tulisi lapsilisän tavoitteet ja tarkoitus siis määritellä uudelleen.

Lapsilisän veronalaistamista on esitetty yhdeksi keinoksi kohdentaa lapsilisä paremmin tukea tarvitseville. Valtiovarainministeriön esittämän arvion mukaan veronalaistaminen olisi kuitenkin erittäin haastavaa toteuttaa lisäämättä lasten ja perheiden välistä eriarvoisuutta. Jos lapsilisien maksatukseen ei tehtäisi muutoksia, verottamisen seurauksena vanhemmat valitsisivat tuen saajaksi pääsääntöisesti pienituloisemman puolison, koska progressiivisen ansiotuloverojärjestelmän takia nettomääräinen tuki olisi tällöin suurempi. Tämän seurauksena esimerkiksi kahden keskituloisen vanhemman perheessä lapsilisästä maksetut verot muodostuisivat suuremmaksi kuin perheessä, jossa toisella vanhemmalla on suuret tulot ja toisella pienet, vaikka perheiden yhteenlasketut tulot olisivat samat. Yhden vanhemman perheiden kannalta järjestelmä ei olisi yhdenvertainen, sillä näissä perheissä ei olisi mahdollisuutta valita tuen saajaa siihen kohdentuvan verorasituksen minimoimiseksi.

Jos lapsilisäjärjestelmää samalla muutettaisiin niin, että etuus jaettaisiin automaattisesti puoliksi kaikille yhdessä asuville vanhemmille, kohdentuisi etuuden verottamisesta aiheutuva rasitus molemmille vanhemmille. Tällöinkin yhden vanhemman perheiden asema muodostuisi kuitenkin monessa tilanteessa heikommaksi kuin kahden vanhemman perheiden, koska lapsilisän jakaminen kahdelle vanhemmalle pienentäisi perheen verorasitusta.

Lapsilisän säätäminen veronalaiseksi tuloksi kiristäisi verotusta ja pienentäisi lapsilisästä käteen jäävää tuloa kaikilla tulotasoilla. Tämä lisäisi lapsiperheiden pienituloisuutta. Mikäli pienituloisten nettolapsilisää ei haluttaisi leikata, tulisi lapsilisän bruttotasoa korottaa. Tämä kasvattaisi valtion menoja. Nettomääräinen lapsilisä voisi myös olla esimerkiksi työttömyysetuutta saavilla pienempi kuin palkansaajilla, sillä matalilla tulotasoilla etuustulon veroaste on tyypillisesti

korkeampi kuin työtulon. Lisäksi nettomääräinen lapsilisä vaihtelisi saajien välillä riippuen siitä, missä kunnassa saaja asuu. Tämä johtuu kunnallisveroprosenttien välisistä eroista. Lapsilisän veronalaistamisen seurauksena myös työnteon kannusteet saattaisivat heikentyä.

Veronalainen lapsilisä olisi ansiotuloa, jota verotettaisiin kuten muitakin veronalaisia sosiaalietuuksia. Tarveharkintaiset etuudet ja tulosidonnaiset maksut määräytyvät tyypillisesti veronalaisten tulojen mukaan. Lapsilisän veronalaisuudella olisi siten vaikutusta veronalaisten tulojen ja nettotulojen perusteella määräytyviin etuuksiin, kuten yleiseen asumistukeen, jonka määrään vaikuttavat ruokakunnan säännölliset veronalaiset bruttotulot. Tätä kautta lapsilisä pienentäisi yleisen asumistuen määrää. Vastaavasti lapsilisän veronalaistaminen voisi korottaa lapsen varhaiskasvatusmaksuja tai vaikuttaa lasten kotihoidon tuen hoitolisän määrään. Toimeentulotuessa tulot otetaan huomioon nettomääräisinä, jolloin lapsilisän veronalaistaminen pienentäisi perheen nettotuloja ja kasvattaisi toimeentulotuen tarvetta.

Muutos myös aiheuttaisi hallinnollisia kustannuksia ja lisätyötä niin Kelassa kuin Verohallinnossakin (järjestelmäkustannukset, ohjeistus, lomakkeet ym.). Lapsilisän veronalaistaminen voisi vaikeuttaa etuuden maksatusta ja näin lisätä lapsilisän hallinnointiin liittyviä menoja.

3.2 Vaihtoehtoja tasasuuruisen ja lapsikohtaisen lapsilisän mallista

Tasasuuruisen ja lapsikohtaisen lapsilisän vaihtoehtoiset mallit on laadittu huomioiden toimeksiannon kirjaus, jonka mukaan lapsilisää tulisi uudistaa mahdollisimman kustannusneutraalisti. Esitetyissä vaihtoehdoissa lapsilisän määrä olisi 100 euroa jokaisesta lapsesta. Ensimmäisessä vaihtoehdossa lapsilisä maksettaisiin kaikille lapsille 18-vuotiaaksi asti, toisessa vaihtoehdossa 17-vuotiaaksi asti ja kolmannessa vaihtoehdossa 16-vuotiaaksi asti. Yksinhuoltajakorotus poistettaisiin, samoin ikäsidonnainen korotus alle kolmevuotiaista lapsista. Ensimmäisen lapsen lapsilisän määrä nousisi nykytasoon verrattuna.

Tasasuuruisen lapsilisän mallissa lapsilisä voitaisiin maksaa puoliksi molemmille vanhemmille silloin, kun vanhemmat asuvat erillään. Lapsilisän jakamisen edellytyksenä olisi, että vanhemmat tekevät yhteisen hakemuksen. Jos vanhemmat eivät hakisi lapsilisää yhteisellä hakemuksella, maksettaisiin lapsilisä yhdelle vanhemmalle nykyisen mallin mukaisesti. Vaikutusten seuraamiseksi ja

arvioimiseksi jakaminen tulisi mahdollistaa vaiheittain. Muutos olisi ensi vaiheessa parannus eri osoitteissa asuvien vanhempien tilanteisiin. Myöhemmissä vaiheissa malli voitaisiin ulottaa myös samassa kotitaloudessa asuville vanhemmille.

Ilman muissa etuuksissa ja/tai verotuksessa tehtäviä kompensoivia toimenpiteitä tasasuuruinen lapsilisä lisäisi pienituloisten lasten määrää monilapsisten perheiden sekä yhden aikuisen ja lasten muodostamien kotitalouksien menettäessä näihin tilanteisiin kohdennetut korotusosat. Toisaalta muutos poistaisi kohdennetut korotusosat niiltä, joilla ei kotitalouden tulojen ja varallisuuden näkökulmasta ole kohdennetun tuen tarvetta. Kaikista alle 18-vuotiaista maksettava tasasuuruinen ja lapsikohtainen lapsilisä ilman muita etuusmuutoksia tulisi sen sijaan korottaa noin 160 euroon, jotta malli ei käytännössä lisäisi pienituloisten lasten määrää. Korotus lisäisi lapsilijämenoja 547 miljoonaa euroa verrattuna nykyiseen lapsilijään. Korotus koskisi kaikkia tuloista ja varallisuudesta riippumatta. Pienituloisten määrässä havaittavan muutoksen vähäisyyteen vaikuttaa osaltaan se, että lapsilijien korottaminen nostaa mediaanituloa ja sitä kautta pienituloisuusrajaa.

Pienituloisuusvaikutusten kompensoimiseksi ja tuen tarkoituksenmukaisemmaksi kohdentamiseksi selvityshenkilöiden ehdottamassa tasasuuruisen lapsilijän mallissa parannettaisiin yleistä asumistukea kolmella kohdennetulla muutoksella: korottamalla yleisen asumistuen perusomavastuun kaavassa käytettävää lapsen kerrointa 296 eurosta 500 euroon, nostamalla yleisen asumistuen korvausprosenttia lapsiperheiden osalta 70 prosentista 80 prosenttiin sekä huomioimalla lapset kaksinkertaisina enimmäisasumismenoissa. Toisin kuin lapsilisä, asumistuki on tarveharkintainen etuus, jolloin tuki kohdentuisi pienituloisille lapsiperheille lapsilijää tehokkaammin. Pienituloisia monilapsisia opiskelevia vanhempia tuettaisiin näissä malleissa myös kohdennetusti opintotuen huoltajakorotusta uudistamalla siten, että huoltajakorotuksen määrässä huomioitaisiin huollettavien lasten lukumäärä.

Pienituloisten lasten ja perheiden toimeentuloa voidaan tukea yleisen asumistuen muutosten ohella huolehtimalla lapsen elatusavun vahvistamisesta sekä elatusapujen riittävästä tasoista. Jotta yksinhuoltajakorotuksen poistamisen tuottamaa menetystä voitaisiin kompensoida niille vanhemmille, jotka tosiasiallisesti vastaavat lapsensa elatuksesta yksin, olisi aiheellista korottaa elatustukea. Esitetyissä malleissa elatustukea korotettaisiin yksinhuoltajakorotusta vastaavalla summalla (73,30 e/kk). Elatustukea korotettaessa tulisi kuitenkin huolehtia siitä, että lapsen molempien vanhempien elatusvastuu toteutuu vanhempien todellisen elatuskyvyn mukaan, ja elatustuki kohdentuisi tarpeen mukaisesti. Tästä syystä selvityshenkilöt pitävät tärkeänä uudistaa myös lapsen elatuksen järjestelmää.

Tasasuuruisen ja lapsikohtaisen lapsilisän vaihtoehtoiset mallit:

1. Tasasuuruinen lapsilisä 100 €/kk 18-vuotiaaksi
2. Tasasuuruinen lapsilisä 100 €/kk 17-vuotiaaksi
3. Tasasuuruinen lapsilisä 100 €/kk 16-vuotiaaksi

Muut keskeiset etuusmuutokset:

- Yleisen asumistuen muutokset
- Elatustuen korotus
- Opintotuen huoltajakorotuksen korotus lasten lukumäärän mukaan

Tasasuuruisen lapsilisän vaihtoehtoissa lähtökohtana on 100 euron lapsikohtainen lapsilisä. Lapsilisän lopullinen taso riippuu monista seikoista, kuten kokonaisratkaisun yksityiskohdista ja käytävissä olevista varoista. Lapsilisän ja muiden etuuksien uudistamisen kokonaisratkaisussa tulee huomioida myös verotus, erityisesti verotuksen työtulovähennyksen lapsikorotuksen mahdolliset kehittämistarpeet. Kokonaisratkaisussa on perusteltua pohtia, tuetaanko lapsiperheitä sekä verojärjestelmän että etuusjärjestelmän kautta vai vain toista järjestelmää kehittämällä. Päätös lapsilisän tasosta edellyttää poliittista harkintaa, johon selvityshenkilöraportti tarjoaa tietopohjaa.

Lapsilisää ei ole sidottu indeksiin, joten lapsilisän taso ei ole seurannut hintojen muutoksia. Lapsilisien korvausaste suhteessa viitebudjetteihin on laskenut 2000-luvulla merkittävästi. Lapsilisän sitominen esimerkiksi kansaneläkeindeksiin turvaisi lapsesta aiheutuvien kulujen korvaamiseen tarkoitetun lapsilisän tasoa myös tulevaisuudessa. Heikentynyt julkinen talous asettaa kuitenkin huomattavia rajoitteita kyseisen tavoitteen toteuttamiselle.

3.3 Vaikutusten arviointia

Tässä luvussa arvioidaan tarkemmin edellä kuvattujen uudistusvaihtoehtojen vaikutuksia. Luvussa esitetyt arviot ovat alustavia, ja niitä on syytä päivittää edelleen, jos jotain tasasuuruisen ja lapsikohtaisen lapsilisän vaihtoehtoista päätetään jatkoselvittää tai edistää. Tasasuuruiseen lapsilisämalliin sisältyvää ehdotusta lapsilisän jakamisesta kahdelle vanhemmalle ei ole erikseen arvioitu.

Jos lapsilisän ikäraja nostettaisiin 18 ikävuoteen, lapsilisälästen lukumäärä kasvaisi 64 000:lla. Vastaavasti, jos lapsilisän maksaminen lakkaisi lapsen täyttäessä 16 vuotta, lapsilisälästen lukumäärä vähenisi 65 000:lla.

3.3.1 Vaikutukset etuusmenoihin

Kela arvioi selvityshenkilöiden pyynnöstä lapsilisään ja muihin etuuksiin esitettyjen muutosten yhteisvaikutuksia rekisteritietojen avulla. Muutosten arvioitujen etuusmenot on kuvattu taulukossa 3. Laskelmassa on huomioitu vaikutus vain Manner-Suomen lapsilisämenoihin. Sadan euron tasasuuruisen lapsilisän vaikutukset lapsilisän etuusmenoihin olisivat noin -171 miljoonaa euroa, -248 miljoonaa euroa ja -328 miljoonaa euroa, kun lapsilisä myönnettäisiin jokaisesta alle 18-, 17- tai 16-vuotiaasta lapsesta.

Elatustuen korotuksen myötä etuusmeno kasvaisi kaikissa vaihtoehdoissa 77 miljoonaa euroa, josta uutta valtion takautumissaatavaa muodostuisi 6,3 miljoonaa euroa vuoden 2026 tasossa⁵⁵. Opintorahan huoltajakorotuksen korottaminen lasten lukumäärän mukaan lisäisi etuusmenoja 29 miljoonaa euroa ja yleiseen asumistukeen tehtävät muutokset 150 miljoonaa euroa. Toimeentulotukimenojen arvioidaan pienenevän 24–30 miljoonaa euroa⁵⁶.

55 Arvio elatustukimenojen kasvusta suoritettiin tekemällä tasokorotus niiden täyttää elatustukea ja täydentävää elatustukea saavien etuuteen, joiden elatusapu oli täyden elatusavun suuruinen ja elatustukea maksettiin joko säännöllisesti tai takautuvasti. Arviossa oletetaan, että elatustukea saavien lasten määrä vastaa suunnilleen vuoden 2025 elatustukea saavien lasten määrää. Takautumissaatavan määrittäminen perustuu oletukseen, että elatusapua ei koroteta vastaavalla 73,3 eurolla. Arvioissa ei ole huomioitu elatusapusaatavien perintään ja ulosottoon liittyviä kustannuksia.

56 Ehdotettujen muutosten vaikutusta toimeentulotuen etuusmenoon arvioitiin toimeentulotuen asiakkailla, joilla havaittiin toimeentulotuen maksuja maaliskuun 2025 ja helmikuun 2026 välillä. Ehdotettujen muutosten vaikutus toimeentulotukeen määritettiin ensin määrittämällä kotitalouksien elatustuen, lapsilisän ja yleisen asumistuen muutos yhteensä kunakin kotitalouden maksukuukautena. Jos etuuskien muutos yhteensä oli positiivinen, toimeentulotukea vähennettiin korkeintaan maksetun toimeentulotuen verran. Jos muutos oli negatiivinen, arvioitiin, että kotitalouden tulon menetys kompensoidaan täysimääräisesti toimeentulotuesta. Toimeentulotuen vaikutusten arvioon liittyy varauksia, sillä lapsilisän, yleisen asumistuen ja elatustuen määrään muutosta ei kyetty määrittämään kaikkina niinä maksukuukausina, jolloin etuutta oli tosiasiallisesti huomioitu toimeentulotuen laskelmassa. Arviossa ei huomioitu opintotuen huoltajakorotusta, sillä toimeentulotuen kokonaisuudistuksen takia oletetaan, että opintotukea saavilla huomioidaan opintolaina. Muutoin arviossa ei ole huomioitu 1.2.2026 voimaan tullutta toimeentulotuen kokonaisuudistusta.

Arvioissa ei ole huomioitu mahdollisia uusia toimeentulotuen tai yleisen asumistuen saajia. Oikeus näihin etuuksiin voisi muodostua lapsilisään tehtyjen muutosten seurauksena.

17-vuotiaaksi jatkuvan lapsilisän mallissa opintotuen ja lapsilisän yhteensovittaminen säilyisi nykyisellään, millä ei ole vaikutuksia etuusmenoihin. Lapsilisäoikeuden rajaaminen siihen saakka, kun lapsi täyttää 16 vuotta, vähentäisi lapsilisämenoja, kun taas samanaikainen opintotukioikeuden laajentaminen lisäisi opintotukimenoja 16-vuotiaiden osalta noin 17 miljoonaa euroa sisältäen mahdollisen asumislisän. Taulukon 3 laskelmassa, jossa lapsilisä jatkuisi lapsen täysi-ikäisyyteen saakka, oletetaan, että 17-vuotias opiskelija voisi saada lapsilisän lisäksi opintotukea nykyisäännöin. Myös 16-vuotiaiden osalta yhteensovittaminen olisi nykyisäännöin eli lapsilisästä tulisi luopua saadakseen opintorahaa. Näin ollen vaikutusta opintotukimenuon ei laskelmassa synny.

Jos lapsen täysi-ikäisyyteen jatkuvan lapsilisän mallia päätettäisiin edistää, olisi yhteensovittaminen perusteltua yhdenmukaistaa 16- ja 17-vuotiaiden osalta, millä on vaikutuksia taulukossa 3 esitettyihin lapsilisä- ja opintotukimenuihin. Jos 16- ja 17-vuotiaista maksettaisiin sekä lapsilisää että heillä olisi oikeus opintotukeen nykyisin säännöin, lisäisi muutos lapsilisä- ja opintotukimenoja arvion mukaan yhteensä 19 miljoonaa euroa (17 milj. euroa opintotukimenoja, 2 milj. euroa lapsilisämenoja). Vastaavasti, jos myös 17-vuotiaiden tulisi valita lapsilisän ja opintorahan väliltä, vähentäisi muutos taulukossa 3 lapsilisä- ja opintotukimenoja alustavan arvion mukaan yhteensä noin 15 miljoonaa euroa.

Taulukko 3. Tasasuuisen ja lapsikohtaisen lapsilisän vaihtoehtoisten mallien yhteisvaikutukset etuusmenoihin (miljoonaa euroa).

Etuusmuutokset	yläikäraja 18 v.	yläikäraja 17 v.	yläikäraja 16 v.
Lapsilisä	-171	-249	-328
Elatustuki, etuusmeno	77	77	77
Elatustuki, takautumissaatava *	-6,3	-6,3	-6,3
Opintotuki	0	0	17
Huoltajakorotus	29	29	29
Asumistuki	150	150	150
Toimeentulotuki	-30	-28	-24
Yhteensä	55	-21	-79

* Vaikutukset elatustuen takautumissaatavaan eivät realisoidu saman vuoden aikana, joten niitä ei ole laskettu yhteensä-lukuun.

Jos edellä esitetyistä lapsilisämalleista haetaan kustannuksiltaan neutraalia mallia, voitaisiin tasasuuisen lapsilisän tasoa korottaa tai laskea. Esimerkiksi euron korotus tai lasku lapsilisän tasoon eri ikärajoilla vaikuttaa lapsilisän arvioituihin etuusmenoihin seuraavasti: lapsilisä 18-vuotiaaksi ± 11.9 miljoonaa euroa, lapsilisä 17-vuotiaaksi ± 11.1 miljoonaa euroa, lapsilisä 16-vuotiaaksi ± 10.3 miljoonaa euroa. Lapsilisämenojen lisäksi lapsilisän tason muutos vaikuttaa myös arvioon yleisen asumistuen ja toimeentulotuen menoista. Mitä suurempi on tason muutos, sitä suurempi on muutos myös muihin etuusmenoihin ja esimerkiksi tulonjakovaikutuksiin.

3.3.2 Tulonjakovaikutukset

Tulonjakovaikutuksien arvioimiseksi tasasuuruisen lapsilisän mallit on myös simuloitu SISU-mikrosimulointimallilla⁵⁷ (Taulukko 4). SISU-mallin tuottamat etuusmenoarviot poikkeavat hieman rekisteripohjaisesta arviosta. Tässä laskelmassa on lisäksi huomioitu verotulo, 5 miljoonaa euroa, joka tulee veronalaiseen opintorahan huoltajakorotukseen tehtävästä muutoksesta.

Taulukko 4. SISU-mikrosimuloidut yhteisvaikutukset etuusmenoihin (miljoonaa euroa) ja pienituloisten lasten lukumäärän muutos 60 % pienituloisuusasteella verrattuna nykytilanteeseen.

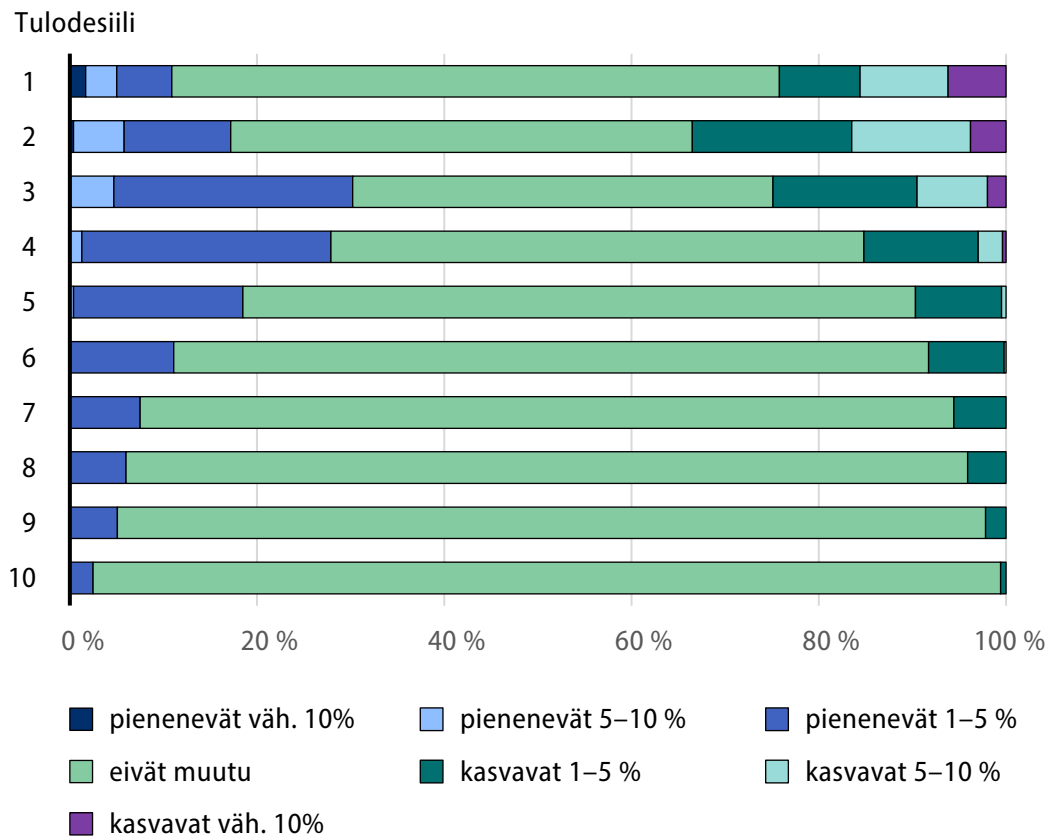
Etuusmuutokset	yläikäraja 18 v	yläikäraja 17 v	yläikäraja 16 v
Lapsilisä	-194	-269	-344
Elatustuki, etuusmeno	87	87	87
Opintotuki*	0	0	0
Huoltajakorotus	19	19	19
Asumistuki	150	150	150
Toimeentulotuki	-39	-30	-22
Verot (tuloa valtiolle)	5	5	5
Yhteensä	18	-48	-115
Pienituloisten lasten lukumäärän muutos 60 % pienituloisuusasteella	-1687	-1074	13

57 Luvussa 3.3.2 esitetyt SISU-mikrosimulointilaskelmat on tehty malliversiolla 26.00, vuoden 2023 aineistolla ja vuoden 2026 joulukuun lainsäädännöllä. Tulosummat muunnettiin vuoden 2026 rahanarvoon. Simuloinnista poistettiin Ahvenanmaalla asuvat henkilöt. Opintotukeen on simuloitu ainoastaan huoltajakorotuksen muutos eli opintotuen ikärajoja ei ole muutettu. Osa alle 18-vuotiaista henkilöistä asuu asuntokunnassa, jossa ei ole 18 vuotta täyttäneitä henkilöitä. Tällaisia asuntokuntia on tarkasteltavassa aineistossa yhteensä 2 879 kpl ja kaikki ovat 1 henkilön asuntokuntia. Pienituloisten alle 18-vuotiaiden henkilöiden lukumäärän muutos perustuu pienituloisuusrajaan, joka on laskettu erikseen nykytilanteessa ja reformitilanteessa (muuttuva pienituloisuusraja). Tulokymmenykset on muodostettu nykytilanteen simuloinnin perusteella. Kuvioissa 4–9 kotitaloudet on rajattu asuntokuntiin, joissa on vähintään yksi alle 18-vuotias henkilö.

* Opintotukeen simuloitu ainoastaan huoltajakorotuksen muutos, opintotuen ikärajoja ei ole muutettu.

Seuraavat kuviot 4–9 kuvaavat 18-vuotiaaksi jatkuvan tasasuuruisen lapsilisän ja siihen liitännäisten etuusmuutosten tulonjakovaikutuksia. Lapsiperheiden käytettävissä olevien tulojen arvioitu muutos on esitetty kuviossa 4. Niillä lapsiperheillä, joilla käytettävissä olevat tulot laskevat, laskua on yleisimmin 1–5 prosenttia. Kuviosta nähdään, että lapsilisän korotusosien poistamisen kompensointikeinot eivät osu täysin samoihin kotitalouksiin. Käytettävissä olevat tulot kasvavat selvästi kahden pienimmän tulokymmenyksen kotitalouksissa. Merkittäväällä osalla näiden tulokymmenysten kotitalouksista käytettävissä olevat tulot myös laskevat, mutta osuus on pienempi. Kolmannen tulokymmenyksen kotitalouksista noin 30 prosentilla tulot laskevat ja noin 25 prosentilla tulot kasvavat. Suhteellisesti suuremmat muutokset ovat kuitenkin tässäkin tulokymmenyksessä niillä, joilla tulot kasvavat. Neljännessä tulokymmenyksestä lähtien ehdotetut etuusmuutokset vähentävät enemmän käytettävissä olevia tuloja kuin lisäävät niitä.

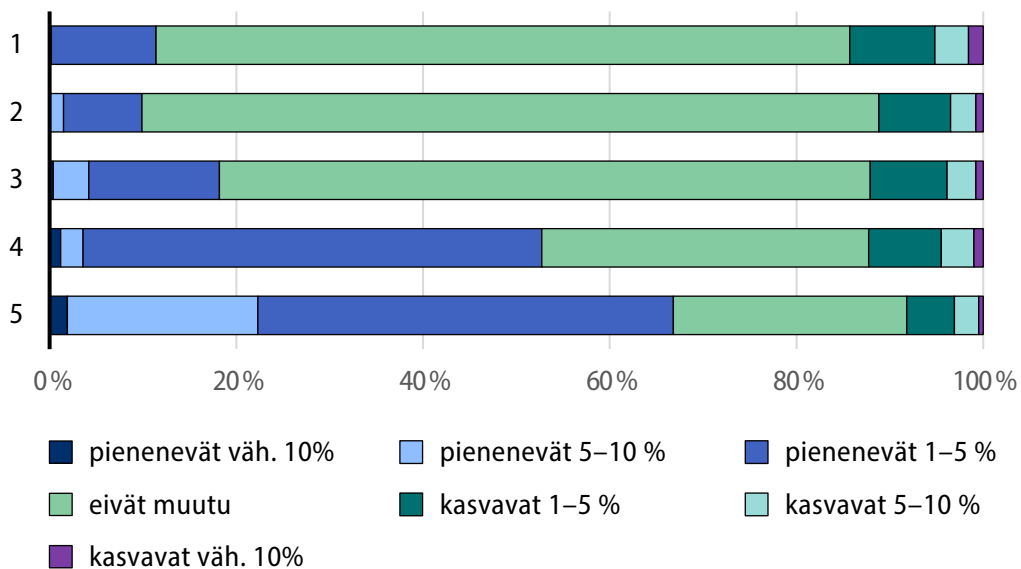
Kuvio 4. Lapsiperheiden käytettävissä olevien tulojen muutos tulokymmenyksittäin (%).

Tasasuuruinen ja lapsikohtainen lapsilisä laskee monilapsisten perheiden käytettävissä olevia tuloja. Kuvio 5 osoittaa, että ehdotetut muutokset pienentävät käytettävissä olevia tuloja erityisesti niissä lapsiperheissä, joissa on vähintään neljä lasta. Neljälapsisissa perheissä tulojen lasku on pääosin 1–5 prosenttia (49 % neljälapsisista perheistä). Viisilapsisissa perheissä tulot laskevat edelleen pääosin 1–5 prosenttia (44,5 % viisilapsisista perheistä), mutta myös yli 5 prosentin tulojen menetys on huomattavasti yleisempää (22 % viisilapsisista perheistä).

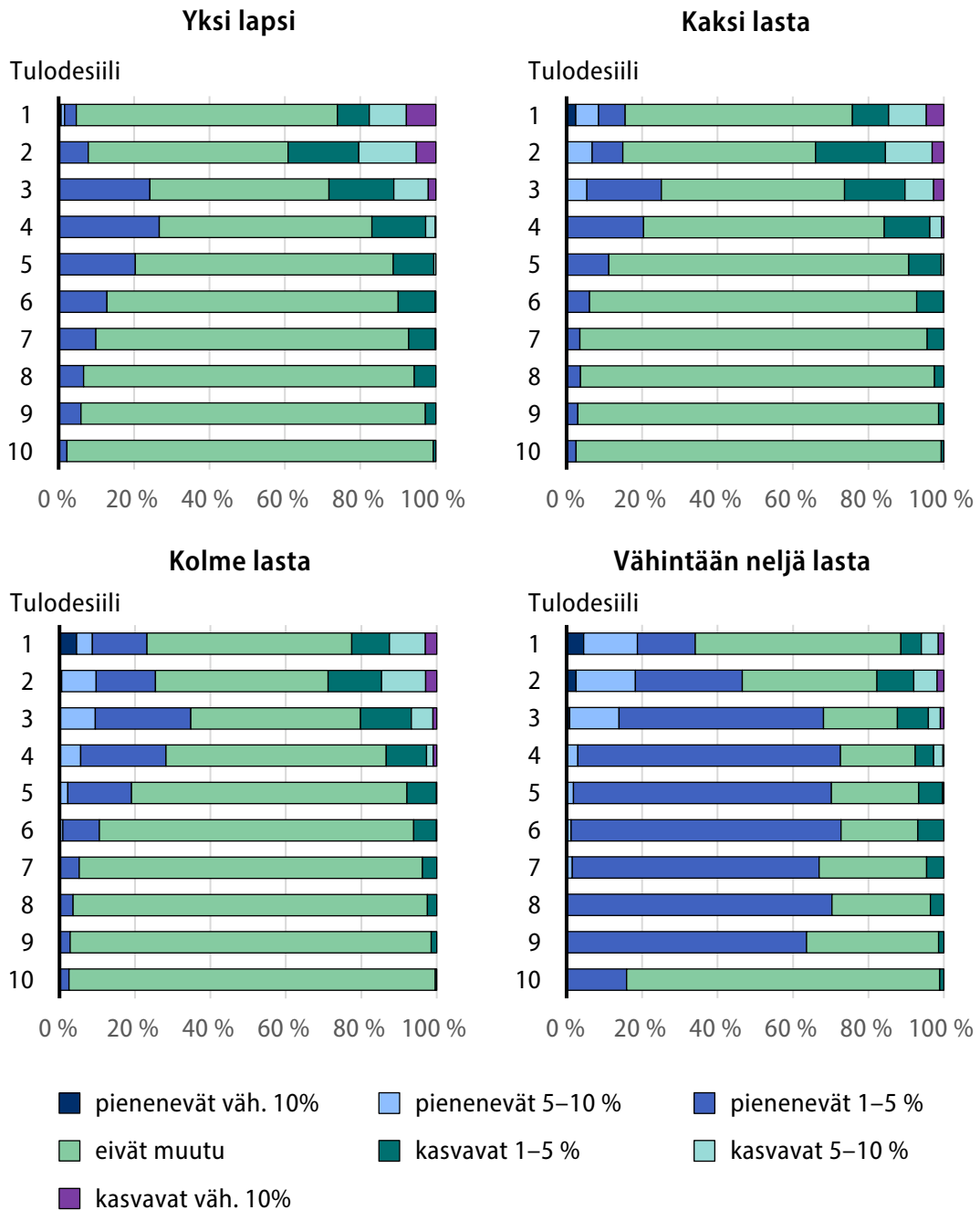
Kuvio 5. Lapsiperheiden käytettävissä olevien tulojen muutos lasten lukumäärän mukaan (%).

Lasten lukumäärä kotitaloudessa

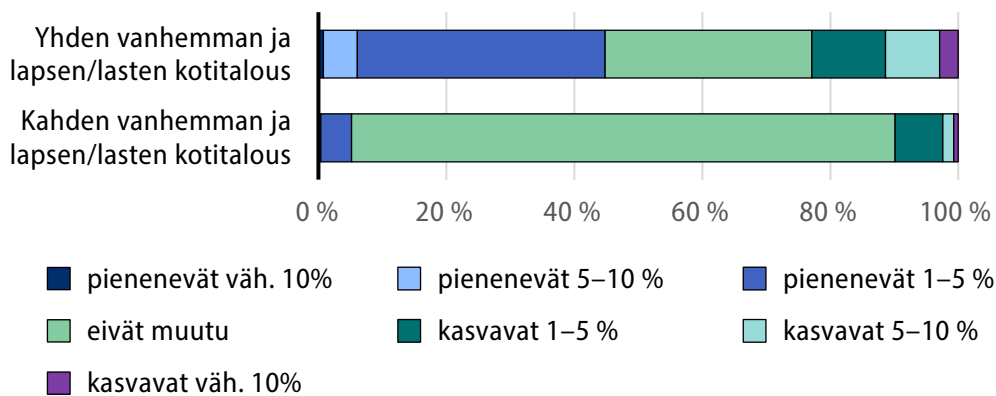
Kun tarkastellaan perheitä lapsimäärän mukaan eri tulokymmenyksissä, nähdään, että kotitalouksien käytettävissä olevat tulot kasvavat erityisesti niissä pientuloisissa perheissä, joissa on 1–3 lasta (Kuvio 6). Sen sijaan niistä ensimmäisen tulokymmenyksen kotitalouksista, joissa on vähintään neljä lasta, 19 prosentilla käytettävissä olevat tulot pienenevät yli viidellä prosentilla. Myös suurempien tulokymmenysten kotitalouksista käytettävissä olevat tulot laskevat erityisesti silloin, kun perheessä on vähintään neljä lasta.

Kuvio 6. Lapsiperheiden käytettävissä olevien tulojen muutos lasten lukumäärän ja tulokymmenyksen mukaan (%).

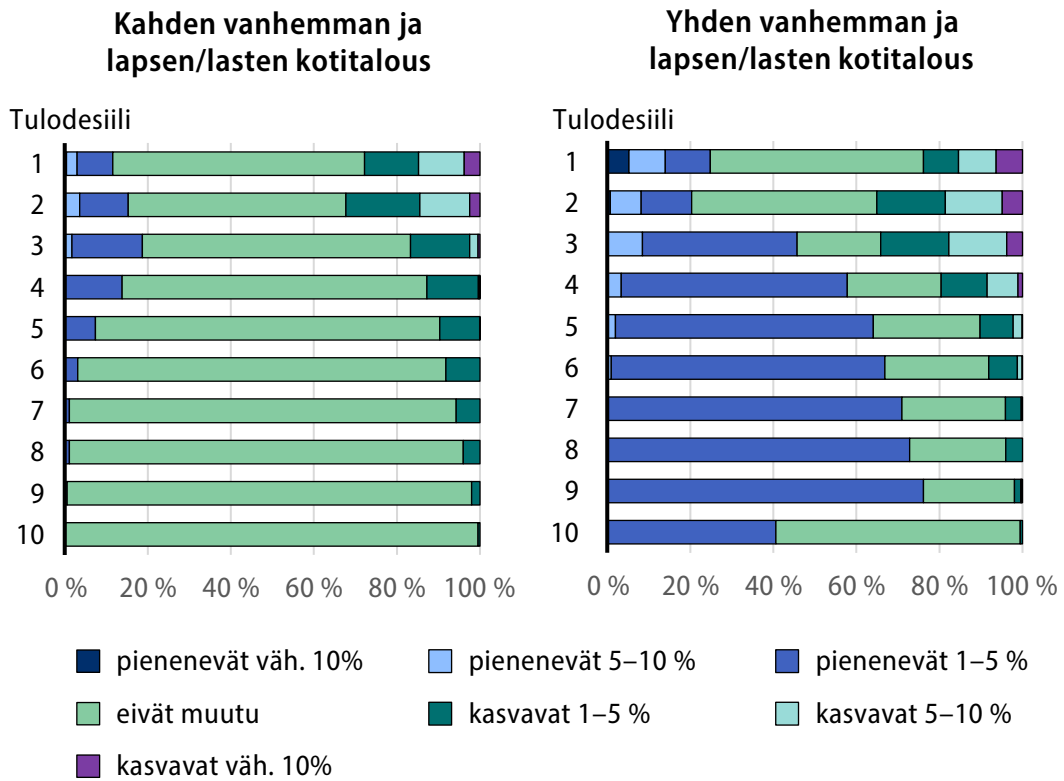
Tasasuuruinen ja lapsikohtainen lapsilisä laskee myös yhden vanhemman perheiden käytettävissä olevia tuloja. Kuviosta 7 nähdään, että yhden vanhemman ja lapsen tai lasten kotitalouksista lähes puolella käytettävissä olevat tulot vähenevät vähintään prosentilla. Suurimmalla osalla (39 % yhden vanhemman ja lapsen/lasten kotitalouksista) tulojen menetys on 1–5 prosenttia. 11 prosentilla käytettävissä olevat tulot kasvavat vähintään 5 prosenttia. Tässä yhteydessä on syytä huomioida, että SISU-mikrosimulointi ei huomioi yksinhuoltajakorotuksen poistamisesta ja elatustuen korottamisesta aiheutuvia muutoksia elatusapusopimuksissa ja -päätöksissä, joista mahdollisesti aiheutuisi muutoksia kotitalouden käytettävissä oleviin tuloihin.

Kuvio 7. Lapsiperheiden käytettävissä olevien tulojen muutos perhetyypin mukaan (%).

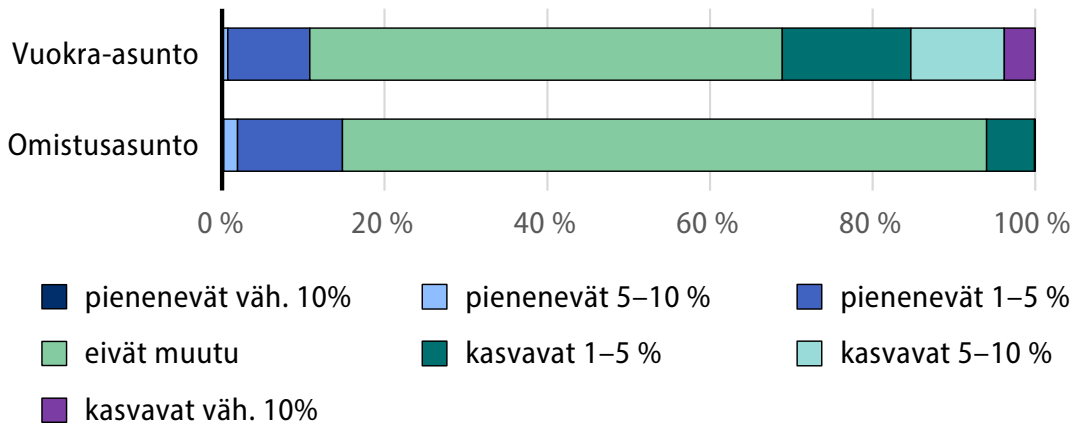
Kuviosta 8 näkee, että lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen poistaminen (73,3 e/kk) muodostaa suhteellisen suurillakin tuloilla vähintään yhden prosentin laskun kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin. Näin ollen suurimmalla osalla yhden aikuisen ja lapsen tai lasten kotitalouksista käytettävissä olevat tulot pienenevät 1–5 prosenttia. Käytettävissä olevat tulot kasvavat yhden vanhemman perheistä eniten alimmassa kolmessa tulokymmenyksessä ja kahden vanhemman perheistä alimmassa kahdessa tulokymmenyksessä.

Kuvio 8. Lapsiperheiden käytettävissä olevien tulojen muutos perhetyypin ja tulokymmenyksen mukaan (%).

Ehdotetut yleisen asumistuen muutokset parantaisivat vuokralla asuvien pientuloisten perheiden tilannetta, mutta eivät omistusasunnoissa asuvien, kuten kuviosta 9 nähdään. Tämä johtuu siitä, että yleistä asumistukea ei saa nykyään omistusasuntoon.

Kuvio 9. Lapsiperheiden käytettävissä olevien tulojen muutos asumismuodon mukaan (%).

Tasasuuruisen ja lapsikohtaisen lapsilisän malli siirtäisi tukea monilapsisilta perheiltä pienituloisille perheille, jotka asuvat vuokralla. Myös opiskelijavanhempien monilapsiset perheet hyötyisivät uudistuksesta. Muutokset parantaisivat lisäksi niiden perheiden asemaa, jotka saavat elatustukea.

Yksinhuoltajakorotusta maksetaan asumismuodon perusteella kaikille yhden vanhemman ja lasten kotitalouksille (vuoden joulukuussa 177 000 lasta), kun taas elatustukea lapsen elatuksen turvaamiseksi tietyissä tilanteissa (vuoden 2024 joulukuussa 88 500 lasta). Kaikki yksinhuoltajakorotusta saavat perheet eivät siis ole oikeutettuja elatustukeen. Kaikki elatustukea saavat perheet eivät myöskään ole oikeutettuja yksinhuoltajakorotukseen. Yksinhuoltajakorotuksen poistaminen ja elatustuen korottaminen tarkoittaisi osaltaan tuen kohdentamista rajatummalle kohdejoukolle. Muutosten myötä tuki kohdentuisi paremmin niille vanhemmille, jotka vastaavat lapsensa tai lastensa elatuksesta yksin. Elatustuen maksaminen myös jatkuu siihen asti, kun lapsi täyttää 18 vuotta ja sen määrä tarkistetaan vuosittain indeksillä. Elatustuen korotus ei kohdentuisi tilanteisiin, joissa lapsen toinen vanhempi on kuollut, sillä näissä tilanteissa maksetaan elatustuen sijaan lapseneläkettä. Toisaalta myös elatustuessa on tarvetta uudelleentarkastelulle ajatellen lapsen tarvetta riittävään elatukseen viime vuosikymmeninä yleistyneissä lasten kahden kodin tilanteissa.

Elatustuen tasolla on käytännössä vaikutusta vahvistettavien elatusapujen tasoon. Jos elatustuki nousisi tasoltaan merkittävästi nykyisestä, tuottaisi korotus lisääntyvää elatustuen tarvetta, mikäli lapsen elatusta koskeva sääntely ja sitä toimeenpaneva ohjeistus pysyisivät ennallaan. Tämä johtuu siitä, että

elatusavun vahvistamista koskevassa ohjeessa ohjataan arvioimaan vanhemman elatuskyvyn puutteellisuutta siten, että elatuskykyä verrataan elatustuen euro-määrään. Elatustuessa on myös arvioitu olevan jonkin verran alikäyttöä, koska elatustuen saaminen edellyttää kahden vanhemman tilanteessa lapsen elatuksen vahvistamista viranomaisen toimesta. Elatusjärjestelmää tulisikin uudistaa, jotta lapsi ei jää ilman hänelle kuuluvaa elatusapua tai elatustukea. Elatusjärjestelmää uudistettaessa voitaisiin myös arvioida malleja, joissa lapsen elatusavun vahvistamista ja tasoa seurattaisiin elatustukea maksettaessa nykyistä tehokkaammin viranomaisten toimesta.⁵⁸ Yksi vaihtoehto olisi selvittää viranomaisen mahdollisuutta vahvistaa elatusapu veroehdotuksen tapaan automaattisesti lapsen vanhempien asuessa erillään. Elatusvelvollinen voisi tarvittaessa esittää muutosta ehdotettuun elatusapuun tilanteensa mukaan. Muutos voisi sujuvoittaa elatusratkaisun saamista ja vähentää viranomaisten työtä.

3.3.3 Vaikutukset lapsiin, nuoriin ja perheisiin

Ensimmäisessä vaihtoehdossa, jossa lapsilisä jatkuisi lapsen 18-vuoden ikään saakka, pienituloisten lasten määrä vähenisi noin 1 700 lapsella. Pienituloisten lasten määrää vähentäisi myös tasasuuruisen lapsilisän malli, jossa lapsilisää maksettaisiin nykyiseen tapaan lapsen 17-vuoden ikään saakka.

Tasasuuruinen 100 euron tasoinen lapsilisä korvaisi viitebudjettilaskelmien mukaisista lasten kustannuksista 19–39 prosenttia riippuen lapsen iästä ja sukupuolesta. Korvausprosentti olisi suurin (39 %) alle 7-vuotiailla lapsilla. Tasasuuruinen lapsilisä ei huomioisi lapsen iän mukaan kasvavia kulutustarpeita.

Toteutuessaan kaikki mallit vähentäisivät toimeentulotuen saantia. Tutkimusten mukaan erityisesti pitkittynyt pienituloisuus ja toimeentulotuen saanti ovat haitallisia lapsille ja perheille. Lapsuudessa koettu köyhyys lisää riskiä kokea köyhyyttä aikuisena.

Taloudellisen tuen kohdentamisella muun etuusjärjestelmän kautta lapsilisän sijaan voi olla negatiivisia lapsivaikutuksia, jos kyseisiä etuuksia ei haeta (ns. alikäyttö). Uudistuksen toimeenpanossa tulisikin huolehtia riittävästä tiedottamisesta ja neuvonnasta.

58 Ks. STM 2025: Elatustukijärjestelmän uudistamista valmistelevan työryhmän loppumietintö.

Ehdotuksessa lapsilisän määrä ei vaihtelisi sen mukaan, kuinka monesta lapsesta lapsilisää nostetaan, eikä esimerkiksi lapsen kodin ulkopuolisen sijoituksen tilanteissa lapsen sijoituspaikan (perhehoito tai laitoshoido) mukaan. Tätä kautta lapsilisä kohdentuisi nykyistä ennustettavammin lasten ja nuorten erilaisiin tilanteisiin.

Lapsivaikutusten näkökulmasta perustelluin vaihtoehto esitetyistä tasasuuruisten lapsilisän malleista on jatkaa lapsilisän maksamista 18-vuotiaaksi. Jos samalla luovuttaisiin lapsilisän ja opintotuen nykyisestä yhteensovittamisesta, parantaisi muutos pienituloisista perheistä tulevien lasten mahdollisuuksia kouluttautua, ja vähentäisi mahdollisesti myös alaikäisten lasten velkaantumista (ks. tarkemmin luku 3.1.2). Jos lapsilisäoikeus sen sijaan rajattaisiin alle 16-vuotiaisiin, heikentäisi se kaikkien niiden perheiden tilannetta, joissa on yli 16-vuotias lapsi. Ehdotuksiin sisältyvä opintorahan huoltajakorotuksen korottaminen lapsimäärän mukaan olisi huomattava parannus opintorahaa saaville opiskelijavanhemmille.

Selvityshenkilöiden ehdottama lapsilisän jakaminen kahdelle vanhemmalle voi olla toimiva ja vanhemmuuden tasa-arvoa korostava ratkaisu monissa perheissä. Ongelmia voi kuitenkin syntyä, mikäli vanhempien välillä ei syystä tai toisesta ole keskusteluyhteyttä, ja lapsen asioiden järjestäminen on tämän vuoksi haastavaa. Epävarmojen käyttäytymisvaikutusten takia lapsilisän jakamista on edellä esitetty edistettäväksi vaiheittain siten, että lapsilisän jakaminen voisi ensimmäisessä vaiheessa perustua vain vanhempien yhteiseen hakemukseen. Muissa tilanteissa lapsilisä maksettaisiin vain yhdelle vanhemmalle. Jakamisen vaikutuksia lapsiin sekä vanhempien, erityisesti lapsen kanssa samassa taloudessa kirjoilla olevan vanhemman, toimeentuloon tulisi seurata.

Lapsilisän korotusosien poiston pienituloisuusvaikutusten kompensoimista muuta etuusjärjestelmää kehittämällä puoltavat perustuslakivaliokunnan kannat liittyen perustuslain 19 §:n 3 momentin asettamaan tukemisvelvoitteeseen. Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan linjannut, että esimerkiksi lapsilisäjärjestelmän merkittävä heikentäminen ilman muita kompensoivia toimenpiteitä olisi perustuslain 19 §:n 3 momentin kannalta ongelmallista⁵⁹

Lapsilisäjärjestelmää uudistettaessa tulisi ottaa huomioon myös YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus ja sen valvontaelimien, YK:n lapsen oikeuksien komitean, Suomea koskevat kannanotot ja muu tulkintakäytäntö. YK:n lapsen oikeuksien

59 Ks. esimerkiksi perustuslakivaliokunnan lausunnot PeVL 32/2014 vp, s. 2/I, sekä PeVL 25/2012 vp, s. 2/II.

komitea on loppupäätelmissään (Concluding observations) Suomen valtiolle aiemmin (2.6.2023) antamissaan kannanotossa kehottanut Suomea välttämään sosiaaliturvaetuuksien leikkauksia, jotka vaikuttavat köyhyyden ja syrjäytymisen vaarassa oleviin lapsiin. Lisäksi loppupäätelmissä kehoitettiin Suomea tehostamaan politiikkaansa, jolla pyritään varmistamaan riittävä elintaso kaikille lapsille.

3.3.4 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutukset

Lapsilisää voidaan tällä hetkellä maksaa samasta lapsesta vain yhdelle lapsilisän nostajalle. Perhe voi itse päättää lapsilisän nostajasta, mutta useimmissa tapauksissa lapsilisä maksetaan lapsen äidille. Lapsilisää voidaan käyttää vanhempien yhdessä päättämällä tavalla, vaikka saajana olisi vain toinen vanhempi.

Sukupuolten välillä on edelleen tuloeroja ja tutkimusten mukaan naispuoliset vanhemmat vastaavat useammin lasten kuluista⁶⁰. Tästä näkökulmasta katsoen naisten asemaa turvaksi selvityshenkilöiden ehdotus, jonka mukaan lapsilisän jakaminen molemmille vanhemmille edellyttäisi yhteistä hakemusta.

Yhden aikuisen ja lapsen tai lasten perheet ovat useammin naisten kuin miesten ja lasten muodostamia kotitalouksia. Samoin lasten kahden kodin tilanteissa lasten kanssa väestötietojärjestelmän mukaisesti asuvat vanhemmat ovat useammin naisia kuin miehiä. Lapsilisän yksinhuoltajakorotusten sekä elatustuen saajat ovat pääosin naisia. Yksinhuoltajakorotuksen poistaminen kohdentuisi siten pääosin naisiin. Ehdotetut muutokset yleiseen asumistukeen kohdentuisivat pääosin yhden naispuolisen vanhemman ja lapsen tai lasten kotitalouksiin, jotka ovat vuokralla. Myös elatustuen muutokset kohdentuisivat niihin vanhempiin, joiden luona lapsi väestötietojärjestelmän mukaisesti asuu.

Perustoimeentulotuen saanti on tavallisempaa yhden vanhemman perheissä. Kaikissa esitetyissä vaihtoehdoissa toimeentulotuen saajien määrä vähenisi. Tätä kautta uudistuksilla parannettaisiin yhden vanhemman perheiden asemaa, joista valtaosa on naisia.

60 Ks. Salminen 2026. Tutkimusten mukaan naisten kohdalla perheellistyminen pudottaa huomattavasti naisten tuloja pitkäksi aikaa, kun taas perheellisten miesten tulot olivat hieman korkeampia verrattuna lapsettomiin miehiin.

Ehdotuksen mukaan yksinhuoltajakorotusta tai muitakaan korotusosia ei tule poistaa ilman näistä koituvien menetysten kompensoimista pienituloisille muussa etuusjärjestelmässä. Yksinhuoltajakorotuksen poistaminen edellyttäisi korotuksen poistamisen kompensoimista muun muassa elatustuessa. Elatustuen tason vaikuttaessa lapsen elatusta koskeviin vanhempien välisiin elatussopimuksiin ja -tuomioihin, tulisi ennen yksinhuoltajakorotuksen poistoa ja sen kompensoimista elatustuessa toteuttaa (eri selvityksissä tarpeelliseksi havaittu) lapsen elatuksen sääntelyn sekä tarvittaessa myös viranomaisjärjestelmän uudistaminen.

Tasasuuruinen lapsilisä, joka olisi mahdollista jakaa vanhempien kesken, korostaisi tasa-arvoista vanhemmuutta ja vanhempien yhteisvastuuta lapsen elatuksesta. Mahdollisuus lapsilisän jakamiseen tunnistaisi myös molempien vanhempien oikeuden sosiaaliturvaan nykyistä paremmin⁶¹.

Tutkimusten mukaan lapsilisän jakaminen kahteen talouteen voi lisätä pienituloisuutta lähivanhemman kotitaloudessa, jossa lapsilisän määrä pieneneisi. Niissäkin tapauksissa, joissa lasta hoidetaan vuoroviikoin, lapsilisän puolittaminen voisi johtaa suurempaan köyhyysriskiin. Riski kasvaisi erityisesti tilanteissa, joissa toinen vanhemmista on tulonsiirtojen ja elatustuen tasaavan vaikutuksen jälkeen toista huomattavasti pienituloisempi.⁶² Ehdotuksen mukainen malli, jossa lapsilisän jakamista voisi hakea yhteisellä hakemuksella, turvaisi erityisesti naispuolisten vanhempien asemaa.

3.3.5 Työllisyysvaikutukset

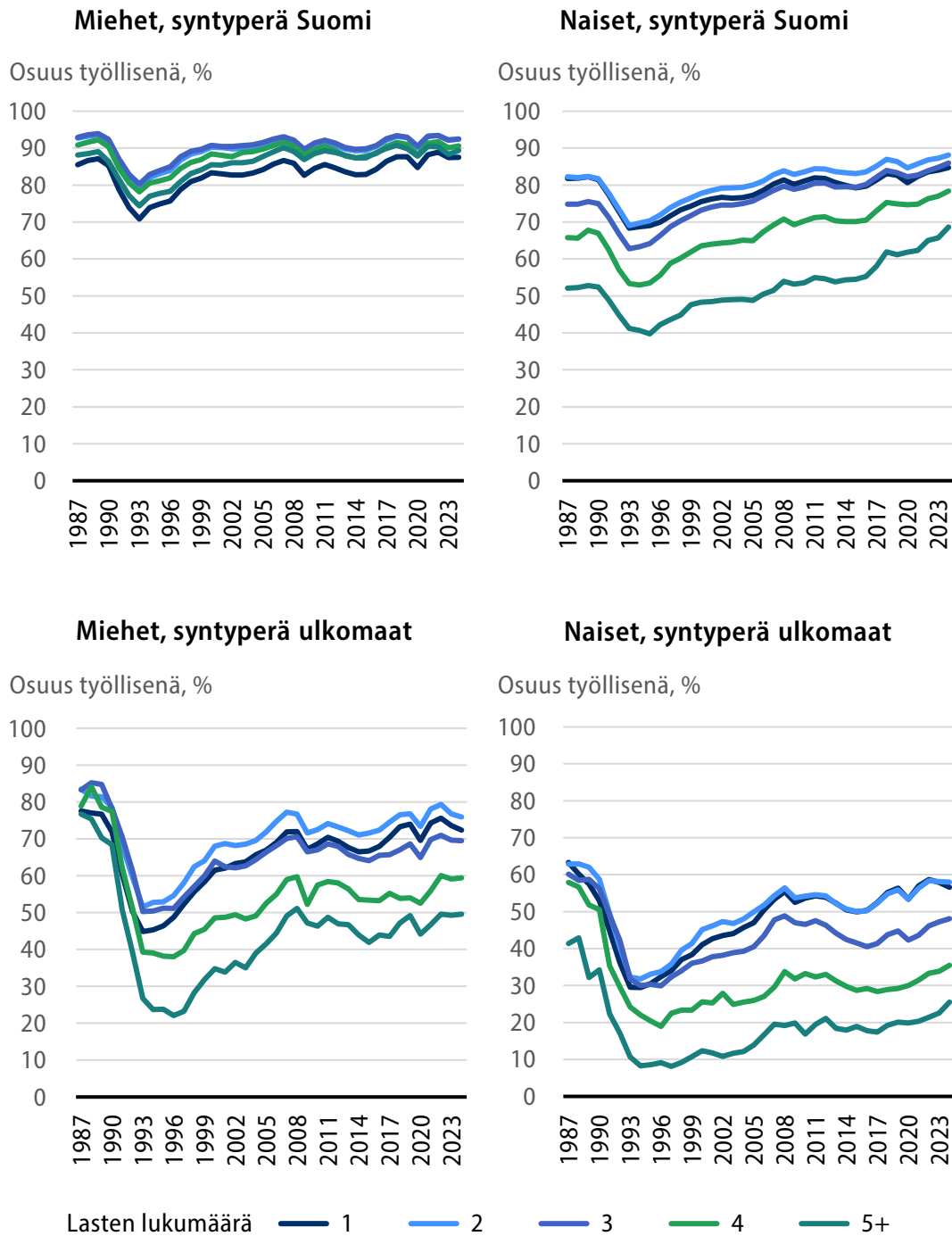
Lasten saamisella ja lasten lukumäärällä on yhteys vanhempien työssäkäyntiin. Lasten saaminen ei juurikaan vaikuta isien työllisyyteen, mutta äitien kohdalla vaikutus on merkittävä ja pitkäkestoinen. Taustalla vaikuttavat sukupuolinormit ja mahdollisuudet lastenhoidon järjestämiseen sekä taloudelliset kannusteet⁶³. Äidin työssäkäynnin todennäköisyys laskee lapsiluvun kasvaessa, mutta suurten lapsiperheiden äitien työssäkäynti on yleistynyt pidemmässä tarkastelussa (Kuvio 10).

61 Miettinen ym. toteaa, että huollettavien lasten huomioiminen etävanhempien toimeentulossa ja asumistuessa voisi vähentää pienituloisten etävanhempien köyhyysriskiä ja osaltaan edistää vanhempien mahdollisuuksia valita lapsen kannalta sopivin asumisjärjestely (ks. Miettinen ym. 2021).

62 Ks. Miettinen ym. 2021.

63 Kleven ym. 2024.

Kuvio 10. 20–64-vuotiaiden miesten ja naisten työllisyys lapsiluvun ja syntyperän mukaan 1987–2023 (osuus työllisenä vuoden viimeisellä viikolla).

Lähde: Tilastokeskus (FOLK-aineisto 1987–2023)

Lapsilisän työllisyysvaikutusten määrällisestä etukäteisarvioimisesta ei ole aikaisempaa soveltamiskäytäntöä Suomessa. Kansainvälinen näyttö viittaa kuitenkin vahvasti siihen, että lapsilisillä on merkille pantavia vaikutuksia työvoiman tarjontaan.

Kansainvälisen tutkimusnäytön perusteella vastikkeettomien lapsiperhe-etuuksien voidaan olettaa heikentävän erityisesti äitien työvoimaan osallistumista ja tehtyjä työtunteja. Ehdotettujen muutosten arvioinnin kannalta keskeisiä tutkimuksia ovat mm. Jensen ja Blundell (2024), jotka tarkastelevat lapsilisille asetetun katon vaikutuksia Tanskassa, sekä Cook (2026), joka arvioi vastaavasti kahden lapsen tukikaton vaikutuksia Iso-Britanniassa. Asumistuen muutosten osalta työn-
teon kannusteita on tarkasteltu mikrosimuloimalla työllistymisveroasteita koko-aikatyöhön valtiovarainministeriössä vakiintuneella menetelmällä⁶⁴. Tarkastelun perusteella ehdotettujen yleisen asumistuen muutosten kokonaisuus on hieman työnteon kannusteita vahvistava.

Ehdotettujen muutosten arvioidaan kasvattavan työvoiman tarjontaa ja työllisyyttä yhteensä noin 1 550–1 700 henkilöllä. Lapsilisän sisaruskorotuksen poistamisella arvioidaan kasvattavan työvoiman tarjontaa ja työllisyyttä 150 henkilöllä, jos lapsilisän ikäraja nostetaan 18 vuoteen ja noin 300 jos lapsilisän ikäraja lasketaan 16 vuoteen (Taulukko 5).⁶⁵ Vaikutusta on arvioitu rakenteellisena pitkän aikavälin vaikutuksena. Arvioon sisältyy huomattavaa epävarmuutta ja sitä tulee tulkita suuntaa antavana.

Yleiseen asumistukeen ehdotetut muutokset mahdollistavat asumistuen saamisen korkeammilla palkkatuloilla ja tästä syystä kokoaikaisen työllistymisen marginaalikannusteet (substituutiovaikutus) vahvistuvat hieman. Toisaalta ilman palkkatuloja saatava korkeampi asumistuen taso vaikuttaa tulo- ja substituutiovaikutusten kautta työvoiman tarjontaa alentavasti.

64 Ks. Mentula & Mattila 2026.

65 Lapsilisän muutoksiin liittyvää tulovaikutusta on arvioitu olettamalla nettotulojen muutoksesta johtuvan tulovaikutuksen joustoksi 0,45. Jouston valinta perustellaan sillä, että tutkimuskirjallisuudessa havaittu tuloksia 0–0,9 väliltä ja useampi tulos osuu välin keskivaiheille. Yleisen asumistuen muutoksia on arvioitu simuloimalla työllistymisveroasteiden muutokset SISU-mikrosimulointimallilla. Koko työikäisen väestön keskimääräinen työllistymisveroaste suhteessa työllistymisestä saatavaan tulonlisäykseen alenee -0,34 %, mistä on johdettu työllisten määrällä ja 0,17 joustolla kertomalla työllisyysvaikutukseksi noin 1 400 työllistä.

Taulukko 5. Tasasuuruisen ja lapsikohtaisen lapsilisän sekä yleisen asumistuen muutosten vaikutukset työllisyyteen.

Muutos	Mekanismi	Vaikutus työllisyyteen (kokoaikaekvivalenttia työllistä)
Lapsilisän sisarkorotusten poisto	Tulovaikutus	+150–300*
Lapsilisän yksinhuoltajakorotus poistetaan ja elatustukea korotetaan	Tulovaikutus	Neutraali
Yleisen asumistuen muutokset	Tulo- ja substituutiovaikutus	+1400

* Noin 150 jos lapsilisän ikäraja nostetaan 18 vuoteen ja noin 300 jos lapsilisän ikärajaa lasketaan 16 vuoteen.

Kohderyhmän kohdalla työllisyyden vahvistuminen on julkisen talouden näkökulmasta lähellä neutraalia koska osalla on alle kouluikäisiä lapsia, jolloin lasten varhaiskasvatukseen osallistuminen ja siitä julkiselle taloudelle aiheutuvat kustannukset ovat edellytyksenä sille, että työhön voidaan osallistua.

3.3.6 Viranomaisvaikutukset

Tasasuuruisen lapsilisän etuna voidaan nähdä etuuden nykyistä yksinkertaisempi ja automatisoidumpi toimeenpano. Kuten aiemmin luvussa 2.2. todetaan, lapsilisän pitkälle automatisoidussa toimeenpanossa esimerkiksi yksinhuoltajakorotusten käsittely on poikkeus. Mikäli yksinhuoltajakorotuksesta luovuttaisiin, voitaisiin lapsilisän toimeenpanon automatisaatioastetta nostaa. Tällä voitaisiin vähentää lapsilisän käsittelystä Kelalle aiheutuvia kustannuksia.

Lapsilisän vaikuttaessa elatusavun määrään aiheuttaa lapsilisän maksamisen lakkaaminen lapsen 17 vuoden iässä jossain määrin elatussopimusten tai -tuomioiden muutostarvetta. Jos lapsilisää jatkossa maksettaisiin lapsen täysi-ikäisyyteen, eli vanhemman elatusvelvollisuuden päättymiseen saakka, voitaisiin vaikuttaa vähentävästi hyvinvointialueiden sosiaalihuollon (lastenvalvoja-palveluiden) sekä osin myös tuomioistuinten työmäärään.

Sisaruskorotusten poistamisella saattaisi olla viranomaisvaikutuksia myös tilanteissa, joissa lapsi on kodin ulkopuolisessa perhehoidossa. Nykyisessä lapsilisäjärjestelmässä perhehoitaja voi hakea hänen luokseen sijoitettujen lasten lapsilisään sisaruskorotuksen, mikäli hänellä on hoidossaan useampia lapsia, joista perhehoitajalle maksetaan lapsilisää. Jos jatkossa sisaruskorotusta ei enää maksettaisi, joutuisivat hyvinvointialueet tarkastelemaan perhehoitajien kulukorvausten riittävyyttä.

4 Johtopäätökset

Lapsilisän tarkoitus on tasata lapsesta aiheutuvia kustannuksia lapsettomien ja lapsiperheiden välillä. Selvityshenkilöt ehdottavat lapsilisän uudistamista tasasuuruiseksi ja lapsikohtaiseksi. Lapsilisä uudistuksen tavoitteena tulisi olla, että lapsilisää maksetaan kaikista alle 18-vuotiaista lapsista. Tasasuuruinen lapsilisä voitaisiin jatkossa maksaa puoliksi molemmille vanhemmille.

Selvityshenkilöiden näkemyksen mukaan pienituloisten lapsiperheiden toimeentuloa tulee turvata ensisijaisesti muuta etuusjärjestelmää kehittämällä. Lapsilisän tavoitteena ei ole poistaa pienituloisuutta, eikä samaa tilannetta ole tarkoituksenmukaista tukea usean eri etuus- ja tukijärjestelmän kautta. Selvityshenkilöt korostavat, ettei lapsilisää tule uudistaa tasasuuruiseksi ilman lapsiperheille suunnatun tuen kokonaisuuden tarkastelua ja tarvittavia muita etuusmuutoksia. Erityistä huomiota tulee kiinnittää pienituloisiin ja syrjäytymisriskissä oleviin lapsiin sekä heidän taloudellisen ja muun hyvinvointinsa turvaamiseen uudistamalla niitä etuuksia, jotka kohdentuvat näihin ryhmiin lapsilisää täsmällisemmin.

Selvityshenkilöt eivät kannata lapsilisän veronalaistamista. Veronalaistaminen olisi erittäin haastavaa toteuttaa lisäämättä lasten ja perheiden välistä eriarvoisuutta. Jos lapsilisät veronalaistettaisiin, vaihtelisi todellinen tuki myös tulotason, asunpaikan ja perheen mahdollisesti saamien muiden sosiaalietuuksien ja palvelumaksujen seurauksena, eikä tuensaaja pystyisi ennakoimaan saamansa tuen tarkkaa määrää. Lapsilisän verottaminen tarkoittaisi lapsilisän tavoitteiden ja tarkoituksen uudelleenmäärittelyä.

Suurin osa syntyvyyden laskusta johtuu siitä, että ensimmäisiä lapsia ei synny. Eri tutkimuksissa ja selvityksissä on todettu, että syntyvyyden lisääminen lapsilisää tai muuta etuusjärjestelmää kehittämällä on vaikeaa, ellei jopa mahdotonta. Lapsiperheiden tukijärjestelmään tehtävät muutokset voivat kuitenkin vaikuttaa käsityksiin yhteiskunnan tuesta ja tulevaisuuden ennustettavuudesta. Myös tästä näkökulmasta selvityshenkilöt kannattavat lapsilisän säilyttämistä, sekä lapsille ja perheille suunnatun tuen kehittämistä.

Tässä selvityksessä ehdotettu tasasuuruisen ja lapsikohtaisen lapsilisän malli selkeyttäisi lapsilisän alkuperäistä tavoitetta ja vahvistaisi lasten keskinäistä yhdenvertaisuutta. Uudistus edistäisi myös vanhempien ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Uudistuksen myötä lapsilisä soveltuisi lasten ja perheiden erilaisiin tilanteisiin nykyistä paremmin. Lisäksi uudistus selkeyttäisi lapsilisäjärjestelmän suhdetta muuhun etuusjärjestelmään ja yksinkertaistaisi toimeenpanoa.

Tässä selvityksessä ehdotetussa tasasuuruisen ja lapsikohtaisen lapsilisän mallissa lähtökohtana on 100 euron kuukausittainen lapsilisä. Lapsilisän lopullinen taso riippuu lapsilisään ja muihin etuuksiin tehtävien muutosten yksityiskohdista sekä käytettävissä olevista varoista. Päätös lapsilisän tasosta edellyttää poliittista harkintaa, johon selvityshenkilöraportti tarjoaa tietopohjaa. Selvityshenkilöt myös ehdottavat mahdollisen jatkovalmistelun yhteydessä arvioitavaksi lapsilisän ja työtulovähennyksen lapsikorotuksen päällekkäisyyttä ja mahdollista tarvetta selkeyttää lapsiperheiden tukien ja verotuksen kokonaisuutta. Lapsilisämenot ovat noin 1,4 miljardia euroa ja työtulovähennyksen lapsikorotuksesta aiheutuva verotuki noin 190 miljoonaa euroa vuodessa. Jos työtulovähennyksen lapsikorotuksesta luovuttaisiin, voitaisiin lapsilisän tasoa vastaavasti nostaa.

Tasasuuruiseen ja lapsikohtaiseen lapsilisämalliin liittyvistä muista etuusmuutoksista on tässä selvityksessä esitetty esimerkinomaisia laskelmia jatkokeskustelun pohjaksi. Vaikutusarvioita on syytä täsmentää, jos selvityksen ehdotuksia päätetään edistää. Selvityshenkilöiden toimeksiannon aikataulun vuoksi selvityksessä ei myöskään ole tarkasteltu kaikkia mahdollisia muutoksia, joilla tukea voisi kohdentaa nykyistä järjestelmää paremmin. Selvitys kuitenkin osoittaa, että etuusjärjestelmän sisällä on mahdollista tehdä muutoksia yhteiskunnan tarjoaman tuen uudelleenkohdentamiseksi.

Jatkotyössä tulisi huomioida tätä selvitystä perusteellisemmin esimerkiksi lapsiperheiden verotuksen kokonaisuus sekä erilaiset mahdollisuudet parantaa työnteon kannusteita lapsiperheiden pienituloisuuden vähentämiseksi. Jatkossa tulisi selvittää myös esimerkiksi lapseneläkkeen mahdollisia kehitystarpeita. On lisäksi syytä muistaa, että selvityshenkilöiden selvityksessä käsiteltyjen etuuksien ohella lapsia ja perheitä tuetaan useilla muilla etuuksilla sekä eri palveluilla. Näistä keskeisiä ovat terveydenhuollon palvelut, pienituloisille pitkälti maksuttomat varhaiskasvatuspalvelut sekä maksuton peruskoulu ja toinen aste.

Eri selvityksissä ja työryhmissä on tunnistettu tarve kehittää sosiaaliturvaa ja palveluita vanhempien erotilanteiden näkökulmasta. Etuusjärjestelmän tukea on peräänkuulutettu erityisesti tilanteisiin, joissa lapsi vuoroasuu. Selvityshenkilöt näkevät tärkeänä jatkaa etuus- ja palvelujärjestelmän sekä myös verotuksen uudistamista lasten kahden kodin tilanteet huomioiden.

Selvityshenkilöt suosittelevat, että käynnistetään lapsilisää laajempi uudistus lasten ja perheiden tukien kehittämiseksi. Uudistuksessa tulisi tässä selvityksessä esitetyn ohella selvittää keskeisten lapsille ja lapsiperheille kohdentuvien palveluiden, verotuksen sekä lapsia ja vanhempia koskevan keskeisen siviilioikeudellisen sääntelyn ja tätä päätöksentekoa koskevan viranomaisjärjestelmän uudistamistarpeita. Myös perhekäsitteitä olisi syytä yhtenäistää, jotta lapsiperheiden tuen kokonaisuus olisi johdonmukainen ja selkeä. Valmisteluun tulee varata riittävä aika sekä tarpeellinen asiantuntemus ja valmisteluresurssit. Laaja uudistus edellyttäisi uudistuksen eri osien vaiheistamista sekä siirtymäsäännöksiä esimerkiksi maksussa olevien etuuksien osalta.

Lapsilisän ja muiden lapsiin ja perheisiin kohdentuvien tukien ja palveluiden kehittämisen tulee perustua kattavalle ja laadukkaalle vaikutusarvioinnille. Tätä edellyttää myös Suomea velvoittava YK:n lapsen oikeuksien sopimus, jonka mukaan lapsella on oikeus saada etunsa arvioiduksi ja ensisijaisesti huomioon otetuksi kaikessa päätöksenteossa, sen kaikilla tasoilla.

Koska koko yhteiskunta hyötyy lapsista, on myös löydettävissä perusteita sille, että lapsettomat osallistuisivat nykyistä enemmän lapsista aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Lähteet

- Bergholm, T. (2003). Työmarkkinajärjestöt ja Suomen lapsilisäjärjestelmän synty. *Yhteiskuntapolitiikka* 68 (2003):1. s.63–76. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209116881>
- Bergsvik, J. Fauske, A. & Hart, R. K. (2021). Can Policies Stall the Fertility Fall? A Systematic Review of the (Quasi-) Experimental Literature. *Population and Development Review* 47(4): 913–964.
- Collins, C. & Glass, J. (2018). Effects of work-family policies on parenthood and wellbeing. In Eydal, Gudny Björk & Rostgaard, Tine (Eds.) *Handbook of Family Policy*. Edward Elgar, Cheltenham.
- Cook, W. (2026). Unconditional Cash Transfers and Maternal Labour Supply: The Case of the Two-Child Limit in the United Kingdom. *Scottish Journal of Political Economy*. <https://doi.org/10.1111/sjpe.70048>
- Eduskunnan vastaus 175/2018 vp. Eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen (HE 88/2018 vp) laiksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. https://www2.eduskunta.fi/FI/vaski/EduskunnanVastaus/Documents/EV_175+2018.pdf
- HE 98/2025 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vuoden 2026 tuloveroasteikosta ja tuloverolain muuttamisesta sekä eräksi muiksi verolaeiksi. <https://www.eduskunta.fi/asiat-ja-aanestykset/valtiopaivaasiat/HE%2098%2F2025%20vp>
- Hellstrand, J. & Jalovaara, M. (2026). Esikoisten syntymien väheneminen yhä keskeisempi syntyvyyden laskun osatekijä. FLUX Tietoa päätösten tueksi 01/2026. [Viitattu: 1.4.2026]. <https://fluxconsortium.fi/fi/esikoisten-syntymien-vaheneminen-yha-keskeisempi-syntyvyyden-laskun-osatekija/>
- Helske, S., Jalovaara, M., Lammi-Taskula, J. Miettinen, A. & Österbacka, E. (2025). Toimiva perhevapaajärjestelmä tukee hyvinvointia sekä yhteiskunnan sosiaalista ja taloudellista kestävyttä. FLUX Tietoa päätösten tueksi 3/2025. [Viitattu: 1.4.2026]. <https://fluxconsortium.fi/fi/toimiva-perhevapaajarjestelma-tukee-hyvinvointia-seka-yhteiskunnan-sosiaalista-ja-taloudellista-kestavytta/>
- Hiilamo, A. J. (2026). Ennuste lasten määrästä: Kuinka monta lasta on Suomessa vuonna 2050? Itla – Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö. [Viitattu: 23.4.2026]. <https://itla.fi/ennuste-lasten-maarasta/>

- Honkanen, P. (2020). Perusturvan kehitys 2010–2020. SOSTE Suomen Sosiaali ja terveys ry. [Viitattu: 26.3.2026]. [SOSTE-selvitys-perusturvan-kehitys-2010-2020-Pertti-Honkanen-2.pdf](#)
- Ilmakunnas, I., Mäkinen, L. & Hiilamo, A. (2024). The role of social transfers in reducing the poverty risk for larger families in the European Union. *International Journal of Social Welfare*, 1–19. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12675>
- Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö ITLA: Kuinka monta lasta on Suomessa vuonna 2050? [Viitattu: 1.4.2026]. <https://itla.fi/ennuste-lasten-maarasta/>
- Jalovaara, M., Andersson, L. & Miettinen, A. (2021). Parity disparity: Educational differences in Nordic fertility across parities and number of reproductive partners. *Population Studies*, 76(1), 119–136. <https://doi.org/10.1080/00324728.2021.1887506>
- Jalovaara, M., Rahn, L. & Miettinen, A. (2025). Employment status and entry into parenthood: Weaker labor market status an unlikely driver of cohort fertility decline in a Nordic welfare state. *Acta Sociologica*. <https://doi.org/10.1177/00016993251403380>
- Jauhainen, S., Miettinen, A., Mäkinen, L., Ristikari, T., Räsänen, T., Sihvonen, E. & Virmasalo, I. (2024). Lapsiperheiden pienituloisuus, sosiaaliturva ja asumisjärjestelyt: LAPSASET-hankkeen loppuraportti. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2024:35. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-478-1>
- Jensen, M. & Blundell, J. (2024). Income Effects and Labour Supply: Evidence From a Child Benefits Reform. *Journal of Public Economics*, 230, 105049. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2023.105049>
- Kansaneläkelaitos (2017). Tukea kaikille lapsiperheille. Kansaneläkelaitoksen tutkimusblogi. [Viitattu: 23.4.2026]. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/726449/tukea-kaikille-lapsiperheille>.
- Kansaneläkelaitos (2016). Yksinhuoltajasta uusperheelliseksi – näin Kelan tuet muuttuvat. *Koti & Perhe*. [Viitattu: 23.4.2026]. <https://elamassa.fi/koti-ja-perhe/yksinhuoltajasta-uusperheelliseksi-nain-kelan-tuet-muuttuvat/>
- Kansaneläkelaitos. Tilasto lapsilisästä (SVT). Kelan tietotarjotin. [Viitattu: 18.3.2026]. <https://tietotarjotin.fi/tilasto/2722372/tilasto-lapsilisasta>
- Kleven, H., Landais, C. & Leite-Mariante, G. (2024). The Child Penalty Atlas. *Review of Economic Studies*. <https://doi.org/10.1093/restud/rdae104>
- Kääriälä, A., Keski-Säntti, M., Aaltonen, M., Haikkola, L., Huotari, T., Ilmakunna, I., Juutinen, Aapo., Kiilakoski, T., Merikukka, M., Pekkarinen, E., Rask, S., Ristikari, T., Salo, J. & Gissler, M. (2020). Suomi seuraavan sukupolven kasvu ympäristönä. Seuranta Suomessa vuonna 1997 syntyneistä lapsista, joilla on ulkomailta syntynyt vanhempi. Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 15/2020. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-582-7>

- Mentula, S & Mattila, J (2026). Työllistymisveroastelaskelmien kehitys Suomessa – laskelmia historiasta ja käytännön toteutuksesta. Kansantaloudellinen aikakauskirja, 122(1). <https://journal.fi/kak/article/view/178154>
- Miettinen, A., Hakovirta, M. & Räsänen, T. (2021). Lapsilisän jakaminen vuoroasumistilanteessa ei ratkaise lapsiperheköyhyyttä. Kelan tutkimusblogi. [Viitattu: 1.4.2026]. <https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/721845/lapsilisan-jakaminen-vuoroasumistilanteessa-ei-ratkaise-lapsiperhekoyhyytta>
- Oikeusministeriö (2023). Elatusapu vuoroasumistilanteessa. Oikeusministeriön julkaisuja. Selvityksiä ja ohjeita 2023:24. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-579-1>
- Oikeusministeriö (2007). Ohje lapsen elatusavun suuruuden arvioimiseksi. Oikeusministeriön julkaisu 2007:2. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-466-423-3>
- Okkonen, K-M. (2022). Kotitalouksien häilyvät rajat – eroperheiden lasten asumisjärjestelyt haastavat tilastointia. Tieto&trendit -artikkeli. Tilastokeskus. [Viitattu: 18.3.2026]. <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/kotalouksien-hailyvat-rajat-eroperheiden-lasten-asumisjarjestelyt-haastavat-tilastointia>
- Pöyry, E., Pekuri, K., Seppänen, A., Savolainen, H. & Lehtinen, A-R. (2026). Kohtuullinen ja kestävä kulutus: Kohtuullisen minimin viitebudjettien päivitys vuodelle 2025. Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja 2026:265. Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/630010>
- Rahnu, L. & Jalovaara, M. (2023). Partnership dynamics and entry into parenthood: Comparison of Finnish birth cohorts 1969–2000. Advances in Life Course Research, Vol 56. <https://doi.org/10.1016/j.alcr.2023.100548>
- Rintala, L., Sirniö, O. & Vaalavuo, M. (2023). Ulkomaalaistaustaisten lasten osuus köyhyysriskissä olevista lapsista on kasvanut. Tutkimuksesta tiiviisti 39/2023. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Ruotsalainen, P. (2021). Lapsia elää tulojakauman kaikissa luokissa – köyhyysriski suurin nuorissa ja isoissa perheissä. Tilastokeskus, Tieto&Trendit. [Viitattu: 26.3.2026]. <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2021/lapsia-elaa-tulojakauman-kaikissa-luokissa-koyhyysriski-suurin-nuorissa-ja-isoissa-perheissa>
- Salminen, M. (2026). Syntyvyys alenee eikä se ole ihme. Tekniikan akateemiset TEK. Blogimerkintä. [Viitattu: 21.4.2026]. <https://www.tek.fi/fi/uutiset-blogit/syntyvyys-alenee-eika-se-ole-ihme>
- Sosiaali- ja terveysministeriö (2025). Elatustukijärjestelmän uudistamista valmisteleavan työryhmän loppumietintö. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2025:23. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5678-0>
- Sosiaali- ja terveysministeriö (2021). Toimenpidesuunnitelma lainsäädännön ja toimintatapojen uudistamiseksi vuoroasuvien lasten tilanteissa. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2021:34. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8344-1>

- Sosiaali- ja terveysministeriö (2009). Sosiaaliturvan uudistamiskomitean (SATA) esitys sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen keskeisistä linjauksista. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:10. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-2780-3>
- Sosiaali- ja terveysministeriö (2001). Lapsilisätyöryhmän muistio. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistioita 2000:26. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504223886>
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Perheet. ISSN=1798-3215. Tilastokeskus. [Viitattu: 18.3.2026]. <https://stat.fi/fi/tilasto/perh>
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Syntyneet. ISSN=1798-2391. Tilastokeskus [Viitattu: 1.4.2026]. <https://stat.fi/fi/tilasto/synt>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2025a). Toimeentulotuki 2024. Toimeentulotuen bruttomenot kääntyivät kasvuun vuonna 2024. THL – Tilastoraportti 28/2025. [Viitattu: 23.4.2026]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025051240911>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2025b). Perheoikeudelliset palvelut 2024. Perheoikeudellisten sopimusten määrä näyttää vakiintuneen 2020-luvun vaihteen muutosten jälkeen. THL – Tilastoraportti 18/2025. [Viitattu: 23.4.2026]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025040724731>
- Valtioneuvosto (2025). Toimenpiteitä lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi: Väestöpoliittisen ohjelman valmistelutyöryhmän muistio. Valtioneuvoston julkaisuja 2025:35. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-877-2>
- Valtioneuvosto (2023). Sosiaaliturvakomitean välimietintö. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:35. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-503-0>

ISSN pdf: 2242-0037
ISBN pdf: 978-952-00-9836-0

Sosiaali- ja
terveysministeriö

stm.fi/julkaisut
julkaisut.valtioneuvosto.fi